

Határon Átnyúló Kezdeményezések
Közép-európai Segítő Szolgálat
(CESCI)

Jogi Akadálymentesítés

Jogszabályi leltár

Készítették:
a CESCI munkatársai
Budapest, 2016

Jogi nyilatkozat

A Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat, mint jelen tanulmány kidolgozója, illetve a vonatkozó támogatási szerződés szerinti Kedvezményezett (rövidítve és a továbbiakban: CESCI), a tanulmány elkészítésekor az összegyűjtött adatok teljességére és valódiságára, valamint a műhelymunkák során elhangzott – a CESCI véleményét nem feltétlenül tükröző – észrevételek, vélemények tanulmány terjedelméhez igazodó, de szöveghű rögzítésére törekedett. Ebből fakadóan a tanulmány a műhelymunkák során megszólaltatott személyek véleményét, valamint a tanulmányt összeállító szervezet munkatársai által, a rendelkezésre álló dokumentumokból az adott helyzetben logikusan levezethető következtetéseket, ajánlásokat tartalmazza, melyek nem feltétlenül esnek egybe a tanulmányt megrendelő Igazságügyi Minisztérium, mint Támogató hivatalos álláspontjával.

A CESCI fenntartja annak lehetőségét, hogy a tanulmány elkészítésekor nem ismerhetett meg minden olyan, a felvetett akadályokra választ adó – szabadon, illetve korlátozottan elérhető vagy egyáltalán el nem érhető – dokumentumot, továbbá nem lehettek ismeretei olyan háttér-egyeztetésekről, folyamatban lévő megállapodások szövegtervezeteiről vagy egyéb információkról, amelyek ismeretében az egyes akadályokra adott válaszainak tartalma a jelenlegihez képest módosult volna.

Figyelemmel arra, hogy a tanulmány elkészítésének célja az egyes határ menti joggyakorlatokkal kapcsolatos hibák, hiányosságok feltárása és az ezekre adandó jogi és szakpolitikai ajánlások kidolgozása volt, ezért a CESCI nem vállal felelősséget a tanulmányból fakadó következtetések tényként való átvételéért és általában minden olyan kárért, amely a tanulmány, mint forrás helytelen, torzított használatából, engedély nélküli átdolgozásából vagy más hasonló tevékenységből, illetve mulasztásból származik.

Tartalomjegyzék

1. A projektről	2
2. Az európai jogi környezet áttekintése	4
2.1 Az uniós jog	4
2.2 Harmadik ország fogalma	6
3. Jogszabályi leltár	7
3.1 Oktatás, szakképzés	8
3.2 Határrendészet, vámügy	26
3.3 Helyi termékek	51
3.4 Egészségügy, szociális ellátás	73
3.5 Közlekedés	94
3.6 Foglalkoztatás, munkaügy	110
3.7 Határon átnyúló együttműködések	119
3.8 EU által támogatott projektek	121
3.9 Katasztrófa-védelem	131
3.10 Közigazgatási adminisztráció	134
3.11 Infrastruktúra	141
3.12 Piaci szolgáltatások	143
4. Összegzés	147
5. Függelék	151
5.1 A leltárban használt mozaikszavak jegyzéke:	151

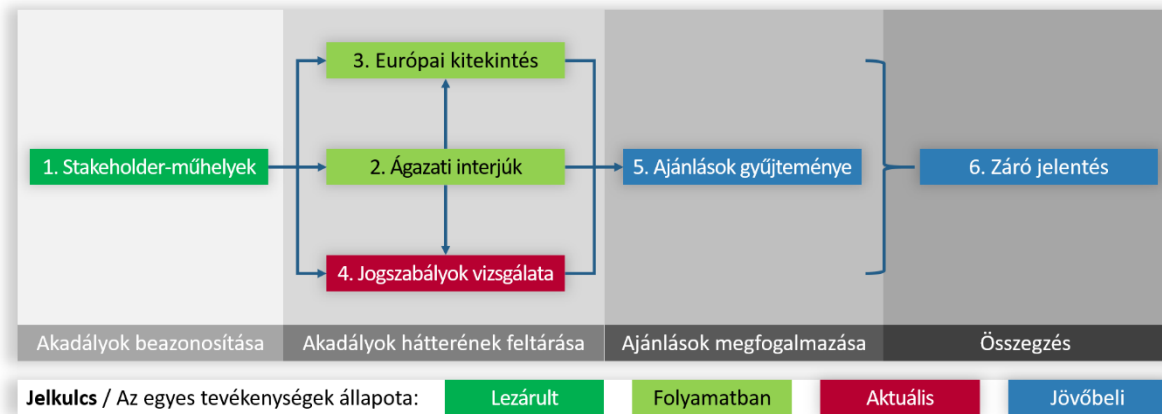
1. A projektről

A határ menti térségekben élők hétköznapjait számtalan kisebb-nagyobb bosszantó jogi és adminisztratív természetű probléma nehezíti. Esetenként ezek az akadályok akár egész életre meghatározó nyomokat, sérüléseket okoznak, de a határ túloldalán fekvő kórház elérhetlensége akár az illető halálát is okozhatja.

Az ilyen jelenségek ellen programszerűen fellépő Európai Bizottság Regionális Főbiztosa, Corina Crețu 2015. szeptember 21-én Bécsben indította hivatalosan útjára azt a konzultációt, amelynek célja a tagországok között meglévő, az együttműködést nehezítő jogi-adminisztratív akadályok számba vétele és megoldása. A konzultáció során on-line kérdőívezésre, főtanácsosi egyeztetésekre, szakértői kutatásokra, valamint stakeholder-műhelybeszélgetésekre került sor.

Az uniós konzultációt megelőzően kereste meg a CESCO az Igazságügyi Minisztériumot egy tematikájában és módszertanában igen hasonló, Jogi Akadálymentesítés elnevezésű projekt ötletével, annak érdekében, hogy a magyar határok mentén ma meglévő adminisztratív akadályok száma csökkenjen, és ezáltal a határ menti együttműködések erősödjenek. A két kezdeményezés szerencsés időbeni egybeesése lehetővé teszi, hogy a nyolc hónapos magyar kutatás eredményei beépülhessenek az uniós konzultáció során megszülető dokumentumokba, javaslatokba.

A Jogi Akadálymentesítés című projekt elsődleges célja a magyar határok mentén ma meglévő adminisztratív akadályok számának a csökkentése. Ennek érdekében a projekt keretében műhelybeszélgetéseken keresztül gyűjtöttük össze a határon átnyúló együttműködések aktív szereplőitől a jogi, adminisztratív akadályokra vonatkozó információkat. A beazonosított akadályok feloldása érdekében ágazati interjúkat készítettünk az adott témában illetékes hatóságok, intézmények képviselőivel, valamint megvizsgáltuk, hogy az érintett szakterületen más európai országokban milyen megoldásokat alkalmaznak. A jelen dokumentumban az egyes feltárt akadályok jogi hátterét mutatjuk be.

Az ágazati interjúkon elhangzott információkat felhasználva és azokat kiegészítve desk research keretében mélyítettük el a feltárt akadályokra vonatkozó jogszabályi leltárt. A jogszabályi leltár felépítésének logikáját az akadályleltár határozta meg: az egyes, a műhelyeken megemlített vagy a későbbi interjúk során felmerült („A” betűjellel és sorszámossal jelölt) akadályokhoz kapcsolódóan ismertetjük a vonatkozó jogszabályi kereteket.

Az ágazati interjúk, az európai kitekintés és a jogszabályvizsgálat eredményeinek a felhasználásával, a jelenlegi projekt későbbi fázisában, ajánlások kerülnek megfogalmazásra a beazonosított akadályok feloldása érdekében.

2. Az európai jogi környezet áttekintése

A jogszabályi helyek részletes ismertetése előtt szükségesnek tartjuk röviden ismertetni azt a jogi környezetet, amelyben a beazonosított akadályok feloldásra várnak. A fejezetben nem kívánunk tankönyvi mélységű ismertetőt közölni, azonban a Magyarország határai mentén jelentkező akadályok jogi hátterének vizsgálata során elengedhetetlen tisztában lenni a jogi környezet néhány alapvető vonatkozásával, amelyek meghatározzák a határ menti együttműködések előtti adminisztratív akadályok felszámolása érdekében megtehető lépéseket. Így ebben a fejezetben a laikusok számára is könnyen értelmezhető módon kívánjuk áttekinteni azt, hogy miként befolyásolja az uniós jog¹ az egyes tagállamok belső jogának alakulását, és hogy ebben a relációban milyen a nem uniós tagországok helyzete. A fejezetben a magyar jogrenddel, jogalkotással önállóan nem foglalkozunk.

2.1 Az uniós jog

Magyarország az Európai Unió tagállama, így hazánk jogalkotási folyamatai során figyelembe kell vennie a saját jogszabályi hierarchiája (alaptörvény, törvények, rendeletek, nemzetközi megállapodások) mellett a közösségi jog vonatkozó dokumentumait is. Az uniós **jog** az Európai Unió működésének alapja, és sajátos viszonyban áll a **tagállamok belső jogával**, ugyanis egy adott ügyben történő jogszabályi összeütközés esetén, a tagállami jogi norma nem alkalmazandó, így az uniós jog elsőbbséget élvez a tagállamok jogával szemben, másképpen fogalmazva a tagállamok kötelesek mindent megtenni az uniós jog végrehajtása érdekében (lojalitási klauzula).

Az uniós jog forrásai, elsődleges, másodlagos jog

Az uniós, közösségi jog „elsődleges” és „másodlagos” joganyagból áll. **Az elsődleges jogforrások** közé az Európai Unió alapító szerződésai (egységes szerkezetükben, rövidítve: EUMSZ), azok időközbeni módosításai és az azokra épülő más szerződések tartoznak, amelyeket a tagállamok szuverén döntésük alapján hoznak meg. Ezek szolgálnak a többi uniós szabályozás, illetve intézkedés alapjául.

¹ A lisszaboni szerződéssel módosított és egységesített uniós joganyag hatályos szövegezése szerinti elnevezés a közösségi jog helyett.

A **másodlagos jog** (pl. rendeletek, irányelvek és határozatok) a szerződésekben megfogalmazott elvekre és célkitűzésekre épül, azonban ebben az esetben a jogalkotás az alapszerződések által létrehozott közösségi intézmények keretei között történik.

A nemzeti jogalkotásnak mindenkor figyelemmel kell lennie az elsőbbséget élvező alapító szerződésekben² meghatározott szabályozásokra, valamint az Európai Unió Bíróság ítélezési gyakorlatára, különösen az abban megjelenő elvekre.

A rendeletek (regulation) általános hatályú, minden előírásukat tekintve kötelező jogszabályok. Ez azt jelenti, hogy a rendelet saját jogforrási erejénél fogva – külön nemzeti átültető aktus nélkül – a hatálybalépésétől, illetve alkalmazási időpontjától kezdve közvetlenül hatályosul a tagállamokban. Egyes esetekben még az sem szükséges, hogy a rendelet minden összes előírása közvetlen hatályú legyen, mivel egyes rendelkezései a tagállamok részéről további végrehajtási intézkedéseket igényelnek, melyek által válik a vonatkozó uniós rendelkezés közvetlenül hatályossá. Ettől eltekintve a rendeletek nemzeti jogba való átültetése vagy kihirdetése szükségtelen, mivel érvényesülésük független a nemzeti jogalkotási folyamatoktól, illetve normáktól.

Az irányelvek (directive) a mai napig a jogirodalom egyik intenzív vitatémáját képezik. Elvben nem alkalmazhatók közvetlenül, mivel céljuk elsősorban nem az egységesítés, hanem a harmonizáció. A célok eléréséhez szükséges módszerek és eszközök megválasztása a tagállamok hatáskörrel rendelkező intézményeire tartozik, míg a bennük foglalt célok minden címzett tagállamra kötelezők. Egyes esetekben, több együttes feltétel fennállása esetén (pl. ha a jogi norma világos, pontos és feltétlen) az irányelv közvetlen hatállyal is rendelkezhet (jellemzően magánfél és hatóság között), de magánfél és magánfél között (horizontális közvetlen hatály útján) nem³.

Az ajánlás (recommendation) és a vélemény (opinion) nem bírnak kötelező jogi erővel, egyikük sem minősül jogi normának, mégis útmutatást adhatnak az uniós jogi norma értelmezésére, tartalmára vonatkozóan.

Egyéb jogforrások, nemzetközi egyezmények, tagállamok közötti megállapodások

Az egyéb jogforrások között a nemzetközi egyezményeket, a jog íratlan szabályait és a tagállamok közötti megállapodásokat lehet említeni.

² A velük együtt értendő jegyzőkönyvekkel és mellékletekkel együtt.

³ Az Európai Unió Bírósága az irányelv horizontális közvetlen hatályát nem ismeri, szemben a szakirodalommal, amely már az ilyen típusú hatály elfogadására is tett javaslatot.

Az uniós jog forrásainak tekinthetők azok a **nemzetközi egyezmények**, amelyeket a tagállamok egymás között az alapszerződések előírásaira figyelemmel kötnek. E szerződések az uniós jog részei, a Közösség új tagjainak is csatlakozniuk kell hozzájuk.

Az olyan nemzetközi egyezmények is az uniós jog jogforrásai közé tartoznak, amelyekben az aláíró felek azaz Európai Unió **intézményei nevében vesznek részt**. Ezek az egyezmények létrejöhetnek akár más meglévő egyezményekhez való csatlakozás révén, mint például a GATT-WTO (Kereskedelmi Világszervezet) esetében.

Azok a nemzetközi, nyílt egyezmények, amelyekhez a **tagállamok önként, egyesével csatlakoznak**, nem tekintendők az uniós jog részének. Ezekben az esetekben a **ratifikáció**, vagyis a kötelező hatály elismerése nagy jelentőséggel bír.

Az egyéb jogforrásokhoz soroljuk továbbá az uniós **tevékenységhez szorosan kötődő tagállamok közötti megállapodásokat, az ún. bilaterális megállapodásokat** is, amelyek esetében azonban hatáskör nem delegálható az uniós intézményekre. Az ilyen megállapodások közé sorolhatók például az Európai Unió egész területére érvényes nemzetközi magánjogi egyezmények.

Emellett a másodlagos jog körébe tartoznak a **jog íratlan szabályai**, valamint az **Európai Unió Bíróságának** az ítélkezési gyakorlata is, amelyek ugyan nem jogforrások, de a jogszabályok gyakorlati alkalmazásának feltételeit nagyban befolyásolják.⁴

2.2 Harmadik ország fogalma

Azon országok, amelyek nem tagjai az Európai Uniónak, ez által állampolgáraik sem tagállami állampolgárok⁵ az uniós jogrendszer szempontjából **harmadik országnak** minősülnek. Rájuk csak az uniós jog azon része vonatkozik, amely az Európai Unió és a harmadik ország között létrejött nemzetközi szerződésekből származik.. A harmadik országokat nem kötik a közösségi jog előírásai, azonban ezzel párhuzamosan nem is élhetnek az Európai Unió tagállamai számára biztosított kedvezményekkel.

Az uniós jog vonatkozásában Magyarország szomszédai közül Ukrajna, és Szerbia tekinthető harmadik országnak.

⁴ Amellett hogy pl. az Európai Unió Bíróságának fő feladata az uniós jog hatékony érvényesülésének és egységes alkalmazásának biztosítása.

⁵ Meg kell itt említeni az ún „denizen” jogállású harmadik országbeli állampolgárok esetét, akik az Európai Unió területén tartózkodási, munkavállalási stb. jogokkal rendelkeznek és „de facto” uniós állampolgároknak tekinthetők, „de iure” viszont, tagállami állampolgárság hiányában érvényesíthető jogaik köre korlátozott.

3. Jogszabályi leltár

A jogszabályi leltárban a stakeholder-műhelybeszélgetéseken azonosított akadályonként tekintjük át a vonatkozó Európai Unió, valamint magyarországi jogi szabályozást. A jogi leltár összeállítása során a magyar jogszabályok áttekintéséhez a „Nemzeti Jogszabálytár”⁶, az uniós jogszabályokhoz az „EUR-Lex”⁷, a szomszédos államok jogszabályaihoz az „N-Lex”⁸ adatbázisát használtuk.

Az egyes akadályokat, valamint az összevont akadályok megnevezését **bordó színű, vastagon** szedett bekezdésekkel tüntettük fel. Az összevont akadályok megnevezéséhez tartozó részakadályokat **bordó színnel** jelöltük.

A jogszabályi környezet ismertetése során az egyes jogszabályok megnevezését *kék dőlt betűvel* szedjük. A jogszabályokból vett idézeteket *szürke dőlt betűvel* jelöltük. A soron belüli idézeteknél minden esetben kitettük az idézőjeleket, az egész bekezdéses idézeteknél azonban ezeket elhagytuk, és a szöveg formázásával, valamint behúzásával jelöltük az átvett tartalmat.

A jogi leltár során a folyószöveg jobb áttekinthetősége érdekében **vastagon kiemeltük** a hangsúlyos elemeket. A jogszabályok megnevezésében, valamint a jogszabályi idézetekben elhelyezett vastag betűs kiemelések kivétel nélkül a szerkesztőtől származnak. Erre a tényre az adott idézetek végén a [Kiemelés a szerkesztőtől.], illetve a [Kiemelések a szerkesztőtől.] formulákkal minden esetben utalunk.

A jogszabályi idézetekből szerkesztési okokból hiányzó részeket szögletes zárójelben elhelyezett három ponttal ([...]) jelöltük.

Az egyes akadályokhoz kapcsolódó jogi környezet leírását minden esetben egy rövid összegzéssel zárjuk le. Az összegzéseket kék háttérrel emeltük ki.

⁶ Nemzeti Jogszabálytár. URL: <http://njt.hu/> (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 27.)

⁷ EUR-Lex. URL: <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 27.)

⁸ N-Lex. URL: http://eur-lex.europa.eu/n-lex/index_hu (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 27.)

3.1 Oktatás, szakképzés

A1. A határon túli diákokra nem létezik állami támogatás, ezért térítési díjat és tandíjat kell fizetniük, ha Magyarországon szeretnének tanulni. Több helyen emiatt a határon túli diákoknak magyar lakcímet intéznek. [Esztergom, Miskolc, Nyíregyháza]⁹

A felvetés jogi hátterének vizsgálata során különbséget kell tenni az alábbi témakörök között:

- oktatás szintje (köz- vagy felsőoktatás),
- nemzetiségi hovatartozás, állampolgárság.

A műhelybeszélgetésen a felvetés alapvetően a közoktatásra vonatkozó akadályként merült fel, azonban a jogi háttér vizsgálata során kitérünk a felsőoktatást érintő jogszabályokra is.

A *nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény* alapvetően nem különbözteti meg határon belülről és túlról érkező diákokat, így a 46. § (1) bekezdése értelmében a költségviselés formája szerint a felsőoktatási képzésben részt vevő lehet:

- a) magyar állami ösztöndíjjal támogatott hallgató,
- b) magyar állami részösztöndíjjal támogatott hallgató,
- c) önköltséges hallgató.

A jogszabály erősíti a magyar nemzetiségűek születési helye szerinti országban való képzésének szükségességét azzal, hogy 84. § (4) a) pontja értelmében a felsőoktatási intézmény részére támogatás adható a határon túli kihelyezett magyar nyelvű képzéshez, továbbá (5) bekezdése szerint a magyar felsőoktatási intézmények részére kiírt pályázatokon részt vehetnek a határon túli magyar nyelvű képzést folytató nem magyar felsőoktatási intézmények is.

A *nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény* nemzetközi vonatkozású rendelkezéseinek 92. § (7) bekezdése szerint „a nem magyar állampolgár, egyes feltételek mellett az óvodai, iskolai és kollégiumi ellátásért, továbbá a pedagógiai szakszolgálat igénybevételéért **díjat fizet**. A díj nem haladhatja meg a szakmai feladatra jutó folyó kiadások egy tanulóra jutó hányadát, de a köznevelési intézmény vezetője a díjat a fenntartó által meghatározott szabályok alapján csökkentheti vagy elengedheti.”
[Kiemelés a szerkesztőtől.]

⁹ Az egyes akadályok említésekor kapcsos zárójelben utaltunk azokra a stakeholder-műhelyekre, amelyeken a problémát megemlézték a résztvevők.

Tandíj tekintetében *a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet* 36. § (2)-(3) bekezdéseire és 37. § (3) bekezdésre figyelemmel, a díj mértékét a tanulmányi eredménytől függően vagy a tanuló szociális helyzete alapján az intézmény fenntartója (ez lehet egyház is) jogosult mérlegelni, akár elengedni a diákok számára.

Azok a határon túli magyar nemzetiségű diákok tehát, akik nem rendelkeznek magyar állampolgársággal vagy tartózkodási engedéllyel, külföldi állampolgárnak számítanak és tandíjkötelessé válnak a magyar oktatási rendszerben. Tekintettel azonban a vonatkozó szabályozásra, az ingázó diákok esetében fennáll a lehetősége annak, hogy az intézmény fenntartója a tandíjat esetükben elengedi.

A tandíjmentességben tapasztalható eltéréseknél szakmai okok helyett nemzetpolitikai rendezési elvként magyarázható az a szabályozási törekvés, hogy a határon túli magyar diákok esetében nem egységesítették az oktatással kapcsolatos támogatási rendszert. A törekvést azon cél vezérelheti, hogy a határon túli magyar diákok lehetőség szerint saját országukban, saját magyar nyelvű oktatási intézményeikben végezzék tanulmányaikat. Valószínűsíthető, hogy amennyiben Magyarország minden határon túli magyar nemzetiségű diáknak automatikusan biztosítaná az ingyenes magyarországi közoktatást, az adott határon túli magyar közösségek közoktatás korú generációjának jelentős része választaná az anyaországi tanulmányokat. Emiatt az adott állam illetékes hatóságai részére indokoltá válhat a magyar nemzetiségű diákok számára biztosított vagy biztosítandó oktatási rendszer fokozatos leépítése, ki nem építése, teljes felszámolása.

A fentiek alapján a határon túli lakhellyel rendelkező diákok közül a magyar állampolgársággal rendelkezőknek nem kell tandíjat fizetni, az állampolgársággal nem rendelkezők esetében pedig a fogadó intézménynek *a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet* értelmében joga van mérlegelni, hogy kérjen-e tandíjat.

A3. Nehézkes a határon túl szerzett érettségi beszámítása. A szlovák határtérségben a folyton változó beszámítási módszer jelentkezett problémaként, a szerb határtérségben pedig az, hogy felsőoktatási intézménybe történő felvételzés esetén Magyarországon újra kell érettségizniük az ide jelentkező diákoknak. Ugyanakkor a határon túli diákok államnyelvi tudását felsőfokú nyelvvizsgaként ismeri el a magyar rendszer, ami pedig a hazai diákok számára jelent hátrányt. [Esztergom, Szeged RS]

A felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet által szabályozottan, minden évben megjelenik a „**Felsőoktatási felvételi tájékoztató**” (továbbiakban Tájékoztató), amely információkat nyújt a magyar felsőoktatásba történő felvételzés jogi környezetéről. A Tájékoztató nem tekinthető önálló jogforrásnak, ugyanakkor részletesen tartalmazza az Alaptörvényben, a nemzeti felsőoktatási törvényben, annak végrehajtási rendeleteiben – ezen belül elsősorban a felsőoktatási felvételi eljárást szabályozó kormányrendeletben –, valamint az egyes felsőoktatási intézmények felvételi szabályzataiban foglalt rendelkezéseket. A Tájékoztatónak egy külön fejezete foglalkozik a külföldi vagy Magyarországon működő külföldi rendszerű oktatási intézményekben végzetek pontszámításával, valamint a beküldendő dokumentumok és azok elismerésének körével¹⁰.

A **külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerését** Magyarországon a két- és többoldalu nemzetközi elismerési egyezmények, valamint *a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény* (továbbiakban Elismerési tv.) szabályozza. Jogi értelemben egy külföldi bizonyítvány vagy oklevél elismerés, illetve tudományos fokozatot tanúsító oklevél a honosítása hiányában semmilyen hazai végzettségi szintet, tudományos fokozatot, szakképesítést vagy szakképzettséget nem tanúsít, ebből eredően ilyen jogosultságot sem lehet rá alapozni. A hatályos szabályozás alapján két elismerési forma létezik:

- teljes jogi hatályú elismerés;
- továbbtanulás céljából történő elismerés (az így elismert érettségi bizonyítvány vagy oklevél munkavállalás szempontjából nem vehető figyelembe).

Az Elismerési tv. alapján:

13. § (1) A magyar középiskolai érettségi bizonyítvánnyal egyenértékű az a külföldi középiskola elvégzését tanúsító és az adott országban felsőoktatási

¹⁰ A külföldi vagy Magyarországon működő külföldi rendszerű oktatási intézményekben végzetek pontszámítása és a beküldendő dokumentumok. URL: https://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2016A/5_kulfoldi_oktatas (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 21.)

intézménybe történő jelentkezésre jogosító bizonyítvány, amelyet az Európai Gazdasági Térséghez tartozó államban vagy olyan államban állítottak ki, amely a Lisszaboni Egyezmény rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismerte el.

A Lisszaboni Egyezményt¹¹ a Magyarországgal szomszédos összes ország ratifikálta, majd a nemzeti jogrendbe történő hatályba léptetések is megtörténtek¹².

Az **érettségi eredmények beszámítási módjáról** a *felsőoktatási felvételi eljárásról* szóló 423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet rendelkezik. Vonatkozó paragrafusa a következő:

17/A. § (3) Az (1) bekezdés szerinti felsőoktatási intézmény által érettségi bizonyítványként elismert bizonyítványban szereplő vizsgatárgyat a Hivatal emelt szintűnek ismeri el, ha tartalmi vizsgakövetelményei legalább 75 százalékban tartalmazzák a magyar vizsgatárgy emelt szintű tartalmi követelményeit. Az emelt szinten való elismerés további feltétele, hogy a vizsgarendszerben a vizsgakérdéseket a vizsgáztató, vizsgára felkészítő intézménytől függetlenül határozzák meg, valamint, hogy a vizsgateljesítményeket a vizsgáztató, vizsgára felkészítő intézménytől független személyek, szervezetek bírálják el és értékeljék.

(4) A Hivatal az emelt szintűnek el nem ismert, azonos megnevezésű külföldi vagy külföldi rendszerű érettségi vizsgatárgyat automatikusan középszintű érettségi vizsgatárgynak számítja. Eltérő megnevezésű vizsgatárgy esetén a Hivatal a jelentkező kérelmére megvizsgálja a külföldi vagy külföldi rendszerű vizsgatárgy és a magyar rendszerű vizsgatárgy egyezőségét, és ha az egyezőség a tartalmi elemek legalább 50%-ára fennáll, akkor az középszinten teljesített vizsgatárgyként beszámítható. Automatikus a pontszámítás, amennyiben egy adott ország vagy középiskola érettségi vizsgatárgya egy korábbi eljárásban már elismerésre került.

Az **átszámítási képlet** százalékos eredménye az adott külföldi vagy külföldi rendszerű középiskola érettségi értékelését az elégséges szint alsó küszöbértékétől a maximum értékig nyújtja el, kivéve amennyiben az érettségi értékelés elégségestől- legjobbig

¹¹ Lásd: *a felsőoktatási képesítéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló, 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt Egyezmény (Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region) kihirdetéséről szóló 2001. évi XCIX. törvényt*

¹² A hatályba léptetések dátuma, országok szerint: Szlovákia (1999.09.01.), Ukrajna (2000.06.01.), Románia (1999.03.01.), Szerbia (2004.05.01.), Horvátország (2002.12.01.), Szlovénia (1999.09.01.), Ausztria (1999.04.01.), valamint Magyarország (2000.04.01.),

Forrás: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/165>

négyfokozatú skálája ötfokozatú skálává bővül az elégtelen jegyérték hozzáadásával, ilyen esetben a 2005 előtti magyar érettségiértékelés százalékos átváltása az irányadó.

Szerbia esetében az érettségi osztályozási rendszer megfelel a magyarországinak: 5 a legjobb eredmény és 2 az elégséges szint, így a tanulmányi pontokba is "névértéken" kerülnek beszámításra az érdemjegyek. Az azonos megnevezésű érettségi vizsgatárgyak automatikusan beszámításra kerülnek középszinten (pl. matematika a matematikának, biológia a biológiának stb.), az eltérő megnevezésű vizsgatárgyak beszámíthatóságáról a felsooktatas@oh.gov.hu címen adnak felvilágosítást. Egyes, reformprogrammal működő szerbiai szakközépiskolai szakok esetén csak a magyar nyelv és irodalom tantárgyból tett érettségi ismerhető el, ugyanis az ún. kísérleti (ogled), megreformált programú szakokon a szaktantárgyak összességéből letett érettségi vizsga konkrét tantárgynak nem feleltethető meg. Ezen jelentkezők esetében a szaknak megfelelő magyarországi érettségire történő jelentkezést javasolják, és csak az ott elért eredmény számítható be a felvételi pontszámba.¹³

Külföldön vagy külföldi rendszerű középiskolában folytatott tanulmányok esetében – az igazoló dokumentum elismertetési szabályai szerint – csak akkor számítható be **tanulmányi pont**, amennyiben a jelentkezőnek magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, egy választott idegen nyelv és természettudományos tárgyakból van utolsó két év végi, értékelhető eredménye. A magyar nyelv és irodalom a tanítás nyelve szerinti nyelv és irodalommal behelyettesítő.

Az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról szóló 137/2008. (V. 16.) Korm. rendelet többek között az alábbiakról rendelkezik:

14. § (1) Az idegen nyelven folytatott és befejezett tanulmányokat igazoló, államilag elismert, külföldi közoktatási intézményben szerzett érettségi bizonyítvány [...] államilag elismert általános, egynyelvű, komplex típusú felsőfokú nyelvvizsgának felel meg. [...]

(9) A magyar nyelven folytatott és befejezett tanulmányokat igazoló, államilag elismert, külföldi közoktatási intézményben szerzett érettségi bizonyítvány az adott külföldi állam hivatalos nyelve szerinti államilag elismert általános, egynyelvű, komplex típusú középfokú nyelvvizsgának felel meg. [...]

¹³ Néhány szomszédos államban szerzett egyes érettségi vizsgaeredmények beszámítása az érettségi pontokba. URL: https://www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/felveteli_tajekoztato/FFT_2016A/5_kulfoldi_oktatas/52_pontsz_amas/521_erettsegi_pontok/5211_szomszedos_allamok?itemNo=3 (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 21.)

meg. A külföldi középfokú oktatási intézményben az adott állam hivatalos nyelvén bármely közismereti tantárgyból legalább két tanévig folytatott és eredményesen befejezett tanulmányok teljesítése az adott külföldi állam hivatalos nyelve szempontjából államilag elismert általános, egynyelvű, komplex típusú felsőfokú nyelvvizsgának felel meg.

Összességében megállapítható, hogy a probléma alapvetően nem szabályozási természetű, ezzel együtt a felvetés nem alaptalan, mivel az ilyen jellegű felvételi eljárásban résztvevő személyek beszámolója alapján, a szükséges adminisztratív eljárások jelentős idő- és energiaráfordítást igényelnek, és sokszor az információhiány is nehézségeket okoz.

A4. A magyar érettségihez szükséges önkéntes tevékenységet jó lenne, ha határon túli szervezetnél is teljesíteni lehetne. [Esztergom]

A kérdést *a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény* rendezi.

A vonatkozó szabályok:

1. § (1) A törvény hatálya

a) a 3. § (1) bekezdése szerinti természetes személynél, jogi személynél és egyéni cégnél (a továbbiakban: fogadó szervezet) Magyarországon végzett,

b) a magyar állampolgár által a 3. § (1) bekezdésének a)-e) pontja szerinti fogadó szervezetnél Magyarország területén kívül (a továbbiakban: külföld) végzett közérdekű önkéntes tevékenységre terjed ki.

A külföldön végzett önkéntes tevékenységet csak meghatározott esetekben zárja ki a jogszabály:

5. § (2) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes és a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön nem végezhet.

A nem Magyarországon, illetve nem magyar állampolgár által végzett önkéntes tevékenység esetében írásos önkéntes szerződést kell kötni:

6. § (5) Az önkéntes szerződést írásba kell foglalni, ha

[...]

d) a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik,

e) az önkéntes harmadik országbeli állampolgár, ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett személyt,

[...]

További előírás az ellátásra vonatkozóan:

8. § (2) Ha az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik, a fogadó szervezet gondoskodik

a) a közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásról, szállásról és étkezésről, ha a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik, vagy az önkéntes Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár,

[...]

A fogadó szervezetekről vezetett hatósági nyilvántartás adattartalmát a törvény 1. sz. melléklete szabályozza. A melléklet szerint – megerősítve a külföldön végezhető önkéntesi tevékenység lehetőségét - a fogadó szervezetnek az alábbiakról is nyilatkoznia kell:

[...]

5. A fogadó szervezet nyilatkozata arról, hogy a fogadó szervezet kíván-e

[...]

5.4. külföldön végzendő közérdekű önkéntes tevékenységre önkéntest foglalkoztatni,

5.5. olyan önkéntest foglalkoztatni, aki a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozik, ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt vagy letelepedett személyt.

A magyar érettségihez szükséges önkéntes tevékenység határon túli szervezetnél történő teljesítését tehát a magyar szabályozás nem zárja ki, sőt annak szükséges feltételeit megfelelően rendezi.

A5. + A6. + A7. Ekvivalenciaproblémák a végzettségek területén

A5. Eltérő a szakképzési szabályozás a határ két oldalán, teljesen más pl. az OKJ-s képzések elnevezése. Emiatt a szakmai oktatók mobilitása is akadályokba ütközik. [Esztergom, Nyíregyháza]

A6. A bizonyítványok és oklevelek elismerése problémás. A nem rég megszületett új OKJ-s jogszabály alapján hiába van akár 20 éves tapasztalata a munkavállalónak, újra kell vizsgáznia, hogy új, az EU-ban bárhol elfogadott igazoló dokumentuma legyen a végzettségéről. A Szlovákiában megszerezett végzettséget a magyar ekvivalencia-központban, magas díjtétel mellett kell elfogadtatni. [Győr]

A7 A felsőoktatásban végzett pedagógusok diplomáját akkreditáltatni kell. [Esztergom]

A szakképzést és a munkaerőpiacot is érintő akadályoknak alapvetően közös a gyökere: az Európai Unió tagállamai eltérő szakképzési rendszerrel rendelkeznek. Ennek összetett gazdasági és szociográfiai okai vannak. A szakképzés minden országban az ottani szükségletekre épül, és ez a szükségletkeret országonként eltérő. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 166. cikke szerint **a szakképzés tartalmi és szervezeti rendszerének kialakítása teljes mértékben tagállami hatáskör:**

EUMSZ 166. cikk

(1) Az Unió olyan szakképzési politikát folytat, amely támogatja és kiegészíti a tagállamok ez irányú tevékenységét, ugyanakkor teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamoknak a szakképzés tartalmára és szervezeti felépítésére vonatkozó hatáskörét.

A kérdések megválaszolása terén tehát alapvető probléma, hogy az eltérő szakképzési rendszerek összehangolására **kötelező uniós norma nincsen**, ezért az ilyen szándékok egyelőre **államközi megállapodást igényelnek**, viszont ez csak akkor lehetséges, ha az országok a más-más igényekből fakadó képzésekre szakmailag közös megoldásokat találnak.

Ilyen példa a németországi oktatási minisztérium és a dániai királyi oktatási minisztérium között 2013-ban létrejött közös deklaráció¹⁴, amelynek alapvető célja, hogy

- támogassa a szabad munkaerő-áramlást a két ország között és támogassa a kölcsönös bizalom elmélyítését egymás oktatási és képzési rendszerei iránt;

¹⁴ Joint Declaration of the Federal Minister of Education and Research of the Federal Republic of Germany and the Minister of Education of the Kingdom of Denmark concerning the general comparability of vocational qualifications (2013). URL: <http://cbc.isig.it/establishment-of-region-sonderjylland-schleswig-rss-denmark-germany/> (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 22.)

- elősegítse az átláthatóságot és az összehasonlíthatóságot az egyes oktatási rendszerek között;
- csökkentse az adminisztratív és bürokratikus akadályokat és nehézségeket.

A téma nehézséget jól jellemzi, hogy a deklaráció szövege csak négyéves tárgyalási folyamat végén vált véglegessé és kerülhetett aláírásra.

Az egyes bilaterális megállapodások mellett **európai törekvés** is elindult a szakképzés összehangolására, mely kezdeményezés az ún. "koppenhágai" folyamathoz kapcsolódik: az európai országok 2002 óta dolgoznak azon, hogy közös célokat határozzanak meg a szakképzés területén. A folyamat második szakasza 2010-ben kezdődött, és az Európa 2020 stratégiához kapcsolódik. A *Bruges-i Kommuniké*¹⁵ fésüli össze a 2020-as hosszú távú célokat a rövidebb távú kötelezettségekkel, amely mellett az Európai Szakképzés-fejlesztési Központ (Cedefop) feladata, hogy nyomon kövesse a tagállamok előrehaladását a koppenhágai folyamat szakpolitikai célkitűzései megvalósítása területén. A szervezet legutóbb 2012-ben tekintette át a Bruges-i Kommunikében meghatározott, 22 rövid távú intézkedés megvalósításának jelenlegi eredményeit, állását.

A koppenhágai folyamat érzékelhetően megindította a nemzeti képesítési keretrendszerek kialakítását azzal a céllal, hogy megkezdődjön *az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszerének létrehozásáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács által 2008. április 23-án elfogadott Ajánlás* végrehajtása. A keretrendszer főbb céljai egybevágóak a felmerült problémákkal, így például:

- az egyes tagországok legkülönbözőbb szintű és rendszerbe szervezett képesítéseinek más országok képesítéseivel való összehasonlíthatóvá tétele, a rendszerek harmonizációja nélkül;
- a nemzeti oktatási rendszerek sokszínűségét szem előtt tartó referenciapontok kialakítása;
- az oktatási szolgáltatások minőségbiztosításának támogatása.

A fentebb ismertetett nemzetközi folyamatokhoz igazodott **Magyarországon** több cselekvési program, illetve jogszabály kidolgozása is, így Magyar Köztársaság Kormányának stratégiája az egész életen át tartó tanulásról (2005. szeptember 21.) című dokumentum kidolgozása, *a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény* elfogadása, a TÁMOP-3.1.8 kiemelt projekt keretében a Magyar Képesítési Keretrendszer közoktatási szintleírásainak fejlesztése¹⁶, majd a 2015. július 1-én megalakuló Szakképzési Centrumok tevékenysége, melyek feladata a szak- és

¹⁵ Hivatkozott verzió a 2010. december 7-i változat.

¹⁶ Az első workshopra 2013. május 10-én került sor.

felőttképzésért felelős miniszter felelősségi körébe tartozó szakképzési feladatok tagintézményeken keresztül történő ellátása.

A jelenlegi szakpolitikai háttér ismeretében a tagállamok szakképzési rendszerének egységesítése, összehangolása középtávon nem képzelhető el, mindemellett az oktatás, valamint a szakképzés tartalmának és rendszerének alakítása továbbra is tagállami hatáskörben fog maradni.

A szakképzési rendszerek egységesítésén túl szorosan kapcsolódik a felvetett témához a (meglévő) **szakmai képesítések más tagállamban történő elismerésének kérdése**. Ezt a folyamatot az Európai Unióban *az Európai Parlament és a Tanács 2013/55/EU irányelve (2013. november 20.)* szabályozza, amely jogi norma *a szakmai képesítések elismeréséről szóló 2005/36/EK irányelvet* és *a belső piaci információs rendszer keretében történő igazgatási együttműködésről szóló 1024/2012/EU rendeletet* (ún. IMI-rendelet) is módosította.

Bár az irányelv elfogadásával jelentős mértékben sikerült előrehaladni egy jobb átjárhatóság irányában, a szakképzések teljes egységesítése még messze van, és nem is egyértelmű cél. Maga a közösségi szabályozás eleve úgy épül fel, hogy meghagyja tagállami keretek között a szakképzési követelmények meghatározását, ugyanakkor igyekszik bizonyos mértékű uniós szintű kontrollt beépíteni annak érdekében, hogy a tagállamok valóban csak olyan feltételeket szabjanak a máshol szerzett végzettségek elismerésével szemben, amelyek szakmailag indokoltak.

Az irányelv ezzel együtt bevezeti az ún. **szabályozott szakmák** fogalmát:

3. cikk (1) Ezen irányelv alkalmazásában:

„szabályozott szakma”: olyan szakmai tevékenység vagy szakmai tevékenységek csoportja, amely gyakorlásának a megkezdése, gyakorlása vagy gyakorlásának valamelyik módja, közvetlenül vagy közvetve, meghatározott szakmai képesítéssel való rendelkezéshez kötött, törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések alapján; [...]

(2) Az I. mellékletben szereplő valamely szövetség vagy szervezet tagjai által gyakorolt szakma szabályozott szakmának minősül.

Egy szakma tehát akkor minősül szabályozottnak, ha gyakorlása meghatározott képesítő oklevélhez vagy vizsga letételéhez, illetve szakmai szervezetbeli tagsághoz kötött. Ha egy uniós állampolgár egy másik uniós tagállamban szeretne dolgozni, és szakmája a fogadó országban szabályozott szakmának minősül, akkor a fogadó ország a munkavégzés feltételéül szabhatja a szakmai képesítések (képzés és szakmai tapasztalat) hivatalos elismertetését. Ha abban az országban, ahol a munkavállaló

munkát szeretne vállalni a szakmája nem minősül szabályozottnak, akkor azt ugyanolyan feltételekkel gyakorolhatja, mint az adott ország állampolgárai.¹⁷ A szabályozott szakmákról az Európai Unió adatbázis¹⁸ üzemeltet, amiből megtudható, hogy az egyes uniós tagállamokban mely szakmák számítanak szabályozottnak, és azokat mely hatóságok szabályozzák.

Az irányelv rendelkezései szerint vannak olyan szabályozott szakmák, amelyeket a tagállamok automatikusan elfogadhatnak, e szakmákat a 2005/36/EK irányelv ismerteti. Ilyenek az orvosi, az ápolói (szakápoló), a fogorvosi, az állatorvosi, a szülésznői, a gyógyszerészi és az építészmérnöki szakmák. Megjegyzendő, hogy ezek mind diplomás képzések, egyikük sem klasszikus szakképzés.

A témához tartozóan, még az ország uniós csatlakozása előtt magyar részvétellel több olyan **kétoldalú nemzetközi szerződés** is aláírásra került, amely egyes bizonyítványok, oklevelek kölcsönös elismerését rendezi, így például:

- *159/1994. (XII. 2.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Osztrák Köztársaság Kormánya között a szakmai képzési együttműködésről és a szakképzési vizsgabizonyítványok egyenértékűségének kölcsönös elismeréséről szóló, Bécsben, 1994. április 6-án aláírt Egyezmény szövegének kormányrendelettel történő kihirdetéséről;*
- *106/1998. (V. 27.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a Magyarországon és a Horvát Köztársaságban kiállított, iskolai végzettségeket, felsőfokú tanulmányokat tanúsító bizonyítványok és oklevelek/fokozatok elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *14/1999. (II. 5.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a Magyarországon és Ukrajnában folytatott tanulmányokat és végzettséget tanúsító okiratok, valamint tudományos fokozatok egyenértékűségének kölcsönös elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *63/1999. (IV. 28.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a felsőoktatási intézményekben végzett tanulmányok egyenértékűségének elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *102/1999. (VII. 6.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a Magyar Köztársaságban, illetve Romániában akkreditált oktatási intézmények által kiadott diplomák, oklevelek, tanulmányi*

¹⁷ Európa Önökért - Szabályozott szakmák. URL:

http://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/regulated-professions/index_hu.htm (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 22.)

¹⁸ Regulated professions database. URL: <http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=homepage> (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 22.)

bizonyítványok és tudományos fokozatok kölcsönös elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről

- *122/2000. (VII. 11.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovén Köztársaság Kormánya között a bizonyítványok és oklevelek kölcsönös elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *148/2000. (VIII. 31.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Magyar Köztársaságban és a Szlovák Köztársaságban kiállított, végzettséget tanúsító okiratok egyenértékűségének kölcsönös elismeréséről szóló Egyezmény kihirdetéséről.*

Ezek közül külön kiemelendő az Osztrák Köztársasággal kötött egyezmény, melynek melléklete tartalmazza az egyenértékűnek elismert vizgabizonyítványok jegyzékét. A 159/1994. Korm. rendelet értelmezésében:

1. Cikk

b) az „egyenértékűség” kifejezés az azonos vizsgakövetelmények meglétét jelenti;

c) az „egyenértékűvé nyilvánítás” a vizgabizonyítványok egyenértékűségének belföldi elismerését jelenti.

E kezdeményezéseket leszámítva azonban az **egyes bizonyítványok, oklevelek, szakmai gyakorlatok elismerése** a fentebb említett egységesítési folyamat hiányosságai miatt továbbra is szigorúan szabályozott és díjfizetéshez kötött. *A külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény* 64. §-a értelmében a külföldi, illetve hazai bizonyítványok, oklevelek, szakmai gyakorlatok vonatkozásában a kérelem benyújtásakor hatályos, jogszabályban megszabott kötelező legkisebb munkabér¹⁹ egynegyedének megfelelő összeget, mint eljárási díjat kell megfizetni az eljáró hatóság számlájára. Ez az összeg adott esetekben felezhető, többszörözhető, visszatérítendő, kiegészítendő, míg egyes szabályozott esetekben nem kell megfizetni.

Az egyes díjtételek eltérő összegszerűsége arányos az adott eljárás jellemzőivel és a kapcsolódó ellenőrzési tevékenység tartalmával (pl. a képzés tartalma, a gyakorlatok mennyisége és hossza, a vizsgák száma, milyensége, illetve a tantárgyak összetétele, óraszám, melyek országokként eltérőek, a szaktudás munkába állás előtti ellenőrzése).

¹⁹ 2016-ra vonatkozóan lásd a 454/2015. (XII. 29.) Korm. rendeletet

2016-ban az egyes eljárásokhoz kapcsolódó főbb alapidíjak a következők:

Eljárás megnevezése	Díjtétel (Ft)	Egyéb díjtétel (Ft) (szakértő, kiegészítő vizsgák)
Külföldi általános iskolai bizonyítvány elismerése	13 875	
Külföldi általános iskolai végzettségi szintet tanúsító határozat	27 750	
Külföldi középiskolai bizonyítvány elismerése	13 875	
Külföldi középiskolai végzettségi szintet tanúsító határozat	27 750	
Külföldön szerzett szakképesítés elismerése	83 250	Szakértői díj: 20 000.-Ft, Egyéb kiegészítő feltételek teljesítése, max. az eljárási díj tízszerese: 277 500.-Ft.
Külföldi felsőfokú oklevél tekintetében végzettségi szint elismerése	27 750	
Külföldi felsőfokú oklevél tekintetében szakképzettség elismerése	83 250	Szakértői díj: 20 000.-Ft, Egyéb kiegészítő feltételek teljesítése, max. az eljárási díj tízszerese: 277 500.-Ft.
Külföldön szerzett általános_orvos, fogorvos, gyógyszerész szakképzettség elismeréséről	A vizsgadíjak összege max. 262 000.-Ft	
Uniós jog hatálya alá tartozó, külföldi képesítést tanúsító okirat elismerése	83 250	20 000
Hatósági bizonyítvány magyar oklevélről és bizonyítványról	27 750	
Hatósági bizonyítvány magyar szakmai gyakorlatról	27 750	

A kérdéshez kapcsolódó egyéb jogszabályok:

- *2001. évi XCIX. törvény a felsőoktatási képesítéseknek az európai régióban történő elismeréséről szóló, 1997. április 11-én, Lisszabonban aláírt Egyezmény kihirdetéséről;*
- *2001. évi C. törvény a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről;*
- *137/2008. (V. 16.) Korm. rendelet az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatásról és a külföldön kiállított, idegennyelv-tudást igazoló nyelvvizsga-bizonyítványok Magyarországon történő honosításáról;*
- *2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről;*
- *2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról.*

Összegzésként tehát elmondható, hogy amennyiben kétoldalú államközi szerződések nem rendelkeznek a szabályozott szakmák szakképesítéseinek kölcsönös elismeréséről, az egyes külföldön szerzett végzettségeket akkreditáltatni kell, melynek a szerzett ismeretanyag megfeleltethetőségének függvényében esetenként jelentős anyagi vonzata lehet, ezt *a külföldi bizonyítványok és oklevelek elismeréséről szóló 2001. évi C. törvény* szabályozza.

A8. + A31. Diákigazolványok elfogadásának eltérő rendszere

A8. Eltérő a diákigazolványok elfogadottsága a szlovák határ túloldalán. [Esztergom]

A31. Diákigazolványok elfogadása a közösségi közlekedésben eltérő, nem egységes, és emiatt a diákok nem tudják ugyanazokat a kedvezményeket igénybe venni a határ túloldalán. [Esztergom]

A diákigazolványok kezelése, elfogadása összetett képet mutat egész Európában, és az Európai Bizottság egyelőre nem tervezi egységesített, horizontális diákigazolvány-rendszer kialakítását. Habár a különböző nemzetközi diákigazolványok, mint például az ISIC (International Student Identity Card) igyekeznek határokon átnyúló egységes rendszert nyújtani azáltal, hogy az ilyen diákigazolvánnyal rendelkező személyek bizonyos szolgáltatási kedvezményeket vehetnek igénybe Európa szerte, ezek a nemzetközi diákigazolványok sok esetben nem jogosítanak fel az „állami” kedvezmények igénybevételére. Több magyarországi közlekedési társaság például állami garancia jegyében nyújtja kedvezményeit, és csak olyan igazolványokat fogad el, amelyeket oktatási intézmény vagy hivatal állított ki. Bizonyos típusú ISIC diákigazolványokról ez azonban nem mondható el.

A felvetés kapcsán a legfontosabb kérdés az, hogy az adott (utazási) kedvezményt ki nyújtja, és igénybevételéhez milyen feltételeket szab, továbbá, hogy az adott országban milyen diákigazolvány-rendszer működik. Mindezek terén jelentős eltérés tapasztalható akár a magyar és a szlovák rendszer között is.

Magyarországon az *oktatási igazolványokról szóló 362/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet* rendelkezik a diákigazolványról. A Rendelet 13. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy ki jogosult diákigazolványra. E szerint:

13. § (1) Diákigazolványra jogosult

a) az Nktv. szerinti iskolai feladatot és fejlesztő nevelés-oktatás feladatát ellátó intézmény tanulója,

b) az Nftv. 1. mellékletében szereplő felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban álló hallgató,

c) azon magyar állampolgárságú vagy a Magyarország területén külön törvény alapján szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező, bevándorolt vagy letelepedett személy, aki a Magyarország területén kívüli országban székhellyel rendelkező köznevelési, felsőoktatási intézménnyel tanulói, hallgatói jogviszonyban áll (a továbbiakban: nem magyar oktatási intézménnyel jogviszonyban álló tanuló, hallgató),

d) a kormányközi és más oktatási együttműködési megállapodás vagy egyezmény alapján magyarországi oktatási intézményben tanuló, részképzésben részt vevő külföldi tanuló, hallgató,

e) a Balassi Intézetben képzésben részt vevő személy.

Továbbá, a 14. paragrafus megszabja a diákigazolvány típusait (nappali, esti, levelező, távoktatásos és más sajátos diákigazolvány), a 15. paragrafus pedig nevesíti az igazolványhoz kapcsolódó jogokat, valamint a főbb kedvezményi köröket. Az igazolvány igénylésének módját a Rendelet 16. paragrafusa tartalmazza. Mindezen felül a Rendelet rendelkezik más oktatási kártyákról is, úgy, mint az oktatói igazolványról és pedagógusigazolványról, továbbá megnevezi az igénylésükkel kapcsolatos jogszabályokat .

A magyar állam által garantált kedvezmények körét az alábbi jogszabályok határozzák meg:

- [85/2007. \(IV. 25.\) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről;](#)
- [194/2000. \(XI. 24.\) Korm. rendelet a muzeális intézmények látogatóit megillető kedvezményekről;](#)
- [6/2001. \(I. 17.\) Korm. rendelet a könyvtárhasználókat megillető egyes kedvezményekről.](#)

A nevezett jogszabályokban szereplő kedvezmények egy részének az igénybevételéhez Nemzeti Egységes Kártyarendszer specifikációjának megfelelő oktatási igazolvány szükségeltetik. A nemzetközi diákigazolvány magyarországi elfogadása azonban változó. A legnagyobb magyar tömegközlekedési társaságok közül a MÁV és a Volán nem, a BKV viszont elfogadja a nemzetközi diákigazolványt. Ezenfelül, egyéni üzletpolitikai döntések alapján, számtalan könyvesboltban, múzeumban, utazási irodában, vendéglátó- és szálláshelyen, kulturális intézményben adnak kedvezményt a nemzetközi diákigazolvány tulajdonosainak.

Szlovákiában a diákigazolványok kérdését alapvetően a [„Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách”](#), vagyis a felsőoktatás kereteit meghatározó jogszabály kezeli. Nevezett jogszabály rendelkezik az iskolák/egyetemek alapításáról, a szenátus működéséről, az egyetemi oktatás folyamatáról, szinte mindenről, ami az egyetemekkel és az ott történő oktatással összefüggésben szabályozási témaként felmerülhet. A tanulmányok folytatásához szükséges igazolványokról a törvény 67. paragrafusa szól, amelynek 2. bekezdése foglalkozik a diákkártya kérdésével. E szerint a diákigazolvány alapján a diákot meghatározott jogok és kedvezmények illetik. A diákigazolvány a beiratkozás után kapható meg, kibocsátója az egyetem, míg az

igazolvány technikai előkészítését az Oktatásügyi Minisztérium végzi. A diákigazolvány technikai előkészítésének szabályai a „*CD-2004-3048/6280-1*” *irányelvben* kerültek rögzítésre. E szerint az egyetemi hallgatók a képzési intézményük által kiadott ISIC kártyát kapnak, melyhez az egyetem biztosít megfelelő időközönként érvényesítő bélyeget.

Szlovákiában az alap- és középfokú oktatásban nem kerül kiállításra diákigazolvány. Az utazási kedvezmények igénybevételéhez az általános és középiskolás diákok iskolalátogatási igazolást mutatnak be az adott tömegközlekedési társaságnak, amely kedvezményes utazásra jogosító igazolványt állít ki számukra. A műhelybeszélgetésen felvetett akadály is alapvetően ez utóbbi nehézkes gyakorlatra világított rá.

Uniós szinten az Európai Parlament „Mozgásban az ifjúság” megnevezésű kezdeményezésén belül található utalást az ún. „Mozgásban az ifjúság” kártya bevezetésére, amely kezdeményezéssel a Régiók Bizottsága is egyetért a kezdeményezéshez kibocsátott véleményében (opinion)²⁰. A vélemény utalást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a meglévő kártyákkal egy új kártya nem versenyezhetne, ugyanakkor építhetne rájuk.

A véleményben is említett szervezetekhez, így a Nemzetközi Diákigazolvány Kártyához (ISIC), valamint az Európai Ifjúsági Kártya Szövetséghez (EYCA) már több európai ország nemzeti diákigazolvány -kibocsátója is csatlakozott. Ezek az intézmények szerepeltetik saját igazolványaikon az adott szövetség szimbólumát, így az adott „nemzeti” igazolvánnyal rendelkező diák igénybe tudja venni az adott állam által garantált kedvezményeken túl az adott szövetség által elért kedvezményeket is. A hivatalos magyar diákigazolványokon az EYCA szimbóluma szerepel. A független szervezetek által létrehozott ifjúságikártya-szövetségekkel kapcsolatban azonban nagy probléma, hogy tagságuk nem fedi le egész Európát, sem az Európai Unió területét, a kártyák elfogadottsága pedig igencsak eltérő.

A fentiekben bemutatott összetett kép tehát két fő tényezőre vezethető vissza. Egyfelől az egyes országok alapvetően csak a saját diákigazolványukat tekintik teljes értékűnek, a más országban kibocsátott kártyák elfogadottsága erősen változó, s ez vonatkozik a nemzetközi szervezetek által kiállított 'nemzetközi' diákigazolványokra (ISIC, EYCA) is. Másfelől az egyes országok vonatkozásában eltérő a diákoknak járó kedvezmények mértéke és köre.

²⁰ Lásd: a 88. plenáris ülés (2011. január 27–28) anyagát.

3.2 Határrendészet, vámügy

A9. A megnövekedett idejű határátlépés miatt ellehetetlenült a határon átnyúló ingázás, mind a munkavállalás, mind az oktatás terén. [Nyíregyháza UA, Nyíregyháza RO, Szeged RS]

Az *Európai Parlament és Tanács 2016/399 EU rendelete* (a továbbiakban: Rendelet) alapján a **Schengeni Megállapodás hatálya alá tartozó országok** tekintetében, a jogszabályok alapján – a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszélyhelyzeteket leszámítva – akadálytalan a határátlépés.

22. cikk A belső határok átlépése: A belső határokat bármely ponton át lehet lépni anélkül, hogy személyellenőrzésre kerülne sor, függetlenül az adott személy állampolgárságától.

Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a Schengeni Megállapodás egyrészt lehetőséget ad arra, hogy a tagállamok saját határ menti területeiken szűrőpróbaszerűen, nem határellenőrzés célú rendőrségi intézkedéseket, ellenőrzéseket hajtsanak végre, másrészt általános keretet ad arra is, hogy a belső határokon történő határellenőrzést a tagállamok ideiglenesen visszaállítsák:

25. cikk (1) első mondata: Ha a belső határokon történő határellenőrzés nélküli térségben az egyik tagállamban a közrendet vagy a belső biztonságot fenyegető komoly veszély áll fenn, akkor a szóban forgó tagállam kivételesen visszaállíthatja a határellenőrzést belső határainak egészén vagy azok meghatározott részein egy korlátozott, legfeljebb 30 napos időtartamra, illetve a komoly veszély várható időtartamára, ha az meghaladja a 30 napos időszakot.

A menekültügyi válság okozta határellenőrzési trendek miatt a Bizottság 2016 márciusában (az új, jelenleg hatályos Schengeni határellenőrzési kódex aláírása előtt néhány nappal) ütemtervet (COM(2016) 120 final) adott ki a schengeni rendszer helyreállítására vonatkozóan. Az ütemterv szerint a schengeni térség rendes működését legkésőbb 2016 végéig kell helyreállítani.

A **külső határokon** történő ellenőrzés és a beléptetés megtagadásának szabályait a II. Fejezet határozza meg.

A **szabad mozgás és tartózkodás uniós jogával rendelkező személyek** (így például a román állampolgárok) esetében a II. Fejezet 8. cikkének (2) bekezdése rendelkezik az ún. *minimum-ellenőrzésről*, amely tekintetükben az alkalmazandó eljárás. Áthaladásuk megkönnyítése érdekében a Rendelet preambulumának 16. szakasza a szabályozás felvezetéseként kimondja, hogy:

(16) Ahol ezt a körülmények lehetővé teszik, a szabad mozgás uniós jogával rendelkező személyek várakozási idejének csökkentése érdekében, valamennyi tagállamban egységes jelekkel ellátott külön sávokat kell biztosítani a határátkelőhelyeken. [...]

Ezt követően a Rendelet 10. cikke kifejezett rendelkezése, hogy a szabad mozgás uniós jogával rendelkező személyek számára a tagállamok speciális jelzőtáblákkal megkülönböztetett külön sávokat biztosítanak/biztosíthatnak annak érdekében, hogy e személyek ellenőrzését a 8. cikknek megfelelően lehessen elvégezni.

A **harmadik országok állampolgárainak** külső határokon való be- és kiutazásakor szükséges alapos ellenőrzés szabályait a 8. cikk (3) bekezdése részletezi, míg a VII. Melléklet 5. pontja azokat a különleges szabályokat sorolja fel, amelyek a személyek egyes kategóriái közül a határ menti ingázókra vonatkoznak.

5. Határ menti ingázók

[...]

5.2. A 8. cikktől eltérően, azokat a határ menti ingázókat, akiket az azonos határátkelőhelyen történő gyakori határátlépés miatt a határőrök jól ismernek, és akikre vonatkozóan – kezdeti ellenőrzés alapján – a SIS-ben (értsd: Schengeni Információs Rendszerben) vagy valamely nemzeti adatállományban nem adtak ki figyelmeztető jelzést, csak szűrőpróbaszerű ellenőrzéseknek kell alávetni annak vizsgálatára, hogy rendelkeznek-e érvényes, a határátlépésre feljogosító okmánnyal és teljesítik-e a szükséges beutazási feltételeket. Ezeket a személyeket időről időre váratlanul, rendszertelen időközökben alapos ellenőrzésnek kell alávetni. [...]

Megjegyezzük, hogy a fent nevezett előírásra hivatkozva²¹ a magyar Kúria 2015-ben elvi döntést hozott arról, hogy nem követi el a szolgáltatásban kötelességszegés vétségét az a határrendész, aki a minimum-ellenőrzés elvégzése nélkül hagyja belépni az általa jól ismert határ menti ingázókat.

Tájékoztató a Bfv.I.956/2015. számú büntetőügyben hozott elvi döntésről [...]

A terhelt tehát azzal, hogy a határátkelőhelyen belépésre jelentkező román rendszámú személygépkocsi két, általa jól ismert utasát – őket határ menti ingázónak tekintve – a Schengeni kódex VII. melléklet 5.2. pontjára figyelemmel a minimum-ellenőrzés elvégzése nélkül hagyta belépni, a szolgáltatásra vonatkozó szabályokat nem szegte meg. [...]

A Rendelet a határátkelés további módozatát is megemlíti, amikor jelzi, hogy hatálya nem érinti a kishatárforgalomra vonatkozó uniós szabályokat és a kishatárforgalomra vonatkozó, hatályos kétoldalú megállapodásokat, vagyis elismeri **kishatárforgalmi egyezmények** megkötésének lehetőségét tagállamok és **szomszédos harmadik országok** között.

E kétoldalú megállapodások megkötése vagy módosítása előtt azonban az érintett tagállam(ok)nak konzultálniuk kell a Bizottsággal *a tagállamok külső szárazföldi határain való kishatárforgalom szabályainak meghatározásáról, valamint a Schengeni Egyezmény rendelkezéseinek módosításáról szóló 1931/2006/EK rendelettel* (továbbiakban kishatárforgalmi rendelet) való összeegyeztethetőséget illetően.

A kishatárforgalmi rendelet 3. cikkbeli fogalom meghatározásai és egyéb rendelkezése szerint a kishatárforgalom hatályossága a következő területeket érinti:

- **személyi hatály:** a tagállammal szomszédos ország határ menti területén legalább egy éve (kellően indokolt esetben egy évnél rövidebb időtartamban), jogszerűen tartózkodó harmadik ország állampolgárai tekintetében;
- **tárgyi hatály:** példálódzó felsorolásban a határterületen való szociális, kulturális vagy megalapozott gazdasági, illetve családi indokú tartózkodás;
- **területi hatály:** határ menti terület, amely a közös szárazföldi határtól számított 30 kilométeres távolságban van, illetve olyan helyi közigazgatási egységek, amelyeknek valamely része a határvonaltól számított 30 kilométer és 50 kilométer között terül el;
- **időbeli hatály:** a kishatárforgalmi rendszer keretében való maximum három hónapos, megszakítás nélküli tartózkodás (megszakításnak minősül a határ

²¹ Egészen pontosan az akkor hatályban lévő, de e tekintetben a 2016/366 EU rendelet vonatkozó előírásaival megegyező tartalmú 562/2006/EK rendeletre hivatkozva.

menti tagállam és a kishatárforgalmi engedély jogosultjának lakóhelye szerinti harmadik állam közti határ előírt feltételek szerinti átlépése (visszatérés), függetlenül annak gyakoriságától; a három hónapos tartózkodási jog minden egyes megszakítást követően újraindul²²).

A kishatárforgalmi rendelet kimondja, hogy a kishatárforgalomról szóló kétoldalú megállapodások lehetővé tehetik a határátlépés megkönnyítését. A határátlépés megkönnyítésére vonatkozó keretszabályokat a 15. cikk tartalmazza:

15. cikk (1) A 13. cikkben említett kétoldalú megállapodások lehetővé tehetik a határátlépés megkönnyítését, amely alapján a tagállamok:

- a) kizárólag a határ menti lakosok részére rendelkezésre álló, külön határátkelőhelyeket létesíthetnek;*
- b) rendes határátkelőhelyeken külön sávot tarthatnak fenn a határ menti lakosok számára; vagy*
- c) a helyi sajátosságok figyelembevételével, és ahol kivételesen különleges körülmények állnak fenn, engedélyezhetik a határ menti lakosok számára a meghatározott helyeken történő, a hivatalos határátkelőhelyeken és a hivatalos időn kívüli határátlépést.*

A kishatárforgalmi rendelet 15. cikk (3) bekezdése a Schengeni kódex „jól ismert határ menti ingázók”-ra vonatkozó rendelkezéséhez hasonló megállapítást tesz:

(3) Az (1) bekezdés a) pontjában említett határátkelőhelyeken, valamint az (1) bekezdés b) pontjában említett sávoknál azon személyeket, akik rendszeresen lépik át a külső szárazföldi határt és akiket a határőrök a gyakori határátlépés miatt jól ismernek, általában csak szűrőpróbaszerűen kell ellenőrizni. Ezen személyeket időről-időre, rendszertelen időközönként, előzetes figyelmeztetés nélkül, alapos ellenőrzésnek kell alávetni.

A magyar csatlakozási tárgyalások során a jogharmonizáció érdekében, a magyar kormány kezdeményezte a szomszédos államoknál a kishatárforgalmi megállapodások felmondását, amire 2003. év végéig sor is került.

Ukrajna esetében azóta új szabályozás született²³, amely a határátlépésre vonatkozó könnyítő rendelkezéseket, nem tartalmaz, ugyanakkor lehetőséget ad a határ menti

²² Lásd: A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőrkapitányság Záhony Határrendészeti Kirendeltsége és Oskar Shomodi (UA) közötti eljárás ítéletét (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A62011CJ0254>)

²³ Lásd: *a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Miniszteri Kabinetje között a kishatárforgalom szabályozásáról szóló Egyezmény kihirdetéséről szóló 2007. évi CLIII. törvényt.*

lakosok számára a kishatárforgalmi engedély birtokában a másik Szerződő fél határ menti területére történő egyéb engedély (pl. vízum) nélküli belépésre:

1. Cikk (1) Az Egyezmény I. Mellékletében felsorolt határ menti településeken (a továbbiakban: határ menti terület) legalább három éves állandó lakóhellyel rendelkező személyek (a továbbiakban: határ menti lakosok) a 2. Cikkben meghatározott kishatárforgalmi engedély (a továbbiakban: engedély) birtokában egyéb engedély nélkül léphetnek be és tartózkodhatnak a másik Szerződő Fél államának határ menti területén.

Szerbia vonatkozásában új kishatárforgalmi egyezmény nem várható, a határátlépést az EU vízumkönnyítési megállapodási kerete segíti (könnyítések célban, díjban, kiadási határidőben, díjmentes kategóriákban).

Összességében tehát a határok átlépésénél az [2016/399/EU rendelet](#) által megállapított minimum ellenőrzésre vonatkozó előírások a mérvadók. A tagállami szint számára azonban megengedett bizonyos könnyítések alkalmazása a határon át ingázókkal szemben. Így például a [Schengeni kódex](#) VII. melléklet 5.2. pontja lehetővé teszi, hogy a határőrök által személyesen ismert határ menti ingázókat csak szűrőpróbaszerű ellenőrzéseknek kell alávetni. A kishatárforgalmi rendszer szabályait megállapító [1931/2006/EK rendelet](#) ugyan lehetőséget adna a szomszédos harmadik országok tekintetében a határátlépés megkönnyítésére, de erre vonatkozó előírásokat a Magyarország és Ukrajna közötti kishatárforgalmi egyezmény nem tartalmaz.

A10. Záhonynál megszűnt a gyalogos határátlépés, ezért sokan kénytelenek a határnál stoppolni annak érdekében, hogy valaki átvigye őket a határon. [Nyíregyháza UA]

Magyarország és Ukrajna határforgalma vonatkozásában *a Magyarország Kormánya és Ukrajna Miniszteri Kabinetje között a közúti és vasúti határforgalomnak a határátkelőhelyeken történő ellenőrzéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről szóló 2012. évi LXVIII. törvény* által elfogadott nemzetközi megállapodás szabályozza a határátkelőhelyek rendjét. A törvény hatálya a közúti és vasúti határforgalomra terjed ki, így a szabályozásban nem szerepel, hogy Magyarország és Ukrajna vonatkozásában a gyalogos határátkelés mely határátkelőhelyeken lehetséges. A Záhony és Csop (Csap) közötti közúti határátkelőre vonatkozóan az alábbiak olvashatók a törvényben:

8. cikk Záhony-Csop (Csap) közúti határátkelőhely

(1) A határátkelőhely használata kiterjed a nemzetközi személy- és áruforgalomra.

(2) A nyitvatartási idő 00.00-24.00 óráig tart.

Annak ellenére, hogy a nevezett jogszabály nem nevesíti a gyalogos forgalmat, az mégis létezik magyar-ukrán viszonylatban, Lónyánál és Beregsuránynál. A gyalogos átkelők létéről csak egyéb (nem jogszabályi hatállyal bíró) forrásból, például konzuli tájékoztatóból szerezhető információ.

A schengeni határellenőrzési kódex a szubszidiaritás elvének megfelelően tagállami hatáskörben hagyja a határátkelőhelyek létesítésének és működtetésének lehetőségét, ám az erről szóló jegyzék nem olyan részletes, hogy megállapítható legyen belőle, melyik határátkelőhelyen lehetséges gyalogos határátkelés.

A határátkelőhely és az ideiglenes határátkelőhely megnyitásáról és működtetéséről, valamint a határátlépési pontról szóló 332/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet is csak általánosságokban beszél, amikor 2. § (1) bekezdése szerint úgy rendelkezik, hogy „A határátkelőhely működéséhez szükséges feltételeket a forgalom jellegének, illetve a határátkelőhelyen folytatott tevékenységeknek megfelelően az üzemeltető e rendeletben meghatározottak szerint köteles biztosítani.” A (2) bekezdés értelmében „az üzemeltető a határátkelőhely működése során köteles folyamatosan gondoskodni a személy- és áruforgalom zavartalan és kulturált határellenőrzésének feltételeiről.”

Az eddig idézett jogszabályok nem taglalják, de a határátkelő területén az egyes államok közlekedési szabályai – Magyarország esetében *a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet* (KRESZ) – érvényesek. Erre figyelemmel úgy ítéljük meg, hogy amennyiben a közlekedési szabályok nem teszik

lehetővé a gyalogosforgalmat a határátkelők területén, úgy a határátlépés tekintetében sem köteles a jogalkalmazó hatóság lehetővé tenni a gyalogos határátkelést.

A záhonyi határátkelő esetében a határátkelést egy közös üzemeltetésű, gyalogosjárda nélküli, nem a mai járműforgalmi kapacitásra tervezett határhíd biztosítja. A híd állagmegóvása, esetleges gyalogosforgalmi útfelülettel tervezett felújítása egyelőre csak eseti megállapodás alapján történhet.

A 2014–2020. évek közötti határ menti közúti infrastruktúra-fejlesztésekről szóló 1007/2016. (I. 18.) Korm. határozat tartalmazza azon határ menti közúti infrastrukturális projektek indikatív listáját, melyek megvalósítása az Európai Unió 2014–2020. évi programozási időszakában a határ menti együttműködési programok keretében terhére valósulhatnak meg. A határozat közel 50 projektet sorol fel, ám ezek közül csak egy érinti a magyar–ukrán határszakaszt. Ez az egy sem a záhonyi határátkelő fejlesztésére irányul, hanem a Nagyhódos és Velika Palad (Nagypalád) közötti átkelőhely kialakítására, és a hozzá tartozó közúti fejlesztésekre.

Magyar–ukrán viszonylatban tehát a határátkelés rendje a *2012. évi LXVIII. törvény* által elfogadott nemzetközi megállapodás révén, a határátkelők üzemeltetése pedig a *332/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet* által biztosított. Mindazonáltal a beazonosított akadály ebben az esetben alapvetően nem szabályozási, hanem műszaki-infrastrukturális természetű.

A11. Az ukrán magyar határtérségben a határon átnyúló közösségi, kulturális együttműködésekben problémát okoz a vízumkényszer. Előfordul, hogy a kulturális rendezvények fellépői nem tudnak teljes létszámban átjönni a határon. [Nyíregyháza UA]

Magyarország 2007. december 21-től a schengeni térség teljes jogú tagja, így állampolgáira is érvényesek a schengeni tagállamok által kibocsátott vízumok és tartózkodási engedélyek. A schengeni vízum- és beutazási szabályok csak a 90 napot meg nem haladó tartózkodásra vonatkoznak. A hosszú távú, 90 napot meghaladó tartózkodás szabályait az egyes tagállamok saját nemzeti jogszabályai határozzák meg.²⁴

Az uniós országok területén való rövid tartózkodásra és átutazásra jogosító vízumok kiadására vonatkozó eljárásokat és az ilyen vízumok kiadásának feltételeit *a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról szóló 810/2009/EK rendelet* határozza meg. *A külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló 539/2001/EK rendelet* tartalmazza azon EU-n kívüli országok listáját, akiknek állampolgárai a tagállamok külső határainak átlépésekor vízumkötelezettség alá esnek. A rendelet I. melléklete alapján Ukrajna állampolgárai ebbe, a vízumköteles kategóriába esnek.

Ugyanakkor az elmúlt években az Európai Unió több olyan lépést is tett, amellyel könnyíteni szándékozik az ukrán határtérség lakóinak, valamint Ukrajna állampolgárainak az Unió területére történő beutazását. Az európai uniós szabályozást figyelembe vevő, korábban már említett²⁵ magyar–ukrán kishatárforgalmi egyezmény alapján a határ menti lakosok kishatárforgalmi engedély birtokában egyéb engedély (pl. vízum) nélkül átléphetik a határt.

Ukrajna egész területére vonatkozik *a 2007/840/EK határozat az Európai Közösség és Ukrajna közötti, a vízumok kiadásának megkönnyítéséről szóló megállapodás megkötéséről*. A Határozat 1. cikke szerint a megállapodás célja, hogy „*hogyan megkönnyítse az Ukrajna állampolgárai számára történő vízumkiadást a 180 napos időszakonként 90 napot meg nem haladó tervezett tartózkodás esetében.*”

²⁴ Tájékoztatók a schengeni vízumkiadás általános szabályairól
<http://konzuliszolgalat.kormany.hu/tajekoztatok-a-schn> (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 23.)

²⁵ Lásd az A9-es akadályhoz tartozó leírást.

A Határozat 4. cikke meghatározza az utazás célját igazoló dokumentumok elegendő körét, az egyes kedvezményezett kategóriák esetében. Jellemzően a fogadó szervezet írásbeli kérelmét elegendő csatolni többek között az alábbi kategóriákhoz tartozó kérelmezők esetében (nem teljes felsorolás):

- b) üzletemberek és üzleti szervezetek képviselői;*
- f) tudományos, kulturális és művészeti tevékenységekben – beleértve az egyetemi és egyéb csereprogramokat is – részt vevő személyek;*
- g) tanulmányok vagy képzés céljából – beleértve csereprogramok, valamint egyéb iskolával kapcsolatos tevékenységek keretében – utazó tanulók, diákok, posztgraduális hallgatók és kísérőtanárok;*
- i) testvérvárosok által szervezett hivatalos csereprogramok résztvevői;*
- k) temetésre utazó hozzátartozók.*

A 4. cikk (3) bekezdése alapján a nevezett kategóriákba sorolható személyeknek:

valamennyi vízumtípust egyszerűsített eljárásban állítják ki, a tagállamok jogszabályai által előírt bármely egyéb indokolás, meghívó vagy az utazási cél jóváhagyásának megkövetelése nélkül.

A vízumkérelmek feldolgozásának díját a Határozat 6. cikke szabályozza.

(1) Az ukrán állampolgárok vízumkérelmei feldolgozásának díja 35 EUR.

[...]

(4) A személyek alábbi kategóriái mentesülnek a vízumkérelem feldolgozásának díja alól:

[...]

h) tudományos, kulturális és művészeti tevékenységekben – beleértve az egyetemi és egyéb csereprogramokat is – részt vevő személyek;

i) testvérvárosok által szervezett hivatalos csereprogramok résztvevői;

[...]

n) 18 év alatti gyermekek és 21 év alatti eltartott gyermekek.

A vízumkérelmekről alapvetően 10 napon belül kell dönteniük a tagállamok diplomáciai és konzuli képviseleteinek, de ez az időtartam egyes esetekben 30 naptári napra is kiterjeszthető, sürgős esetekben viszont 2 vagy annál kevesebb munkanapra is csökkenthetik.

Bár a Határozat több kedvezményt is tartalmaz, a jelzett akadály tekintetében a legteljesebb megoldás a vízumkötelezettség eltörlése lenne. Az Európai Unió és Ukrajna közötti vízumliberalizációs párbeszéd 2008-ban indult el, majd az Európai Bizottság 2016 áprilisában az Ukrajnával szemben alkalmazott schengeni vízumkényszer eltörlésére tett javaslatot, ám ezt még az Európai Parlamentnek és az illetékes bizottságnak is jóvá kellene hagynia. Ezeknek a jóváhagyásoknak a várható időpontja 2016 szeptemberében még nem ismert.

Az Európai Unió területére érkező harmadik országbeli állampolgárok vízumszerzésének szabályozása tehát alapvetően közösségi szintű kompetencia, melyről a [810/2009/EK rendelet](#) rendelkezik, melyet a nemzeti jogalkotás nem írhat felül. A közösségi szinten szabályozott vízumkényszer részleges, a határ menti térségekre vonatkozó feloldása ugyanakkor államközi kétoldalú kishatárforgalmi egyezményekkel kezelhető, Ukrajna tekintetében [a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Miniszteri Kabinetje között a kishatárforgalom szabályozásáról szóló Egyezmény \(2007. évi CLIII. törvény\)](#) ad erre lehetőséget.

A12. A határon nem lehet lőfegyvert átvinni. A DINPI börzsönyi kollégáinak hiába lenne egyszerűbb a határon át megközelíteni a szintén magyar területen található lőteret lögyakorlat céljából, a határátlépés szabályai nem adnak erre lehetőséget. [Esztergom]

A lőfegyver határon történő átvitele szigorú szabályokhoz kötött és még a védelmi erők sem rendelkeznek erre vonatkozó korlátlan felhatalmazással. A szigorú feltételek még akkor is betartandók, amikor a schengeni határokon belül tényleges határellenőrzéssel nem kell számolni.

Általános szabályozás

Az **uniós rendelkezések** közül a *Tanács irányelve (1991. június 18.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről (91/477/EGK)*²⁶ tekinthető ez esetben **relevánsnak**. Az irányelv a belső határok nélküli térségből fakadó jogi harmonizációt hivatott elősegíteni a fegyvertartás területén. Az irányelv szerint alapvetően tiltani kell az egyik tagállamból a másikba fegyver birtokában történő átlépést, ugyanakkor rugalmasabb szabályokat kell hozni a vadászat és céllövészet vonatkozásában a személyek szabad mozgása szükségesnél nagyobb mértékű korlátozásának elkerülése érdekében.

Az irányelv 3. fejezete meghatározza a fegyverek Közösségen belüli mozgására vonatkozó alaki követelményeket. A 11. cikk kimondja, hogy:

(1) A 12. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül lőfegyvereket egyik tagállamból egy másikba csak az alábbi bekezdésekben rögzített eljárás betartásával lehet átvinni. Ezek az előírások vonatkoznak csomagküldő kereskedés során történő eladást követő lőfegyverszállításra is.

(2) Amennyiben valamely lőfegyvert egy másik tagállamba kívánnak átszállítani, az érintett személynek – a szállítást megelőzően – az alábbi adatokat kell benyújtania azon tagállam számára, amelyben az adott lőfegyver található:

- a lőfegyvert eladó vagy a lőfegyvertől megváló személy és az azt megvásároló vagy megszerző személy, vagy – adott esetben – a tulajdonos neve és címe,*

²⁶ Az irányelvet módosította az *Európai Parlament és a Tanács 2008/51/EK irányelve (2008. május 21.) a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK tanácsi irányelv módosításáról*. Többek között a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményhez csatolt, a lőfegyverek, a lőfegyverdarabok, alkotóelemeik és löszereik tiltott gyártásáról és kereskedelméről szóló ENSZ-jegyzőkönyv miatt vált szükségessé a módosítás.

- az a cím, ahová a lőfegyvereket küldeni vagy szállítani kell,
- az elküldendő vagy szállítandó lőfegyverek száma,
- a lőfegyver azonosítását lehetővé tevő adatok – valamint annak jelzése, hogy a lőfegyver a kézi lőfegyverek próbabélyegeinek kölcsönös elismeréséről szóló 1969. július 1-jei egyezmény szerint történő ellenőrzésen részt vett,
- a szállítóeszköz, valamint
- az indulás időpontja és az érkezés várható időpontja.

Nem kell megadni a két utolsó bekezdésben említett információt, ha az átadás kereskedők között történik

A tagállam köteles megvizsgálni az átadás lebonyolításakor betartandó feltételeket, különösen a biztonságra vonatkozókat.

*Amikor egy tagállam ilyen átadást engedélyez, kibocsátja az első albekezdésben foglalt adatokat tartalmazó **engedélyt**. Ez az engedély addig kíséri a lőfegyvert, amíg az el nem éri rendeltetési helyét; azt minden alkalommal be kell mutatni, amikor a tagállamok hatóságai kérik. [Kiemelés a szerkesztőtől.]*

A 12. cikk (1) bekezdése nyomatékosítja, hogy a fegyverek birtoklása két vagy több tagállamon keresztül történő utazás során csak a fent ismertetett engedélyezési eljárás lefolytatása után engedélyezett, egyúttal meghatározza az ilyen típusú engedélyek maximális időtartalmát:

(1) Ha a 11. cikkben előírt eljárást nem alkalmazzák, nem megengedett a lőfegyver birtoklása két vagy több tagállamon keresztül történő utazás során, kivéve, ha az érintett személy megszerezte a tagállamok mindegyikének engedélyét.

A tagállamok egy vagy több útra vonatkozóan maximum egyéves időtartamra adhatnak ilyen engedélyt, amely meghosszabbítható. Ezeket az engedélyeket be kell jegyezni az európai lőfegyvertartási igazolványba, amelyet minden alkalommal be kell mutatni, amikor a tagállamok hatóságai kérik.

A 12. cikk (2) bekezdése szerint csak a vadászok, valamint a céllövők birtokolhatnak lőfegyvert előzetes engedély nélkül két vagy több tagállamon keresztül történő utazásuk alatt:

(2) Az (1) bekezdés előírása ellenére, vadászok a C és D kategóriára, valamint céllövők a B, C és D kategóriára vonatkozóan tevékenységük folytatása céljából, előzetes engedély nélkül birtokolhatnak egy vagy több, e kategóriákba sorolt lőfegyvert, két vagy több tagállamon keresztül történő utazásuk alatt, feltéve hogy rendelkeznek az érintett lőfegyvert vagy lőfegyvereket felsoroló európai lőfegyvertartási igazolvánnyal, és feltéve hogy megfelelően meg tudják indokolni utazásukat, elsősorban meghívó bemutatásával.

A lőfegyverek **magyar szabályozása** tekintetében a [2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszeréről](#) a meghatározó jogforrás. A törvény szerint:

3. § (1) A rendőrség által kiadott engedély szükséges (többek között):

c) a tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az e törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a színházi fegyver, a lőszer, a lőszerelem és a hangtompító [...]

cb) az ország területére történő behozatalához, az ország területéről történő kiviteléhez, az ország területén történő átszállításához, [...]

Az a 3. § 5. bekezdése rendelkezései szerint:

3. § (5) Lőfegyvernek az Európai Unió valamely tagállamába történő – nem kereskedelmi vagy elidegenítési célú – kiviteléhez a rendőrség által kiadott **európai lőfegyvertartási engedély** szükséges. Európai lőfegyvertartási engedély a lőfegyver tartására jogosult természetes személynek adható. [Kiemelés a szerkesztőtől.]

A törvény 3. §-a szerinti engedélyezési eljárás szabályait, az eljáró hatóságot, továbbá az európai lőfegyvertartási engedélyhez kapcsolódó részletes szabályokat [a fegyverekről és lőszeréről szóló 253/2004. \(VIII. 31.\) Korm. rendelet](#) határozza meg.

Szakmai szabályozás

A konkrét akadályfelvetés kapcsán **a természetvédelmi örökre és fegyverhasználatukra** vonatkozó főbb jogszabályok az alábbiak:

- [1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról](#). A 13.§ (3) bekezdése szerint: „A természetvédelmi őr

szolgálati maroklőfegyver tartására jogosult, amelyet egyenruhás szolgálatban nyíltan viselhet.”

- *2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.* A 21. § (2) bekezdése szerint: „A település közigazgatási területének belterületnek nem minősülő, elsősorban mezőgazdasági, erdőművelési célra szolgáló részén, szolgálati feladatainak ellátása során nyíltan viselve [...] b) [...] a természetvédelmi őr önvédelmi célból [...] maroklőfegyvert [...] tarthat magánál.”
- *4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet a természetvédelmi őrokról, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról.*

A *Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról* szóló *9/2000. (V. 19.) KöM rendelet* további részleteket határoz meg a természetvédelmi őr fegyvertartásáról. Így például a természetvédelmi őrt az igazgatóságnak írásban kell tájékoztatnia a lőfegyver tartására vonatkozó külön jogszabályokról:

19. § (1) Az állami természetvédelmi őr köteles a lőfegyvertartási engedélyre, továbbá a lőfegyver és lőszer tartására, kezelésére, használatára és tárolására vonatkozó – a külön jogszabályok szerinti – rendelkezéseket megtartani. Az igazgatóság köteles ezeket a rendelkezéseket az állami természetvédelmi őrnek írásban átadni, és betartásukat rendszeresen ellenőrizni.

Továbbá arról is rendelkezik, hogy:

20.§ (2) A szolgálati maroklőfegyvert csak szolgálat ellátásához és karbantartás céljából szabad a tárolóhelyről kivenni.

A lőfegyvereknek az Európai Gazdasági Közösségen belüli mozgását tehát alapvetően *a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről* szóló *(91/477/EGK) Tanácsi Rendelet* szabályozza. A fegyverek birtoklása két vagy több tagállamon keresztül történő utazás során csak a meghatározott (eseti) engedélyezési eljárás lefolytatása után engedélyezett. Előzetes (eseti) engedély nélkül csak a vadászok, valamint a céllövők birtokolhatnak tevékenységük folytatása céljából lőfegyvert két vagy több tagállamon keresztül történő utazásuk alatt. A szolgálati lőfegyverek határon át történő szállítása csak speciális és eseti engedélyekkel lehetséges, az indulási és az érkezési ország részéről egyaránt. Az engedélyezési eljárást Magyarországon *a fegyverekről és lőszeréről* szóló *253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet* határozza meg.

A13. Az állatok határon történő átvitele, átlépése bizonyos határátkelőkre korlátozott, ami például a határon átnyúló lovas turizmus szempontjából igen problémás. [Szeged RS]

A korlátozás legfőbb oka a hatályban lévő²⁷ szigorú állategészségügyi szabályok alkalmazása. Uniós vonatkozásban *a Tanács 2009/156/EK irányelve a lófélék mozgására és harmadik országból történő behozatalára irányadó állat-egészségügyi feltételekről* elnevezésű szabályozás az irányadó.

A **lófélék tagállamok közötti mozgását** az irányelv 3. cikke szabályozza. A tagállamok csak akkor engedélyezik területükön a törzskönyvezett lófélék mozgását, illetve akkor küldenek másik tagállamba lóféléket, ha azok megfelelnek a 4. cikkben (*vizsgálat, azonosítás, lótartó gazdaságokra vonatkozó szabályok, betegség leküzdésére szolgáló programok*) és 5. cikkben (*fertőzöttségi területek, védőkörzet, karantén*) foglalt feltételeknek.

A 3. cikk rendelkezései szerint az illetékes hatóságok **általános vagy korlátozott mentességet biztosíthatnak** az olyan lófélék mozgása tekintetében:

- *amelyeket sportolási vagy kedvtelési célokból a Közösség belső határai közelében lévő utak mentén lovagolnak vagy hajtanak,*
- *amelyek felhatalmazott helyi szervek által szervezett, kulturális vagy hasonló célú eseményeken vagy rendezvényeken vesznek részt a Közösség belső határai közelében,*
- *amelyeket kizárólag a Közösség belső határai szomszédságában történő ideiglenes legelésre vagy munkára szántak.*

Ki kell azonban emelni, hogy minden nevezett esetben kitétel, hogy az Európai Unió belső határai közelében történjen a lófélék mozgása.

²⁷ A 2009/156/EK irányelv 2021-ig lesz hatályban, ekkortól hatályon kívül helyezi *az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/429 rendelete (2016. március 9.) a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről („Állategészségügyi rendelet”)*. A rendelet IV. rész I. cím 3. fejezete foglalkozik a tartott szárazföldi állatok Unión belüli mozgásával. Ezen fejezeten belül a 139. cikk (1) bekezdése külön említést tesz arról, ha a mozgatás célja a határok közelében szervezett kiállítás, sport-, kulturális és hasonló események. A származási és rendeltetési tagállamok közösen megállapodnak azon eltérésekről, amelyeket a rendeltetési hely szerinti illetékes hatóság a tartott szárazföldi állatoknak az ilyen célokból történő mozgatása tekintetében engedélyez, és megfelelő kockázatcsökkentő intézkedéseket léptetnek életbe annak biztosítására, hogy az ilyen mozgatással ne járjon jelentős kockázat. Az Unió területére való beléptetés és kivitel szabályaival a rendelet V. része, a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú mozgásával (akár harmadik ország vonatkozásában is) a VI. rész foglalkozik.

Az állatoknak ilyenkor is alkalmasnak kell lennie **egyedi azonosításra** (lóútlevél, egyedi jelzés), továbbá más tagországba való belépéshez állatorvosi vizsgálaton kell átesniük, valamint hatósági állatorvos által állategészségügyi bizonyítvány, illetve egészségügyi igazolás kiállítása szükséges. E dokumentumokat a szállításra való berakodást megelőző 48 óra során, vagy pedig legkésőbb az előző munkanapon, a származási és a rendeltetési tagállamok hivatalos nyelveinek legalább egyikén kell kiállítani. Az egyetlen lapból álló egészségügyi igazolás vagy az egészségügyi bizonyítvány érvényességi ideje 10 nap.

Egyes tagállamokból, azok **rosszabb járványügyi helyzete** miatt csak bizonyos feltételek esetén – pl. csak elfogadott lófélé-letesítményekből (gazdaságokból) való származás esetén – indíthatnak lóféléket versenyre, gyógykezelésre stb. más tagállamokba (l. [a Bizottság 2010/346/EU határozatát \(2010. június 18.\) a lovak fertőző kevésvérűségére vonatkozó romániai védőintézkedésekről](#)).

A **harmadik országokból** (Ukrajna, Szerbia) a Közösségbe behozott lóféléknek meg kell felelniük a 12–16. cikkben megállapított szigorú együttes feltételeknek. Ezek összefoglalva a következők:

- a) a behozatal kizárólag olyan harmadik országokból vagy azok bizonyos területéről engedélyezett, amelyek meghatározott jegyzékben²⁸ szerepelnek;
- b) a jegyzéken felül az engedélyezett országok területének bizonyos fertőző betegségektől, bizonyos időszakra visszamenőleg mentesnek kell lennie;
- c) eleget kell tenni az adott lófélék szóban forgó fajaira, kategóriáira vonatkozó állategészségügyi követelményeknek;
- d) a lóféléknek adott ország vagy annak adott területén kell tartózkodniuk a szállításra való berakodás napját megelőzően, továbbá állategészségügyi felügyelet alatt álló gazdaságból kell származniuk;
- e) a lóféléket előírászerűen azonosítani kell és olyan állategészségügyi bizonyítvánnyal ellátni, amelyet az exportáló harmadik ország hatósági állatorvosa állított ki.

A harmadik országokból a Közösségbe behozott állatok állat-egészségügyi ellenőrzésére irányadó elvek megállapításáról szóló 91/496 EKG irányelv alapján az élő állatok harmadik országokból történő behozatala, illetve kivitele kizárólag **a jóváhagyott állat-**

²⁸ A jegyzéket *a Bizottság 2004/211/EK határozata ((2004. január 6.) a tagállamok által az élő lófélék, továbbá a lófélék spermájának, petesejtjeinek és embrióinak behozatalára feljogosított harmadik országok és azok részei jegyzékének megállapításáról)*, valamint annak módosításai és végrehajtási határozatai kezelik.

egészségügyi határállomások listájának összeállításáról, a Bizottság állat-egészségügyi szakértői által végzett ellenőrzésekre vonatkozó egyes szabályok megállapításáról és a TRACES állat-egészségügyi egységeinek meghatározásáról szóló 2009/821/EK Bizottsági határozatban felsorolt repülőtéri, közúti és vasúti állategészségügyi határállomásokon keresztül lehetséges²⁹.

A Nébih tájékoztatása szerint Magyarországról Románia területére lóháton belépők, majd onnan hazatérők számára (akár egyes lovasokról, akár lovascsoportokról van szó) Magyarországra visszatérni csak Nagylak határállomásnál lehetséges.

Általános szabály, hogy a lovak „mozgatása” esetén a lóféléknek egyedileg azonosítottak kell lenniük, és a származási ország által, a lóféle egész élettartamára szólóan kibocsátott ún. **lóútlevelével** kell rendelkezniük (az okmány 2005. július 1. után minden lófélére kötelezően kiváltandó).

A lóútlevél jellegét tekintve hatósági bizonyítvány, mely az állat azonosítására, irányítási intézkedések megtételére való alkalmasságának és állategészségügyi forgalomképességének igazolására szolgál, valamint tartalmazza a tulajdonos és az illetékes hatóság adatait is.

A lóútlevél tekintetében *a Bizottság (EU) 2015/262 végrehajtási rendeletét (2015. február 17.)* kell alkalmazni, amely *a 90/427/EGK és a 2009/156/EK tanácsi irányelv alapján a lófélék azonosítási módszerei tekintetében alkalmazandó szabályok meghatározásáról* szól.

A végrehajtási rendelet hatálya alá tartozó lófélék azok, amelyek az Unió területén születtek, vagy meghatározott vám eljárás szerint kerültek annak területére. Mozgásukat a lóútlevél alapvetően végigkíséri, közvetlenül vagy közvetve, rövid időn belül bemutatható módon (tagállamon belüli gazdaságban, induló gazdaságban stb.) de a lófélét ún. „intelligens kártya” (adattároló eszközként beépített chip) is kísérheti. Általában elmondható, hogy amennyiben a mozgatás során az állatot nem kíséri az útlevél, akkor a lóútlevelet legfeljebb 3 órán belül be kell tudni mutatni az eljáró hatóság képviselőjének.

A **magyar jogrendben** *a lófélék egyedeinek azonosításáról szóló 110/2013. (IV. 9.) Korm. rendelet* az uniós szabályozást követi, amikor rendelkezik a lóféléknek egyedileg történő azonosításáról és a lóútlevellel kapcsolatos teendőkről. A lófélék mozgása tekintetében, *az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló*

²⁹ A határozat alapján Magyarország határain ezen határállomások jelenleg a következők: Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Eperjeske (vasúti), Kelebia (vasúti), Röske (közúti), Záhony (közúti). Horvátország csatlakozásával a gyékényesi vasúti, illetve a letenyei közúti határállomás törlésre került.

87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet 1. §-ára tekintettel a lovak belföldi mozgásának egyéb állategészségügyi követelménye nincs.

Az engedélyezési eljáráshoz tartozik, hogy amennyiben a lovas turisztikai esemény (jellemzően terep- vagy túralovaglás) *a lovas szolgáltató tevékenységről szóló 14/2008. (XII. 20.) ÖM rendelet* hatálya alá tartozik, vagyis a **csoportos tereplovaglás kereskedelmi szolgáltatás keretében** történik, akkor e rendelet szabályai határozzák meg, hogy milyen képesítésű személynek (szakmai tevékenységért felelős személynek) kell a túrát vezetnie. Ha a tevékenység nem kereskedelmi szolgáltatás keretében történik, a túrát vezető személynek képzettséggel nem kell rendelkeznie – bár ezt a feltételt ilyenkor is célszerű betartani.

A lovak határon át történő mozgására tehát mind az EU területén belül, mind a harmadik országok vonatkozásában meglehetősen szigorú állategészségügyi szabályozás vonatkozik, e szempontból mértékadónak számít *a Tanács 2009/156/EK irányelve*. A tagállamok közötti mozgás esetében egyedi azonosításra alkalmas 'lóútlevél' szükséges, az élő állatok harmadik országokból történő behozatala, illetve kivitele pedig a *91/496 EGK irányelv* alapján kizárólag a jóváhagyott és a megfelelően felszerelt állat-egészségügyi határállomásokon keresztül valósulhat meg.

A14. A mezőgazdasági térségekben gyakran problémát okoz a legelő állatok országhatáron belül tartása. Ilyenkor célszerű volna lehetőséget biztosítani a túloldali legelők használatára is. [Miskolc]

A legeltetés jogi-adminisztratív feltételeinek betartása nélkül a másik országba átlegelő állat alapvetően elkóborolt állatnak számít, mely esetben az adott ország területileg illetékes hatósága köteles az állatról, annak visszaadásáig, gondoskodni, szükség szerint a területileg illetékes állategészségügyi hatósággal együttműködve. Az átkóborolt állat e mellett járványügyi, állategészségügyi kockázatot is jelent, állatvédelmi kérdéseket felvetve.

Uniós szinten meg kell említeni *a fertőző állatbetegségekről és egyes állategészségügyi jogi aktusok módosításáról és hatályon kívül helyezéséről szóló 2016/429/EU rendeletet* („Állategészségügyi rendelet”), amely részletesen szabályozza az állategészségügy területét. A rendelet IV. rész I. cím 3. fejezete foglalkozik a tartott szárazföldi állatok Unión belüli mozgásával. Ezen fejezeten belül külön rendelkezések olvashatóak a **határokhoz közeli munka és legeltetés** tekintetében:

(1) A rendeltetési hely szerinti illetékes hatóság a tartott szárazföldi állatok Unión belüli, tagállamok közötti mozgatása tekintetében engedélyezheti – a 126. cikk (1) bekezdésének a), b) és c) pontja, valamint a 127. és 128. cikk kivételével – a 2–5. szakaszban (126–136. cikk) foglalt követelményektől való eltérést, amennyiben az ilyen mozgatás célja:

[...]

c) tartott szárazföldi állatok több tagállamhoz tartozó legeltetési területen történő legeltetése; vagy

d) tagállamok határaihoz közeli munkavégzés tartott szárazföldi állatokkal.

(2) A származási és rendeltetési tagállamok közösen megállapodnak azon eltérésekről, amelyeket a rendeltetési hely szerinti illetékes hatóság a tartott szárazföldi állatoknak az (1) bekezdésben foglalt célokból történő mozgatása tekintetében engedélyez, és megfelelő kockázatcsökkentő intézkedéseket léptetnek életbe annak biztosítására, hogy az ilyen mozgatással ne járjon jelentős kockázat.

A **magyar** állategészségügyi hatósági feladatok tekintetében *az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény*nek összességében három kiemelt szabályozási célt kell teljesítenie:

- meg kell erősítenie az élelmiszer-biztonsági ellenőrzés és szankcionálás eszköztárát,
- a hatósági jogköröket egységesen a teljes élelmiszerlánc tekintetében eljáró élelmiszer-biztonsági hatóságra kell telepítenie, valamint
- meg kell határozni az élelmiszer-biztonsági célból nyilvánosságra hozható és kötelezően nyilvánosságra hozandó adatok körét.

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény az alábbiakat állapítja meg a kóbor háziállatok elhelyezésével kapcsolatban:

9. § (1) *Az államhatáron átkóborolt háziállat, valamint az államhatáron elháríthatatlan ok következtében átkerült tárgy elhelyezéséről, tartásáról, illetve tárolásáról, annak visszaadásáig az illetékes települési önkormányzat jegyzője gondoskodik.*

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott költséget – a kötelezett által történő megtérítéséig – a Rendőrség viseli.

A legeltetés NATURA 2000 területeket is érinthet, de szigorúan hatósági engedélyhez kötve. *A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007.(X.18.) Kormányrendelet* a legeltetéssel kapcsolatban az alábbi előírást tartalmazza:

4. § (4) *A Natura 2000 gyepterületeken fővárosi és megyei kormányhivatalnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:*

a) [...].

b) az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.

A 4. § (4) b) pontjában megjelölt időszakon kívül a legeltetés nem engedélyköteles.

A tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X. 18.) FVM rendelet rendelkezései szerint a rendelet hatálya alá eső tenyészet állattartója a rendelet útmutatójában szereplő formanyomtatványon tíz napon belül köteles bejelenteni az Országos Adatbázishoz:

- új tenyészet, illetve tartási hely létesítését;
- korábban regisztrált tartási helyen új állatfaj tartásának beindítását vagy tartás megszüntetését;
- új állattartó esetén az új állattartó és a tartóváltás adatait;
- tenyészetének vagy tartási helyének bármely adatában bekövetkezett változást.

Az adatok regisztrálásához a területileg illetékes hatósági állatorvos ellenjegyzése szükséges. Az állattartó feladatai végrehajtásának hatósági ellenőrzését a tenyésztési hatóság és az illetékes megyei állategészségügyi hatóság látja el.

A határokhoz közeli legeltetés kérdését közösségi szinten tehát a [2016/429/EU rendelet](#) szabályozza, az illetékes tagállami hatóságokhoz utalva a kérdést, megkövetve, hogy a mozgatás ne járjon jelentős (pl. állategészségügyi) kockázattal. A határátlépés alapvetően állategészségügyi okokból megfelelő vizsgálati és engedélyezési eljárásokhoz kötött módon valósulhat meg, ezt Magyarországon a [2008. évi XLVI. törvény](#) szabályozza.

A15. + A54. + A59. Vámszabályozás

A15. Szerbia vámszabályozása túl szigorú, ami sok esetben a határon átnyúló együttműködések is nehezíti. Ha a magyar oldali partner egy projekt keretében ingyenes kiadványokat jelentet meg, és azokat szeretné a szerb oldalon is terjeszteni, el kell vámoztatnia. Ugyanez érvényes az egyszeri rendezvényhez szükséges tolmácsfülkék átszállítására is. [Szeged RS]

A54. Bizonyos okmányok érvényessége eltérő Szerbiában a magyar oldalhoz képest. A szerb oldal korlátozhatja a magyar oldalon kiállított okmányok érvényességét. [Szeged RS]

A59. Az áruk ideiglenes átszállítását segítő ATA-kártyák érvényességi idejét a szerb fél korlátozhatja, ami a nagyobb jelentőségű és/vagy a tartósabb megjelenést nehezíti a magyar oldali vállalkozások számára.

A fentiekben megjelölt problémák jogi hátterét összefoglalóan a harmadik országból az EU területére, vagy az EU-ból harmadik országba vámmentesen behozható, illetve kivihető áruk meghatározása, valamint az áruk ideiglenes behozatalának lehetőségéről szóló szabályozás jelenti.

Mindkét kérdéskör esetében az ún. „*Isztambuli Egyezmény*” az irányadó, melyet mind Magyarország, mind pedig a két szomszédos nem EU-tagállam, Szerbia és Ukrajna is ratifikált.³⁰

Magyarországon a szabályozás alapja a *2005. évi CLXVIII. törvény az áruk ideiglenes behozataláról, Isztambulban, 1990. június 26-án kelt Egyezmény és mellékletei kihirdetéséről*. Az egyezmény II. Fejezetének 5. cikke meghatározza, **mely termékek belföldi használatra történő vámkezelése mentes a behozatali vámok és adók alól**, és melyekre nem kell alkalmazni a behozatali tilalmakat és korlátozásokat. Ide tartoznak többek között azok a termékek, amelyek:

5. cikk (1) a) a rendezvényeken bemutatott külföldi áruk reprezentatív jellegű kismennyiségű mintái, ideértve az élelmiszerek és italok mintáit is, amelyeket ilyen minták formájában hoztak be, vagy amelyeket a rendezvényen az ömlesztve behozott anyagokból állítottak elő, feltéve, hogy:

(i) ha azokat külföldről ingyenesen szállították le, és kizárólag a rendezvényt felkereső közönségnek történő ingyenes szétosztásra

³⁰ Magyarország 1991. június 25-én az Egyezményt aláírta, a megerősítő okiratot 2004. április 28-án letétbe helyezte, az Egyezmény és annak mellékletei a Magyar Köztársaság vonatkozásában 2004. július 28-án hatályba léptek.

használják, e személyek személyes használatára vagy fogyasztására szánják;

(ii) azok reklámanyagnak tekinthetők és önmagukban csekély értékűek;

(iii) kereskedelmi forgalomba hozatal céljára nem alkalmasak, és adott esetben, láthatóan kisebb egységekben vannak kisserelve, mint a legkisebb kiskereskedelmi csomagolás;

c) kis értékű termékek, amelyeket a rendezvényen részt vevő külföldi kiállítók ideiglenes kiállítási helyeinek építéséhez, berendezéséhez vagy dekorálásához használtak fel, mint például festék, lakk vagy tapéta.

E mellett a megnevezett akadály szempontjából különösen releváns rendelkezés a következő:

5. cikk (1) d) nyomtatványok, katalógusok, prospektusok, árjegyzékek, hirdetési plakátok, illusztrált vagy nem illusztrált naptárak és keret nélküli fényképek, amelyek kifejezetten a rendezvényen bemutatott külföldi áruk reklámanyagai, feltéve, hogy:

*(i) azokat külföldről ingyenesen szállították be, és kizárólag a **rendezvény látogatói részére ingyenesen osztják szét;***

*(ii) az ideiglenes behozatal területének vámhatósága szerint **az áruk elfogadható összértéket és össz mennyiséget képviselnek,** tekintettel a rendezvény jellegére, a látogatók számára és a kiállító rendezvényen való részvételének mértékére;*

e) dossziék, írásbeli feljegyzések, formanyomtatványok és egyéb okmányok, amelyek a nemzetközi találkozók, konferenciák vagy kongresszusok, vagy azokkal kapcsolatos felhasználás céljából hoztak be. [Kiemelések a szerkesztőtől.]

Ugyanakkor a szabályozás szerint **a külföldről behozott (vám-)árut – függetlenül attól, hogy kell-e utána vámot fizetni vagy sem – vámellenőrzési eljárás alá kell vonni.** Ez a vámellenőrzés a (vám)határon történő árubejelentési kötelezettséggel kezdődik (az ellenszolgáltatás nélkül érkező könyv, folyóirat, vagy hasonló kiadvány vámmentességet élvez, azonban ehhez a kellő bizonyítékok mellékelése szükséges). Az árut a jogosult személy vagy megbízottja, köteles bejelenteni az intézkedő vámosnak, aki a jogosult személyt a határon található expedíós (vámügynöki) irodába küldi a szükséges vámáru-nyilatkozat elkészítése végett.

Tehát vámmentes termék esetén is szükséges a termék, áru elszámoltatása. Az ilyen jellegű **eljárásokra vonatkozó magyar szabályozást** [a vámmentes vámeljárás](#)

végrehajtásának részletes szabályairól szóló 12/2016. (IV. 29.) NGM rendelet határozza meg.

A rendelet 6. § (1) bekezdése szerint a „vám és egyéb tehermentesen szabad forgalomba bocsátott árukra vonatkozóan felmerülő felhasználási szándékról a mentességre jogosultnak legkésőbb a tervezett felhasználás időpontját legalább 10 munkanappal megelőzően postai úton vagy elektronikus levélben értesítenie kell az eljáró vámszervet”, így teljesíti bejelentési kötelezettségét. A paragrafus (2) bekezdése szerint:

(2) Az (1) bekezdés szerinti értesítésnek tartalmaznia kell

- a) a vámmentes szabad forgalomba bocsátás vámeljárásról szóló döntés azonosítószámát,*
- b) a kedvezményezett(ek) körét,*
- c) a felhasználás pontos helyét,*
- d) a felhasználás pontos kezdő időpontját és várható időtartamát, és*
- e) az esetleges ellenszolgáltatás formáját.*

Az értesítés kézhezvételét követően az eljáró vámszerv a benyújtott dokumentumok alapján megvizsgálja, hogy a vám- és egyéb tehermentesség feltételei továbbra is fennállnak-e.

A 7. § szerint:

(1) [...] az eljáró vámszerv a mentesség megadását a vizsgálat, elemzés, vagy tesztelés jellegének, kezdő időpontjának és a vizsgálathoz, elemzéshez, vagy teszteléshez szükséges időtartam megadásához köti.

(2) A mentesség megadásához a vizsgálatra, elemzésre vagy tesztelésre vonatkozóan az eljáró vámszerv további adatok megadását is előírhatja [...]

Tehát a vámmentes termékek esetén is szükséges a vámellenőrzés végrehajtása, mind az Isztambuli Egyezmény, mind az adott államok önálló szabályozása szerint.

Az áruk ideiglenes behozatalát az **ATA-egyezmény** szabályozza, és az **ATA-igazolvány** teszi egyszerűvé. Az ATA-igazolvány egy olyan nemzetközi vámokmány, amely egy éven keresztül lehetővé teszi az áruk vámmentesen történő ideiglenes behozatalát. Előnyei, hogy csökkenti a költségeket; elkerülhető a vám és egyéb adók (ÁFA), illetve fizetése, amelyek normál ideiglenes import eljárás során felmerülnének; valamint egyszerűsödik a vámeljárás: az exportőrnek csak egyetlen okmányt szükséges használnia a határokon, kevesebb időt vesz igénybe a vámkezelés, bár az továbbra is szükséges.

Az egyezmény ATA-igazolványra vonatkozó mellékleteit Szerbia is elfogadta és aláírta³¹.

További releváns rendelkezések:

- *a Tanács 1186/2009/EK rendelete (2009. november 16.) a vámmentesség közösségi rendszerének létrehozásáról;*
2016. évi XIII. törvény az uniós vámjog végrehajtásáról.

Összességében a kérdéskört az „*Isztambuli Egyezmény*” nemzetközi szinten kielégítő módon szabályozza, melyet a magyar szabályozásba a *2005. évi CLXVIII. törvény* vezetett be. A szabályok alapján vámkezelésen kell átesnie a behozatali vámok és adók alól mentes termékeknek is. Az egyezmény az ATA-igazolvány alkalmazásával megfelelő jogi keretrendszert hoz létre az áruk ideiglenes átszállításához; az egyezményt pedig Szerbia is elfogadta. Az akadályt itt tehát nem a szabályozás, hanem a nem következetes jogszabály-alkalmazás jelenti.

³¹ Az egyezményt elfogadó szerb jogszabály elérhető az alábbi oldalon:
http://www.upravacarina.rs/lat/Zakoni%20latinicaa/Konvencija_o_privremenom_uvozu-lat.pdf (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 27.)

3.3 Helyi termékek

A16. + A17. + A20. Helyi / kistermelői termékek határon túli árusítása

A16. Eltérő szabályozás a helyi termékek tekintetében. [Szentgotthárd]

A17. A magyar szabályozás megszabja, hogy a termelés helyétől számított mekkora távolságban árusítható az adott termék helyi termékként. [Esztergom, Szentgotthárd]

A20. Nem lehet határon átnyúló helyi termelői piacot létesíteni. Ha a túloldali árusok is szeretnének megjeleni az adott település piacán, akkor nemzetközi vásárt kell rendezni. [Esztergom]

A három akadály közel azonos gyökerekkel rendelkezik, melyek alapvetően a kistermelői árusítás szabályozására vezethetőek vissza.

Ugyan az Európai Unió egyik alapvető szabadságelve az áruk szabad áramlása, továbbá az Európai Uniónak a Lisszaboni Szerződésben lefektetett módon közös agrárpolitikája is van, ám a kistermelői árusításra és a helyi piacokra vonatkozóan nem létezik uniós szintű szabályozás³², ezért a helyi termékek témaköre továbbra is a nemzeti szuverenitás hatókörébe tartozik.

Magyarország és Szlovákia esetében ez azt jelenti, hogy a jogszabályok megegyeznek a termelés és értékesítés kis mennyiségében, viszont mind a magyar kistermelői/helyi piaci jogszabály, mind pedig a szlovák jogszabály tartalmaz egymástól eltérő specifikus elemeket, melyek csak az adott ország területén hatályosak, illetve alkalmazhatók.

A **Magyarországon** hatályos, *a kistermelői élelmiszer-termelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet* határozza meg (lásd 1 § és 4 §) a kistermelői értékesítés legfőbb szabályait.

1. § (1) E rendeletet azon tevékenységekre kell alkalmazni, amelynek során a kistermelő

b) az 1. melléklet A. része szerinti kis mennyiségű, általa megtermelt alaptermékéből előállított élelmiszerrel közvetlenül a végső fogyasztót, illetve a régióon belüli vagy a gazdaság helyétől légvonalban számítva Magyarország területén legfeljebb 40 km távolságon belüli kiskereskedelmi vagy vendéglátó létesítményt látja el, [...]

³² Hivatalos ágazati nyilatkozatok alapján.

2. § E rendelet alkalmazásában:

11. Régión belüli: a kistermelő gazdaságának helye, illetve – a 3. § (3) bekezdésének rendelkezését figyelembe véve – a termék-előállítás helye szerinti megyében lévő, valamint budapesti.

Az *52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet*nek megfelelően *a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény* 2. § 5a. bekezdése az alábbiak szerint határozza meg a helyi termelői piacot:

olyan piac, ahol a kistermelő a piac fekvése szerinti megyében, vagy a piac 40 km-es körzetében, vagy Budapesten fekvő piac esetében az ország területén bárhol működő gazdaságából származó mezőgazdasági-, illetve élelmiszeripari termékét értékesíti.

Ezzel szemben *a Szlovák Köztársaság 360/2011 számú Kormányrendelete* a termelői termékek tekintetében nem földrajzi, hanem időbeli távolságról határoz, amin belül a kistermelői termékek – állati eredetű alaptermékek, tojás, tej, méz – árusíthatóak.

A két tagállam szabályozásában további eltérések is azonosíthatóak, így például bizonyos termékek esetében a magyar szabályozás eltekint a 40 km-es korlátozástól, a **szlovák jogszabályban** azonban nem azonosítható ilyen jellegű könnyítés.

4. § (1) A kistermelő nem állati eredetű alapterméket, valamint mézet, méhészeti termékeket és élő halat saját gazdaságának helyén, Magyarország területén működő valamennyi piacon, vásáron, rendezvényen és engedélyezett ideiglenes árusító helyen a végső fogyasztónak, illetve a régión belüli vagy a gazdaság helyétől légvonalban számítva Magyarország területén legfeljebb 40 km távolságra lévő, kiskereskedelmi vagy vendéglátó létesítménynek értékesíthet.

A mintaként bemutatott két ország szabályozása az eltérések ellenére abban megegyezik, hogy mindkettő **az adott ország területére korlátozza** saját kistermelőjének a „mozgását”, védve és támogatva ezzel a helyi termék térségi megtermelését, megjelenését és értékesítését. Természetesen bármelyik kistermelő átviheti termékét a határon túlra mennyiségi és területi korlátozás nélkül, azonban ebben a pillanatban már nem az adott ország kistermelőjeként, hanem természetes személy állampolgáraként vagy gazdálkodójaként jelenik meg a piacon, és értékesíti termékeit, amely esetekre előírt élelmiszerbiztonsági feltételek az irányadók.

A szabályozás, illetve a jelenlegi magyar rendszer nemcsak ezekkel a szabályokkal állít akadályt a határ túloldaláról érkező árusok elé, hanem a kistermelői tevékenység gazdasági helye szerinti **bejelentési kötelezettség**ével, valamint az egyéb előírások

ellenőrzésének határon túli megoldatlanságával, ami csak a szomszédos országokkal való együttműködésben lenne elképzelhető. A kistermelői rendelet az alábbiak szerint írja elő a bejelentési kötelezettséget:

5. § (1) A kistermelő az 1. § (1) bekezdése szerinti tevékenységének [...] megkezdését, tevékenységének lényeges megváltozását, szüneteltetését és megszűnését a gazdaság helye szerint illetékes járási állategészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hivatal[na]k] írásban be kell jelentenie [...] [A szerkesztő korrektúrájával.]

Az előbb idézett kistermelői regisztráció mellett a (Magyarországon árusító) kistermelő részére az alábbi nyilvántartási regisztrációk, igazolások vannak még előírva³³:

- tevékenységhez kapcsolódó szerződések megléte (például az alábbi témakörökben: ivóvízellátás, szennyvízkezelés, hulladékelszállítás),
- őstermelői, vagy egyéni vállalkozói igazolvány,
- adószám,
- kamarai tagság,
- jegyzői igazolás a kereskedelmi tevékenység végzéséről,
- orvosi igazolás,
- nyilvántartás, dokumentáció.

A jelenlegi magyar szabályozás, valamint a helyi termelői piacon történő értékesítés tekintetében illetékes Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal hivatalos állásfoglalása szerint Magyarországon nem hozhatóak forgalomba határon túli „kistermelői” élelmiszerek.

A kérdéshez kapcsolódó, további magyar jogszabályok, melyek rendelkeznek a magyar kistermelők helyzetének, valamint a helyi termelői piacoknak a szabályozásáról Magyarországon:

- *210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről* – a jogszabály rendelkezik a bejelentésköteles kereskedelmi tevékenységről, a tevékenység végzésének feltételeiről, továbbá a kizárólag üzletben forgalmazható termékekről;
- *55/2009. (III. 13.) Korm. rendelet A vásárokról, a piacokról, és a bevásárlóközpontokról* – a rendelet szabályozza többek között a helyi termelői piac létrehozásának és üzemeltetésének szabályait.

³³ <http://www.nak.hu/kiadvanyok/kiadvanyok/101-helyi-termekek-kezikonyv/file>

A helyi/kistermelői termékek körét és forgalmazását az egyes államok külön-külön szabályozzák, Magyarország esetében ezt az *52/2010. (IV. 30.) FVM rendelet*, Szlovákia esetében pedig a *360/2011 számú Kormányrendelet* rögzíti. Ugyanakkor nincs összehangoltság az egyes államok között, ennek megfelelően az egyes áruk csak a saját országukban tekinthetők helyi termékeknek, a többi államban az általános élelmiszerbiztonsági és kereskedelmi szabályozásnak kell megfelelniük.

A18. Az élelmiszer-biztonsági előírások nincsenek összhangban: a magyarok nem fogadják el a szlovák tanúsítványt. [Esztergom]

A kérdés a kistermelői élelmiszerek határon átnyúló kereskedelme kapcsán veti fel a magyar élelmiszer-biztonsági szabályok túlzottnak gondolt szigorúságát.

A válasz kapcsán hangsúlyozni kell, hogy az élelmiszerekkel kapcsolatos szabályok az **Európai Unión belül harmonizáltak**, a vonatkozó uniós rendeletek közvetlenül alkalmazandóak. Ide tartozik *az Európai Parlament és a Tanács 178/2002/EK rendelete az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról*; valamint *az Európai Parlament és a Tanács 852/2004/EK rendelete az élelmiszer-higiéniáról*; valamint *az Európai Parlament és a Tanács 853/2004/EK rendelete az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról*.

A tagállamok a nevezett közösségi rendeleteknek megfelelően nemzeti végrehajtási szabályokat alkottak.

A *852/2004/EK* rendelet preambulumban megfogalmazott **rugalmasság elve** értelmezi a nemzeti jog és a (kérdés háttérében meghúzódó) kistermelői tevékenység kapcsolatát:

*(10) [...] Abban az esetben azonban, ha az alaptermékeket az azokat előállító élelmiszer-ipari vállalkozó kis mennyiségben közvetlenül a végső felhasználónak vagy a helyi kiskereskedelmi egységnek szállítja, **helyénvaló a közegészségügyet a nemzeti joggal védeni**, különösen a termelő és a fogyasztó szoros kapcsolata miatt.*

(15) A HACCP³⁴-re vonatkozó követelményeknek figyelembe kell venniük a Codex Alimentarius³⁵-ban szereplő alapelveket. Megfelelő rugalmasságot kell biztosítaniuk, hogy minden helyzetben alkalmazhatóak legyenek, a kisvállalkozásokat is beleértve. [...]

(16) A rugalmasság alkalmas arra, hogy lehetővé tegye a hagyományos módszerek folyamatos használatát az élelmiszerek termelésének, feldolgozásának vagy forgalmazásának bármely szakaszában, valamint a létesítmények szerkezeti követelményeivel kapcsolatban. [...] A rugalmasság

³⁴ Hazard Analysis and Critical Control Points (veszélyelemzés és kritikus ellenőrzőpontok).

A HACCP-rendszer az élelmiszerbiztonsági követelmények kidolgozása érdekében jött létre.

³⁵ Az élelmiszerek legfontosabb összetevőit, illetve idegenanyag-tartalmának maximálisan elfogadható szintjét szabályozó nemzetközi szabványok, irányelvek és útmutatók összességét tartalmazó kódex.

azonban nem veszélyeztetheti az élelmiszer-higiéniai célkitűzéseket. [...]

[Kiemelés a szerkesztőtől.]

A kistermelőknél a rugalmasság elve a termelés alacsony volumene, és az élelmiszerlánc rövidsége miatt engedhető meg, ugyanis a kistermelő áruját az előállítás után rövid időn belül, közvetlenül a fogyasztónak értékesíti. A rugalmasság elvét követve, az élelmiszeripari ágazatnak szigorú higiéniai szabályokat megfogalmazó [852/2004/EK](#) rendelet hatálya nem terjed ki a kistermelőkre:

1. cikk (2) Ezt a rendeletet nem lehet alkalmazni a következőkre:

c) a termelők azon tevékenysége, amellyel kis mennyiségű alaptermékkel közvetlenül látják el a végső felhasználót, vagy a végső felhasználót közvetlenül ellátó helyi kiskereskedelmi létesítményeket.

Magyarországon *a helyi termelői piacokon történő árusítás élelmiszer-biztonsági feltételeiről* szóló [51/2012. \(VI. 8.\) VM rendelet](#) határozza meg azokat az engedményeket, illetve kiegészítéseket, amelyek – piacfenntartó általi - figyelembevételével kell alkalmazni a [852/2004/EK rendelet](#) követelményeit.

A higiéniai szabályok harmonizációja ellenére a kistermelői élelmiszerek határon átnyúló kereskedelme jelenleg akadályokba ütközik. Az akadályok közül elsődleges a helyi termékek területét szabályozó tagállami protekcionizmus, de a határ menti termelői piacok ellenőrzését koordináló együttműködés hiánya is problémát okoz.

A19. A magyar oldalra érkező árusnak be kell jelentkeznie áfa-alanynak, ami a magyar termelőhöz képest megemeli az árait. [Esztergom]

Magyarország adószabályozása *a közös hozzáadott értékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK tanácsi irányelvre* épül, így az alapvető rendelkezések a Közösség más tagállamaival közel azonosak, **a szabályozás harmonizált**. A szabad szolgáltatásnyújtás jogával rendelkező szolgáltató – ha termékét más tagállam piacán értékesíti - köteles alkalmazni az adott állam általános forgalmi adóra vonatkozó általános szabályait, ugyanis (ahogy azt a fent megnevezett irányelv kimondja) **az általános forgalmi-adófizetési kötelezettség a teljesítés helyén keletkezik**.

Az adóköteles tevékenységek végzéséhez kapcsolódóan az **adószám szükségességét az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény** (továbbiakban Adótörvény) mondja ki.

16. § (1) Adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adózó folytathat, a 20–21. §-ban foglalt kivétellel.³⁶

A helyi termékeket értékesítők *az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény* (továbbiakban ÁFA-törvény) szerint adóköteles tevékenységet folytatnak.

2. § E törvény alapján adót kell fizetni:

- a) adóalany által – ilyen minőségében – belföldön és ellenérték fejében teljesített termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása,*
- b) terméknek az Európai Közösségen (a továbbiakban: Közösség) belüli egyes, belföldön és ellenérték fejében teljesített beszerzése és*
- c) termék importja*

után.

5. § (1) Adóalany: az a jogképes személy vagy szervezet, aki (amely) saját neve alatt gazdasági tevékenységet folytat, tekintet nélkül annak helyére, céljára és eredményére.

³⁶ Kivételek: a) vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemély, ha nem végez általános forgalmiadó-köteles tevékenységet; b) külön törvényben meghatározott feltételekkel rendelkező magánszemélyeket (pályakezdő, öregségi nyugdíj előtt álló személyek) foglalkoztató; c) adómentes termékimportot megalapozó közösségi adómentes termékértékesítést közvetett vámjogi képviselő igénybevitelével teljesítő importáló; d) vagyonszerzés alapján az illetéktörvényben bejelentésre kötelezett személy.

Az általános forgalmiadó-fizetési kötelezettség a teljesítés helyén keletkezik. Az ÁFA-törvény meghatározza a teljesítés helyének értelmezését.

25. § Abban az esetben, ha a terméket küldeményként nem adják fel vagy nem fuvarozzák el, a termék értékesítésének teljesítési helye az a hely, ahol a termék az értékesítés teljesítésekor ténylegesen van.

Ha tehát egy közösségi adóalany magyar vásáron kívánja értékesíteni a termékét, akkor e tevékenységét csak adószám kiváltása után kezdheti meg jogszerűen, majd ebből fakadóan elsődleges szabályként Magyarországon általános forgalmi adófizetési kötelezettsége keletkezik, melyet az Adótörvény alapján és a magyarországi adóalanyokra vonatkozó szabályoknak megfelelően kell teljesítenie. Az értékesítőnek – alapesetben – saját országában e termékértékesítéssel kapcsolatban adófizetési kötelezettsége nem keletkezik.

Az adózás tekintetében azonban van, amiben hátrányt szenved a közösségi adóalany (a vizsgált kérdés esetében a másik tagállamból érkező árus). A **külföldi vásározó** az értékesített termékek bruttó vételárából az adott terméknek megfelelő adókulcs szerinti ÁFA-t köteles fizetni a magyar államháztartás felé. Az ÁFA-törvény szerinti **alanyi adómentességgel** (amely nem teljes adómentességet jelent, hiszen bizonyos értékesítéseket ÁFA-fizetési kötelezettség terhel, pl. ha az adóalany terméket szállít át a közösség másik tagállamába, de nem értékesíti, vagy nem hozza onnan vissza) viszont – miután Magyarországon nem telepedik le gazdasági céllal, illetve feltételezhető, hogy szokásos tartózkodási helye sem lesz Magyarországon – a magyar kistermelőkkel ellentétben nem tud élni.

187. § (1) Az az adóalany, aki (amely) gazdasági céllal belföldön telepedett le, gazdasági célú letelepedés hiányában pedig lakóhelye vagy szokásos tartózkodási helye van belföldön, jogosult az e fejezetben meghatározottak szerint alanyi adómentességet választani.

A külföldi vásározó a megkért magyar adószám alatt a Magyarországon teljesített termékértékesítéseiről **ÁFA-bevallást** köteles benyújtani, amelyben szerepelteti az összes, általa eladott termék vételárában foglalt ÁFA-összeget mint fizetendő adót. Ezzel együtt, amennyiben a külföldi vásározó Magyarországon a vásárolási tevékenységével összefüggésben szolgáltatást vett igénybe (például a piacon helypénzt fizetett), akkor a beszerzett termékről, igénybe vett szolgáltatásról számlát kell kérnie a partnerétől, és ha a számlában áthárított ÁFA-összeg szerepel, akkor ezt az összeget a külföldi vásározó a bevallás kitöltésekor ún. levonható ÁFA-ként számolhatja el. Így a külföldi vásározó által fizetendő ÁFA és az esetlegesen általa

levonható ÁFA (pozitív) különbözete lesz az az összeg, amelyet a magyar államháztartás felé fizetnie kell.

Összességében tehát *2006/112/EK tanácsi irányelv* alapján a magyar szabályozás esetében, a *2007. évi CXXVII. törvény* értelmében, a behozott termékek értékesítése ÁFA-köteles, melyhez adószám kiváltása szükséges. A Magyarországon gazdasági céllal le nem telepedett, magyarországi lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező az alanyi adómentesség lehetőségével nem tud élni. Így a határon túlról érkező, helyi termékeket árusítani kívánó eladókat valóban többlet adminisztráció és költségek terhelik hazai társaikhoz képest; ez összefüggésben áll a helyi termékként való elismerés korábban bemutatott nemzeti szintű megkötöttségeivel.

A21. A szerb határon több terméktípust is – így például sok, a helyi termékek csoportjába sorolható tételt is – mérettől függetlenül csak speditőr hozhat át, ez az őstermelők megjelenését lehetetlenné teszi. [Szeged RS]

A **mezőgazdasági termékekkel kapcsolatos kereskedelem** keretszabályait *a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről* szóló *1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet* III. része (Harmadik országokkal folytatott kereskedelem) határozza meg. A keretszabályok nem tesznek különbséget a kereskedelmi célú forgalom tekintetében a kistermelői szintű, illetve egyéb (pl. nagyüzemi) módon előállított termékek között, továbbá nem kínálnak lehetőséget vámtartozás alóli mentességre jogosító mennyiségi küszöbérték alkalmazására sem.

A **vámeljárást érintő ügyintézés**sel kapcsolatos releváns vámjogszabályok:

- *az Unió Vámkódex létrehozásáról szóló 2013. október 9-i 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet* (a továbbiakban: UVK);
- *az Unió Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Unió Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó részletes szabályok tekintetében történő kiegészítéséről* szóló, 2015. július 28-i *2446/2015/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet*;
- *az Unió Vámkódex létrehozásáról szóló 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról* szóló, 2015. november 24-i *2447/2015/EU bizottsági rendelet*;
- *a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az Unió Vámkódex egyes rendelkezéseire vonatkozó, a szükséges elektronikus rendszerek működésbe lépéséig alkalmazandó átmeneti szabályok tekintetében történő kiegészítéséről, valamint az (EU) 2015/2446/EU bizottsági felhatalmazáson alapuló rendelet módosításáról* szóló, 2015. december 17-i *2016/341/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet*;
- 2016. évi XIII. törvény az uniós vámjog végrehajtásáról;
- 11/2016 (IV. 29.) NGM rendelet az uniós vámjog végrehajtásának részletes szabályairól.

A végrehajtási jogszabályok tekintetében az UVK 5. cikk 16. pont a)-c) alpontjaiban szereplő valamely **vámeljárást kell kérelmezni**, attól függően, hogy

- harmadik országba kivitel, végleges szándékkal (eljárás típusa: kiviteli eljárás), vagy
- harmadik országból behozatal, végleges szándékkal (eljárás típusa: szabad forgalomba bocsátási eljárás) történik-e.

A **behozatali eljárás** főbb lépései:

- a) az áru illetékes vámhatóságnál vám elé állítása (belépési gyűjtő árunyilatkozat benyújtása),
- b) vámáru-nyilatkozat papír alapon vagy elektronikusan,
- c) esetleges vámtartozás megállapítása az uniós Vámtarifa alapján,
- d) esetleges ÁFA, illetve egyéb nemzeti adók, díjak megállapítása,
- e) esetleges biztosíték megállapítása,
- f) fizetési kötelezettség teljesítése meghatározott eljárási rend alapján.

A **kiviteli eljárás** főbb lépései:

- a) vámáru-nyilatkozat (vagy gyűjtő áru-nyilatkozat) benyújtása elektronikusan,
- b) Kiviteli Kísérő Okmány kiállítás, amely végigkíséri a szállítmányt a kilépési vámhivatalig.

Mindezeket követően a harmadik ország illetékes hatóságai egyéb szabályokat is megállapíthatnak, illetve alkalmazhatnak az adott szállítmány kapcsán.

Az **eljárásban részt vevő személyek** a vámeljáráásban nemcsak speditőrök és egyéb gazdálkodók (vagyis azon személyek, akik üzleti tevékenység keretében vesznek részt a vámjogszabályok hatálya alá tartozó tevékenységben – UVK 5. cikk 5. pont), hanem gazdálkodónak nem minősülő egyéb jogi és természetes személyek is lehetnek. A vámeljárást alá vont személyekkel szembeni egyenlő bánásmód biztosítása érdekében, főleg a különleges eljárásokra, közös és egyszerű szabályokat állapítanak meg, hogy a gazdálkodó számára egyszerű legyen a megfelelő eljárás kiválasztása a hibák elkerülése érdekében (áruszállítás, szokásos kezelési módok és helyettesíthetőség, eljárások lezárása), s hogy az áruátengedést követő beszédések és visszafizetések számát e személyek csökkenthessék.

A vámeljárást részt vevő személyek üzleti tevékenységének megkönnyítése érdekében minden személy rendelkezik azzal a joggal, hogy közvetett (másik személy nevében és érdekében eljáró) vagy közvetlen (saját nevében, de másik személy érdekében eljáró) vámjogi képviselőt jelöljön ki a vámhatóságokkal fennálló ügyei intézésére. E képviseleti jogot tagállami jogszabályban nem lehet korlátozni. A vámjogi

képviselőnek joga van a képviselt személy, szervezet lakhelye, letelepedési helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, de főszabályként az Unió vámterületén szolgáltatást nyújtani. Ha a vámjogi képviselő olyan személyek érdekében jár el, akikre nem vonatkozik az Unió vámterületén való letelepedés követelménye, továbbá bizonyos más esetekben ettől a kötelezettségtől el kell tekinteni.

Az uniós tagállamok és harmadik államok közötti árubehozatalt és -kivitelt az *Uniós Vámkódex (952/2013/EU rendelet)* szabályozza, mely a vámfizetési kötelezettségtől, illetve az áru mennyiségétől függetlenül előírja a vámeljárást lefolytatásának szükségességét. A speditőrök e vámeljárást lefolytatásában játszanak lényeges szerepet. A gyakorlat megváltoztatása nem nemzeti szintű kompetencia.

A22. A közbeszerzési jogszabályok akadályozzák a helyi termékek átvételét az önkormányzati szociális intézmények alapanyagigényének ellátására, függetlenül az őstermelő nemzetiségétől. [Miskolc]

Előzetesen megállapítható, hogy a vonatkozó szabályozás alapján **a közétkeztető átveheti a magyar kistermelő által megtermelt, vagy előállított élelmiszert.** Meg kell azonban jegyezni, hogy a szomszédos EU-tagállam legfeljebb 40 km-es határsávjából származó, **magyarországi telephellyel nem rendelkező kistermelőnek,** magánszemélynek kistermelői minőségében, **magyarországi közétkeztetésben beszállítóként megjelenni nincs lehetősége.** Ugyanakkor bármely EU-tagállamból származó élelmiszer-előállító vállalkozó (aki természetesen lehet magánszemély is) Magyarországon mennyiségi és területi korlátozás nélkül forgalomba hozhatja az általa előállított élelmiszereket, amennyiben az előállítás az EU vonatkozó jogi szabályozása szerinti bejelentett, illetve állati eredetű termékek esetében engedélyezett létesítményben történt.

A jelenleg hatályos, *közbeszerzésről szóló 2015. évi CXLI. törvény* (Kbt.) főbb vonatkozó rendelkezései a következők.

A felvetett kérdés alanyai tekintetében többféle **ajánlatkérő** is megjelenhet a folyamatban:

- 1. Az államháztartás alrendszereként ajánlatkérőnek minősülnek a helyi önkormányzatok és az általuk létrehozott, önkormányzati költségvetési szervnek minősülő szociális intézmények.**

5. § (1) E törvény alapján közbeszerzési eljárás lefolytatására kötelezettek:

[...]

c) az állam, minden költségvetési szerv, a közalapítvány, a helyi önkormányzat, a helyi és országos nemzetiségi önkormányzat, a helyi és nemzetiségi önkormányzatok társulása, a területfejlesztési önkormányzati társulás, a térségi fejlesztési tanács,

[...]

e) az a jogképes szervezet, amelyet nem ipari vagy kereskedelmi jellegű, kifejezetten közérdekű tevékenység folytatása céljából hoznak létre, vagy amely bármilyen mértékben ilyen tevékenységet lát el, feltéve, hogy e szervezet felett az a)–e) pontban meghatározott egy vagy több szervezet, az Országgyűlés vagy a Kormány közvetlenül vagy közvetetten meghatározó befolyást képes gyakorolni vagy működését többségi részben egy vagy több ilyen szervezet (testület) finanszírozza.

2. A fenti e) pontban foglaltak szerint ajánlatkérőnek minősülhet egy olyan gazdálkodó szervezet is, amelyet az önkormányzat hozott létre, illetve annak stratégiai céljai és fontos döntései tekintetében alapvető befolyással rendelkezik. Ez a szervezet lényegében csak a látszat szintjén rendelkezik önálló szerződéskötési akaráttal, viszont arra alkalmas, hogy saját közbeszerzési szabályzata alapján jogosult legyen közbeszerzési eljárások lefolytatására. Ez az ún. **„in house” szervezet**, amelyet az önkormányzat például valamely szociális vagy közétkeztetési feladattal bíz meg, és e feladat ellátása érdekében a részére pénzügyi forrást biztosít. A „házon belüli” (in house) beszerzés során az ajánlattevő olyan ellenőrzési és irányítási jogokkal rendelkezik az ajánlattevő gazdálkodó szervezet felett, amely alapján az ajánlattevőnek nincsen tényleges önálló szerződéskötési akarata; ez esetben közöttük közbeszerzési eljárás nem, csak szerződéskötés kerül lefolytatásra, mely alapján az ajánlattevő ajánlatkérőnek minősül.

3. Amennyiben az államháztartási körbe tartozó, közjogi intézménynek, illetve „in house” szervezetnek minősülő szervezettől – pl. nyertes pályázat útján – kapott támogatásból megvalósuló árubeszerzés, vagy szolgáltatásmegrendelés történik, az ilyen esetben **érintett, egyébként közbeszerzési ajánlatkérőnek nem minősülő szervezet** (pl. magánszemélyekből álló szociális szövetkezet vagy társadalmi szervezet, alapítvány) is ajánlatkérővé válik – meghatározott feltételek mellett (Kbt. 5. § (2)-(4)).

Az élelmiszer-alapanyagok beszerzése a **közbeszerzés tárgya** szempontjából árubeszerzésnek, míg a közétkeztetési szolgáltatás (ételkészítési, ételfőzési, élelmezési szolgáltatás) megrendelése szolgáltatás megrendelésének minősül, s mindkettőre az alább bemutatott könnyített feltételek vonatkoznak.

A szociális és egyéb szolgáltatások kategóriáit a Kbt. 3. melléklete tartalmazza, ahol – a szolgáltatási koncessziók kivételével, könnyítésként – akkor is nemzeti eljárásrend alkalmazható, ha a közbeszerzés értéke eléri az uniós értékhatárt.

Ha a közbeszerzés tárgya vegyes szolgáltatás, amely szociális és egyéb szolgáltatást (iskolai élelmezés), valamint ezektől eltérő további szolgáltatást (pl. takarítást) is magában foglal, a beszerzés tárgyát nem a fő tárgy, hanem a legmagasabb értékű beszerzési tárgy jelenti (vagyis, ugyancsak könnyítésként, ha a legmagasabb beszerzési értéket a közétkeztetési szolgáltatás jelenti, az összeköthető például az iskolában végzett takarítás megrendelésével).

A **közbeszerzés becsült értéke** a közbeszerzés megkezdésekor, annak tárgyáért általában kért, illetőleg kínált, általános forgalmi adó nélkül számított, legmagasabb összegű teljes ellenszolgáltatás (ahol teljes ellenszolgáltatásba bele kell érteni az opcionális rész értékét is).

Egy költségvetési években gazdálkodó közbeszerzési ajánlatkérő – célszerűségi szempontok figyelembe vételével – az éves költségvetésébe évente visszatérően beállított árubeszerzésekre vonatkozóan (pl. főzési alapanyag beszerzése terén) a következő évi beszerzés becsült értékének megállapítása érdekében nem köteles piackutatást végezni, azaz árajánlatokat bekérni, hanem az adott évre szerződött árat (egységárakat) – a tárgyévre tervezett mennyiségi változásokat és inflációs rátát is figyelembe véve – kalkulálhat a következő évre vonatkozó beszerzés becsült értékének a megállapítása során.

Alapesetben, ha a megkötendő szerződés árubeszerzést és szolgáltatás (főzési alapanyagok beszerzése és az étel elkészítése) megrendelését is magában foglalja, a becsült érték megállapításakor az árubeszerzés és a szolgáltatás becsült értékét egybe kell számítani, de csak akkor, ha ezek a beszerzési tárgyak – együttes feltételként - „használóak” és „egy időben merülnek fel”. Ezen kívül további, az egybeszámítás alóli (egyébként szűk körű) mentesség is előfordulhat a felvetett közétkeztetési kérdés terén.

Költségeket racionalizáló megoldás a különböző élelmiszerekre és főzési alapanyagokra történő közbeszerzés esetén (pl. zöldségek, tejtermék, pékáru, húskészítmények stb.), ha az alapanyagokat az ajánlatkérő egyetlen közbeszerzési eljárásban szerzi be. Ez esetben az ajánlattétel részekre bontva történhet, de a becsült érték végül a résztételek összege lesz (a közbeszerzés becsült értékének meghatározása során valamennyi különálló működési egység beszerzési igényét együttesen kell figyelembe venni).

A közétkeztetéssel kapcsolatos további kedvezmény az alábbi tevékenységek **közbeszerzési eljárás alóli mentessége** (Kbt. 11. §), így például:

- árubeszerzés és szolgáltatásmegrendelés esetén az alsó (nemzeti) közbeszerzési értékhatárt el nem érő értékű árubeszerzések és szolgáltatásmegrendelések;
- a saját alkalmazottakat (pl. ételmezésvezető, konyhai dolgozók) munkaszerződés, közszolgálati, közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztató, az ilyen jogviszony keretében kifizetett munkabér, rezi vonatkozásában;

Az uniós értékhatár el nem érése esetén, például:

- a Kbt. 3. melléklete szerinti bármely szolgáltatásra, ha annak becsült értéke a tizennyolcmillió forintot nem éri el;
- a hideg élelmiszer és főzési alapanyag, friss, illetve feldolgozott zöldség és gyümölcs, tej és tejtermék, gabonafélék, kenyér és pékáru, méz, tojás, kertészeti növény beszerzése;
- közfoglalkoztató által közfoglalkoztatási jogviszony keretében előállított áruk, teljesített szolgáltatások, illetve építési beruházások beszerzése (pl. közmunka keretében történő zöldségtermesztés).

A nemzeti **eljárásrendben** további könnyítési elem, hogy az ajánlatkérő akár hirdetmény közzététele nélküli tárgyalásos eljárást is indíthat, ha az árubeszerzés vagy szolgáltatás becsült értéke nem éri el a 18 millió forintot. Ennek egyik feltétele, hogy olyan gazdasági szereplőknek kell ajánlattételi felhívást megküldeni, amelyek mikro-, kis- vagy középvállalkozásnak minősülnek és a szerződés teljesítésére való alkalmasság feltételeit az ajánlatkérő megítélése szerint feltehetőleg teljesíteni tudják (Kbt. 115. §). Az eljárásba olyan gazdasági társaság is meghívható, amelyben az állam vagy az önkormányzat közvetlen vagy közvetett tulajdoni részesedése – tőke vagy szavazati joga alapján – külön-külön vagy együttesen meghaladja a 25%-ot.

Fenti példák jól mutatják, hogy **a közétkeztetéssel kapcsolatos beszerzések terén mozgástér áll az önkormányzatok, illetve intézményeik rendelkezésére**, továbbá e mozgástéren belül **jogukban áll az is, hogy kistermelő által megtermelt vagy előállított élelmiszert vegyenek át**. Ezt más jogszabály is megerősíti, így rendelkezik többek között *a vendéglátó-ipari termékek előállításának és forgalomba hozatalának élelmiszerbiztonsági feltételeiről szóló 62/2011. (VI. 30.) VM rendelet* 6. § (3) bekezdése:

A kistermelői élelmiszer-termelés, előállítás és értékesítés feltételeiről szóló rendelet szabályainak betartása mellett a vendéglátó és a közétkeztető átveheti a kistermelő által megtermelt, vagy előállított élelmiszert.

A nemzeti jogszabályok azonban csak az adott tagállamon belül érvényesek, hatályuk más tagállamokra nem terjeszthető ki. Ez a nemzeti kistermelői szabályozások célját is tükrözi, vagyis az előírt élelmiszerbiztonság figyelembevételével lehetőséget biztosítanak a hazai termelők számára élelmiszereik helyben történő értékesítésére.

A fent leírtakkal összhangban megállapítható, hogy a magyar szabályozás (közbeszerzések tekintetében: *2015. évi CXLI. törvény*; kistermelői élelmiszerek tekintetében: *62/2011. (VI. 30.) VM rendelet*) alapján a magyar kistermelőknek lehetősége van beszállítóként megjelenni a nemzeti élelmiszer-biztonsági előírások betartása mellett a magyar közétkeztetésben. Ugyanakkor a nemzeti jogszabályok kizárólag az adott tagállamon belül érvényesek, hatályuk más tagállamokra nem terjeszthető ki, így a magyarországi telephellyel nem rendelkező kistermelők csak az általános élelmiszer-biztonsági és kereskedelmi szabályozások által meghatározott keretek között tudnak a magyar közétkeztetés számára élelmiszert előállítani.

A23. Nincsen uniós szintű szabályozás a védjegyek tekintetében. Egy határon átnyúló térség védjegyét például mind a két országban külön-külön be kell jegyeztetni. [Esztergom]

A védjegy a termék iránti bizalom erősítésére szolgál, amely informál a termék megbízhatóságáról, eredetéről és előállításának megfelelő körülményeiről, egyúttal az egyes áruk és szolgáltatások eredetének azonosítására szolgáló jogi oltalom.

A felvetést alapvetően két irányból lehet megközelíteni. Az általános megközelítés, hogy nincs uniós szintű szabályozás a védjegyekről. A második megközelítés pedig, hogy a helyi termékek tekintetében nincsen egységes címkézési rendszer.

Az akadály **általános értelmezése**, miszerint nincsen uniós szintű szabályozás a védjegyekre vonatkozóan, alapvetően nem állja meg a helyét. *A közösségi védjegyről a Tanács 2009/207/EK rendelete* szól.

1. cikk A **közösségi védjegy**

(1) Az e rendeletben foglalt feltételeknek megfelelően és az e rendeletben meghatározott módon lajstromozott áruvédjegy vagy szolgáltatási védjegy a továbbiakban: közösségi védjegy.

(2) A közösségi védjegyoltalom egységes, és a Közösség egész területén azonos hatállyal rendelkezik: csak a Közösség egésze tekintetében lajstromozható, ruházható át vagy lehet róla lemondani, illetve képezheti megszűnést megállapító vagy törlést kimondó, illetve használatát tiltó határozat tárgyát. Ha e rendelet eltérően nem rendelkezik, ezt az elvet és jogkövetkezményeit kell alkalmazni. [Kiemelés a szerkesztőtől.]

Az európai uniós védjegy intézményét nem azért hozták létre, hogy megszüntessék a **nemzeti védjegyrendszereket**. Éppen ellenkezőleg, az európai uniós védjegy és a tagállamonként fennálló oltalmi rendszerek párhuzamos működése lehetővé teszi, hogy a védjegyjogosultak eltérő igényeit a különböző rendszerek jobban tudják kezelni. Ennek keretében akár kétnyelvű védjegyek is bejegyeztethetők egy adott országban, csak arra kell figyelni, hogy a védjegy kialakítása ne ütközzön az adott nemzeti szabályozás szerinti, védjegybejegyzést kizáró okok valamelyikébe (pl. közrendbe, közérkölcsebe ütközés, alkalmasság a fogyasztó megtévesztésére stb.)³⁷.

Akinek közösségi szintű védjegyre van szüksége, az a közösségi lajstromozást veheti igénybe, míg akinek csak bizonyos tagállamok tekintetében van szüksége

³⁷ Egy határ menti szervezetet megjelenítő, kétnyelvű védjegyet célszerű a szervezet tevékenysége által érintett összes országban lajstromba venni.

védjegyoltalomra, az tagállami védjegyoltalmat igényel az adott országban, országokban.

A **nemzeti védjegyrendszerek összehangolása** vonatkozásában *a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló 2008/95/EK irányelv*³⁸ a meghatározó. Az irányelv szerint a tagállamok továbbra is szabadon meghatározhatják a védjegyek lajstromozásával és törlésével, valamint oltalmuk megszűnésének megállapításával kapcsolatos eljárásjogi rendelkezéseket, ám a lajstromozott védjegyek megszerzésének és a védjegyoltalom fenntartásának feltételeit tagállami szinten közelíteni kell. A teljes körű közelítés nem szükséges, elegendő a nemzeti jogszabályok azon rendelkezéseire korlátozódnia, amelyek a legközvetlenebb hatást gyakorolják a belső piac működésére.

Ezzel kapcsolatban az irányelv szabályozza a védjegyoltalom egyik korlátjának, az ún. jogkimerülésnek az intézményét, vagyis azt a régi problémát, hogy a védjegyoltalomhoz fűződő jogok egy termék szabad forgalmát, annak első jogszerű forgalomba hozatala után meggátolhatják.

Az irányelv 7. cikkely (1) bekezdése szerint *„a jogosult nem tilthatja meg a védjegy használatát olyan árukkal kapcsolatban, amelyeket ezzel a védjeggyel ő hozott forgalomba, vagy amelyeket kifejezett hozzájárulásával hoztak forgalomba a Közösségben.”* A (2) bekezdés kivételként fogalmazza meg, hogy *„ha a jogosultnak jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy az áruk további forgalmazását ellenezze, különösen, ha az áru állagát, állapotát – a forgalomba hozatalt követően – megváltoztatták, illetve károsították.”*

Magyarországon *a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény* szabályozza a védjegyek kérdéskörét. A helyi termékek tekintetében az együttes, a tanúsító védjegyek, a földrajzi jelzés vagy az eredetmegjelölés szolgálhatják a termék iránti bizalom erősítését. Ezen védjegytypusok átvezetnek a kérdésfelvetés konkrétabb értelmezéséhez, hiszen ezeket jellemzően nem egy konkrét termék előállítója váltja ki, hanem egy olyan szervezet, amely védjegyjogosultként később saját szabályzata alapján dönt arról, hogy ki használhatja fel a védjegyét a terméke minőségének, adott tulajdonságának a kifejezésére. A jogszabályban azonban konkrét, a helyi termékek kapcsán közvetlenül felhasználható védjegyekről nem esik szó.

96. § (1) Az **együttes védjegy** olyan védjegy, amely valamely egyesület, köztestület vagy egyesülés (a továbbiakban együtt: egyesület) tagjainak áruit vagy szolgáltatásait különbözteti meg mások áruitól vagy szolgáltatásaitól,

³⁸ Az irányelvet 2019-től hatályon kívül helyezi *az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2436 irányelve (2015. december 16.) a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.*

az együttes védjeggyel megjelölt áruk vagy szolgáltatások minősége, származása vagy egyéb tulajdonsága alapján.

101. § (1) A **tanúsító védjegy** olyan védjegy, amely meghatározott minőségű vagy egyéb jellemzőjű árukat vagy szolgáltatásokat azzal különböztet meg más áruktól vagy szolgáltatásoktól, hogy e minőségüket vagy jellemzőjüket tanúsítja.

103. §. (2) A **földrajzi jelzés** valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott vagy előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője lényegileg ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható.

103.§ (3) Az **eredetmegjelölés** valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott, illetve előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője kizárólag vagy lényegében az adott földrajzi környezet, az arra jellemző természeti és emberi tényezők következménye. [Kiemelések a szerkesztőtől.]

A jogszabály értelmében a védjegyjogosult szabadon határozhatja meg a feltételeket, amelyek mellett **védjegyhasználati jogot** engedélyez. Akár engedélyenként eltérő feltételeket és díjat szabhat meg a használat fejében.

12. § (1) A védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára.

A felvetés másik, **konkrétabb megközelítése** a helyi termékek egységes címkézés általi minőségjelzéseként értelmezi a közösségi védjegy kérdését. Előzetesen megállapítható, hogy léteznek ilyesmire szolgáló, közösségi, vagy tagállami szinten, jogszabályban meghatározott megoldások, azonban ezek többnyire nem a kistermelői körülmények között előállított termékekre lettek megalkotva.

Közösségi szinten az [Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU Rendelete](#) szól [a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről](#). A rendelettel az alábbi **minőségrendszereket** hozták létre:

- Oltalom alatt álló Eredetmegjelölés (OEM) (II. Cím) (pl.: hajdúsági torma);
- Oltalom alatt álló Földrajzi jelzés (OFJ) (II. Cím) (pl.: csabai kolbász);
- Hagyományos Különleges Termék (HKT) (III. Cím) (pl.: tepertős pogácsa);
- Minőségre utaló választható kifejezések (IV. Cím) (pl.: hegyvidéki termék).

Az uniós oltalom jellemzően adott termékekre vonatkozik (l. például a nevesített példákat), a regisztrált termékekről az Unió adatbázist üzemeltet³⁹. Ezeket a jelöléseket csak az adatbázisba bejegyzett termékekre lehet alkalmazni. Az oltalom igénylése hosszadalmas procedúra, melynek első lépése a nemzeti szakasz, amelyben az adott tagállam dönthet a felterjesztésre javasolt termékről. Magyarország 2016 augusztusának elején összesen 14 uniós oltalom alatt álló bejegyzéssel rendelkezett.

A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minőségrendszereiről szóló EU-s rendelet meghatározza az egyes minőségrendszerekkel kapcsolatos főbb szabályokat, a velük kapcsolatban használatos szimbólumokat, valamint a minőségrendszerek és a védjegyek közötti kapcsolatot. A rendelet 55. cikke említést tesz *a helyi termelésről és a közvetlen értékesítésről 2014. január 1-ig készítendő jelentésről*, valamint arról, hogy:

A jelentést szükség esetén a helyi termelés és közvetlen értékesítés címkézési rendszer létrehozásáról szóló megfelelő jogalkotási javaslatoknak kell kísérsniük.

A [COM/2013/0866](#) számon közzétett jelentés önálló fejezete foglalkozik azzal, hogy „Indokolt-e uniós szintű címkézési rendszer bevezetése?”, valamint megállapítja, hogy:

Egy esetleges új megjelölésnek egyszerűnek kell lennie, nem jelenthet terhet a termelők számára, ugyanakkor fontos, hogy ellenőrizhető és a fogyasztók szempontjából kellően megbízható legyen. Emellett törekedni kell arra, hogy az új rendszer csökkentse a fogyasztók összezavarásának kockázatát, jóllehet a meglévő uniós jogszabályok – helyes alkalmazásuk esetén – lehetővé teszik a félrevezető gyakorlatok elleni fellépést.

A jelentés nem tartalmaz a helyi termelés és közvetlen értékesítés címkézési rendszer létrehozásáról szóló konkrét jogalkotási javaslatot. A jelentéshez kapcsolódó további uniós szintű lépések nem azonosíthatóak.

A **magyarországi nemzeti minőségrendszer**hez jelenleg négy, nemzeti szinten bejegyzett védjegy tartozik:

- Kiváló Minőségű Sertéshús (KMS),
- Kiváló Magyar Élelmiszer (KMÉ),
- Hagyományok – Ízek – Régiók (HÍR),
- Nemzeti Parki Termék (NPT).

³⁹ EU IPO: <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>;
TMview: <https://www.tmdn.org/tmview/welcome.html?lang=HU>

Az első három védjegyet a Vidékfejlesztési Minisztérium, míg az utolsót a magyarországi nemzeti parkok jelentették be.

A felsoroltakon kívül léteznek Európában, és Magyarországon is különböző szinten bejegyzett, a helyi termékek minősítésére szolgáló védjegyek, melyek a felsorolt jogszabályok alapján kerültek bejegyezésre. Ilyen például a spanyol gyökerekkel rendelkező, közösségi védjegy oltalom alatt álló „Calidad Rural” (A vidék minősége) védjegy program. A „Calidad Rural” egyfajta **ernyővédjegy**ként működik, melynek alapvető szimbóluma visszaköszön a programhoz csatlakozó területi védjegyek szimbólumában is.

Calidad Rural

Lajstromszám (EU):

004657003

Calidad Rural -
Reino de León es la marca

Lajstromszám (EU):

005974258

Vidék Minősége -
Bakonyi Helyi márka

Lajstromszám (EU):

014088454

A témakör kapcsán összességében elmondható, hogy a védjegyek kérdése közösségi szinten szabályozott a [Tanács 2009/207/EK rendelete](#) alapján, mely azonban nem szünteti meg a nemzeti védjegyrendszereket; ezeket a [2008/95/EK irányelv](#) igyekszik harmonizálni. A vonatkozó szabályok alapján lehetőség van közösségi védjegyek, illetve több tagállamban bejegyzett, akár többnyelvű védjegyek bejegyzésére is. A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek címkézését az [Európai Parlament és a Tanács 1151/2012/EU Rendelete](#) külön is szabályozza. Explicit módon határon átnyúló térségre vonatkozó védjegy azonban sehol nem kerül megemlítésre.

3.4 Egészségügy, szociális ellátás

A24. A mentőszolgálat autói sürgős esetben nem léphetik át a határt, abban az esetben sem, ha a határon túli kórház, ellátó intézmény közelebb van. A szomszédos országok tekintetében ez kölcsönösen igaz, kivéve Ausztriát. Az osztrák mentők tájékoztatás nélkül átjönnek az osztrák betegekért. [Esztergom, Győr, Nyíregyháza UA, Szentgotthárd]

A felvetett kérdés kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy különbséget kell tenni a mentési (sürgősségi mentési) és a tervezett betegszállítások között, továbbá e szolgáltatások esetén figyelembe kell venni a határon átnyúló egészségügyi szolgáltatások igénybevételére vonatkozó előírásokat is. Az alábbiakban e három téma mentén tárjuk fel az akadály felvetése kapcsán a vonatkozó szabályozást.

A mentés

A **mentés**, az azonnali egészségügyi ellátásra szoruló betegnek a feltalálási helyén, mentésre feljogosított szervezet által végzett sürgősségi ellátása, illetve az ehhez szükség szerint kapcsolódóan – az egészségi állapotának megfelelő ellátásra alkalmas – legközelebbi egészségügyi szolgáltatóhoz történő szállítása, valamint a szállítás közben végzett ellátása. Az igénybevételhez való jog Magyarország területén **alanyi jog**.

A mentés fajtái lehetnek:

- az orvos által kezdeményezett tevékenység (mentőszállítás, őrzött betegszállítás);
- az életmentő orvosi eszköz és gyógyszer, valamint átültetésre kerülő szerv sürgősségi szállítása;
- az életmentést végző orvosok helyszínre szállítása;
- az ún. mozgóórség (balesetek helyszínén, továbbá tömeges balesetek és rendkívüli esetek kárhelyén a helyszín biztosításának, illetve a veszélyhelyzet elhárításának idejére meghatározott helyen és ideig biztosított mentési készenlét).

Az **EU-tagországok mentési rendszerei**⁴⁰ különbözőek, ám kevés közös vonásaik egyike, hogy a sürgősségi ellátás biztosítása mindenütt állami, illetve önkormányzati feladat és az adott ország területére terjed ki. A szervezés vagy centralizált, vagy az országok jó részében a közigazgatási, egészségügyi regionális irányítási beosztáshoz

⁴⁰ Részbeni forrás: Az EU tagországok mentési rendszereinek jellemzői, GYEMSZI, 2014

alkalmazkodva területi (tartományi, megyei, térségi) kompetenciába tartozik. A finanszírozás többségében állami forrásból történik.

Ausztriában a mentésszervezés önkormányzati feladat, szabályozása tartományi szintű. Az osztrák önkormányzatok mentőszolgálatokat bíznak meg a feladatok végrehajtásával, amelyek általában több önkormányzatot is kiszolgálhatnak.

Szlovákiában a mentést az Országos Mentésügyi Központ koordinálja az Egészségügyi Minisztérium keretében. A rendszer integrált, azaz abban a polgári védelem, a tűzoltóság és a katasztrófavédelem is részt vesz.

Romániában a mentés szervezése államilag történik. A román jogszabályok lehetővé teszik piaci szereplők tevékenységét is a területen, de hozzáférésük az állami támogatásokhoz igen korlátozott. A betegszállítást és az alapszintű mentési tevékenységeket a megyei és fővárosi mentőszolgálatok, illetve a rohammentők first response egységei, a súlyosabb eseteket pedig főként az intenzív terápiás rohammentő egységek látják el. Az országban jelenleg 42 megyei mentőszolgálat működik.

Horvátországban a mentés a sürgősségi ellátás keretein belül működik, nincs külön mentőszolgálat. Az országban 20, mentőautókkal ellátott sürgősségi központ található. A sürgősségi központok a nagyobb kórházak különálló részlegét képezik. A mentőszolgálatot a kötelező egészségbiztosítás fedezi.

Szlovéniában a mentőszolgálat szorosan együttműködik a népegészségügyi sürgősségi egészségügyi szolgáltatásokkal. A mentőszolgálatot az állam finanszírozza, a nem sürgősségi betegszállítáért önrészt kell fizetni.

A **szerb és ukrán** sürgősségi mentési rendszerre vonatkozó konkrét információk nem állnak rendelkezésre, de tevékenységük nagy valószínűséggel államilag koordinált és az adott ország területére terjed ki.

A mentésre vonatkozó **magyar** szabályozást az *egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény* 247. §-a (2) bekezdésének *f)* pontja és *g)* pontjának *ga)* alpontja szerinti felhatalmazás alapján megalkotott *a mentésről szóló 5/2006 (II. 7.) EüM Rendelet* határozza meg.

A rendelet területi és személyi hatálya a következő:

1. § E rendelet hatálya a Magyarország területén mentést végző természetes személyre vagy jogi személyre terjed ki.

[...]

2. § b) A mentési tevékenységet végző szervezet: az Országos Mentőszolgálat és e jogszabály szerint mentési tevékenység végzésére jogosult más jogi

személy vagy természetes személy, ha megfelel az 1. melléklet szerinti személyi és tárgyi feltételeknek, és rendelkezik az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatal által - külön jogszabály szerint - kiadott működési engedéllyel.

A mentési tevékenység tehát elsődlegesen az adott ország területéhez kötődik. Vannak azonban olyan **kiemelt események (pl. katasztrófák)**, amelyek következményeinek elhárítása érdekében a szomszédos országok megállapodásokat kötnek egymással. Ilyen *a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között Budapesten, 1996. április 26-án aláírt, a katasztrófák vagy súlyos szerencsétlenségek esetén történő kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény*, amely a magyar jogrendben *az 1999. évi CXII. törvény* útján került kihirdetésre.

Az Egyezmény értelmében egy esetleges segítségnyújtás történhet segélycsapatok és/vagy segítők (a továbbiakban: segélycsapatok) küldésével, segélyszállítmányokkal vagy más alkalmas módon. A segélycsapatokat tüzesetek, nukleáris és vegyi vészhelyzetek, valamint egyéb katasztrófák és súlyos balesetek felszámolására, különösképpen egészségügyi segítségnyújtásra, mentésre vagy ideiglenes helyreállításra lehet bevetni. Előírás, hogy a segélycsapatok rendelkezzenek az ezek elhárításához szükséges kiképzéssel, felszerelési tárgyakkal.

A segélycsapat tagjainak nincs szüksége útlevele, tartózkodási engedélyre vagy vízumra. Csak a segélycsapat vezetőjétől lehet egy, a jogállást tanúsító igazolványt és névjegyzéket kérni a határátlépés alkalmával. Rendkívül sürgős esetben a határátkelőhelyeken kívül is át lehet lépni a határt, a különben erre érvényes előírások figyelembevétele nélkül. Ebben az esetben az illetékes határőrizeti és vámszervet első adandó alkalommal értesíteni kell.

Megjegyzésre érdemes, hogy a kábítószer és bódítószer tartalmazó gyógyszereknek a bevetési államba történő bevitele és a fel nem használt mennyiségnek a küldő államba történő visszavitele nem minősül be- és kivitelnek a bódítószereket tartalmazó gyógyszerekre vonatkozó nemzetközi megállapodások szerint. Ilyen gyógyszereket csak a sürgős orvosi szükséglet szerinti mértékben vihetnek magukkal és csak szakképzett egészségügyi személyzet alkalmazhatja annak a Szerződő Államnak a törvényes rendelkezései szerint, amely államhoz a segélycsapat tartozik.

A hasonló helyzetek kezelésére a többi szomszédos országgal is hasonló tartalommal került sor egyezmény megkötésére (l. az A51. + A52. + A57. jelű akadályokhoz tartozó leírást).

A betegszállítás

A betegszállítás területét *az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény* (a továbbiakban: Eütv.) 247. §-a (2) bekezdésének *g)* és *f)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján megalkotott, *a betegszállításról szóló 19/1998. (VI. 3.) NM rendelet* szabályozza. A rendelet hatálya kiterjed minden, Magyarország területén végzett betegszállításra (lakhely, telephely szerint illetékes egészségügyi intézménybe, egészségügyi intézményből a beszállított beteg otthonába).

A (tervezett) **betegszállítás** az egészségbiztosítás keretében nyújtott **ellátás**, amelyet az orvosnak utalványon kell megrendelni. Célja, hogy biztosítsa az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést abban az esetben, ha mentőápolói felügyeletet nem igényel az eset, és az egészségügyi ellátás elérhetősége másként nem biztosítható.

A betegszállítás a betegszállítási utalványon való beutalás alapján térítésmentes, de költségtérítés ellenében bárki jogosult **magánszolgáltatótól** is betegszállítást igényelni (fontos, hogy amennyiben a magánszolgáltatók az Országos Egészségbiztosítási Pénztárral szerződésben állnak, az ő tevékenységüket - a betegszállításokra vonatkozó megrendelésektől a járművek operatív irányításáig az Országos Mentőszolgálat végzi). Főszabály, hogy a betegszállítást piaci alapon végző szolgáltató nem akadályozhatja az orvos által megrendelt szállítások teljesítését.

A határon átnyúló egészségügyi szolgáltatások igénybevétele

Ismeretes, hogy *a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló 2011/24/EU irányelv* meghatározza azokat a feltételeket, amelyek megléte mellett a betegek más uniós országba utazhatnak, hogy ott biztonságos és magas színvonalú egészségügyi ellátásban részesüljenek, miközben az egészségügyi szolgáltatóknak közvetlenül megfizetett költségeiket saját egészségbiztosítási rendszerük megelőlegezi, visszatéríti, illetve azok egy részét vagy teljes egészét az uniós betegek saját maguk állják (pl. biztosítási önrész).

Az irányelv igazodik a személyek, szolgáltatások, áruk és tőke szabad áramlásának uniós alapelveéhez, amely azonban nemcsak az egészségügyi szolgáltatások igénybevételére, hanem olyan szolgáltatási rendszer kiépítésére is jogot biztosít, amely az uniós betegnek piaci alapon nyújt betegszállítási szolgáltatásokat a másik tagállam területén, akár olyan szolgáltató révén, amelynek székhelye nem a beteg szerinti tagállamban lett bejegyezve.

Fentiek ismeretében azok az osztrák „mentők”, amelyek tájékoztatás nélkül átjöttek Magyarországra az osztrák betegekért, nagy bizonyossággal nem a tartományi szintű sürgősségi mentési rendszerhez, hanem valamely osztrák magán betegszállító szolgáltató járműparkjához tartoztak.

A határon átnyúló mentés, betegszállítás és egészségügyi ellátás tehát elválnak egymástól. A mentés esetében leginkább kétoldalú megegyezés alapján történhet határon át történő szállítás, melyet államközi egyezmények szabályoznak. A betegszállítás esetében elválnak egymástól az állami szolgáltatók által biztosított, a biztosítók közötti megegyezésen alapuló szállítás és a magánszolgáltatók által végzett fizető szolgáltatás, melyben utóbbi nem akadályozhatja az előbbi kompetenciájába tartozó szállítások teljesítését. Közösségi szinten a [2011/24/EU irányelv](#) határozza meg azokat a feltételeket, amelyek megléte mellett a betegek más uniós országba utazhatnak, hogy ott biztonságos és magas színvonalú egészségügyi ellátásban részesüljenek.

A25. Az egészségügyi informatikai rendszerek határon átnyúló integrációja nem lehetséges, de ennek többnyire adatvédelmi akadályai vannak. [Miskolc]

A kérdéshez kapcsolódó szabályozások adatvédelmi szempontból rendkívül szigorúak.

Már a korai uniós szabályozások is kiemelten szabályozták az egészségügyi adatok védelmét. E jogszabályok egyike volt *az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról.*

A rendelet preambuluma 33. bekezdése szerint az olyan adatok feldolgozása, amelyek jellegüknél fogva sérthetik az alapvető szabadságjogokat vagy a magánéletet, csak az érintett kifejezett hozzájárulásával végezhető el.

A rendelet preambuluma 34. bekezdése szerint egyes tagállamok – bizonyos feltételek mellett, megfelelő biztosítékok garantálásával - eltérhettek a különleges (faji, etnikai hovatartozásra, a politikai véleményre, a vallási vagy világnézeti meggyőződésre, a szakszervezeti tagságra, az egészségi állapotra vagy a szexuális életre vonatkozó) adatok feldolgozásának tilalmától, elsősorban annak biztosítása érdekében, hogy az egészségbiztosítási rendszer szolgáltatásaival és juttatásaival kapcsolatos követelések rendezésére alkalmazott eljárások magas szintűek és költséghatékonyak legyenek.

A jelenleg hatályos ún. „**általános adatvédelmi rendelet**” *a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/679 rendelet.*

A rendelet preambuluma 35. bekezdése szerint az **egészségügyi személyes adatok** közé tartoznak az érintett egészségi állapotára vonatkozó olyan adatok, amelyek információt hordoznak az érintett múltbeli, jelenlegi vagy jövőbeli testi vagy pszichikai egészségi állapotáról. Ilyenek például:

- a természetes személyre vonatkozó olyan személyes adatok, amelyeket az egyénnek *a 2011/24/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv*ben említett egészségügyi szolgáltatások céljából történő nyilvántartásba vétel, vagy ilyen szolgáltatások nyújtása során gyűjtöttek;
- a természetes személy egészségügyi célokból történő egyéni azonosítása érdekében hozzá rendelt szám, jel vagy adat;
- valamely testrész vagy a testet alkotó anyag – beleértve a genetikai adatokat és a biológiai mintákat is – teszteléséből vagy vizsgálatából származó információk, és

- bármilyen, például az érintett betegségével, fogyatékoságával, betegségkockázatával, kórtörténetével, klinikai kezelésével vagy fiziológiai vagy orvosbiológiai állapotával kapcsolatos információ, függetlenül annak forrásától, amely lehet például orvos vagy egyéb egészségügyi dolgozó, kórház, orvostechnikai eszköz vagy *in vitro* diagnosztikai teszt.

A preambulum 45. bekezdése szerint, ha az adatkezelésre az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítése keretében kerül sor, vagy ha az közérdekű feladat végrehajtásához, illetve közhatalmi jogosítvány gyakorlásához szükséges, az adatkezelésnek az uniós jogban vagy valamely tagállam jogában foglalt **jogalappal kell rendelkeznie**. Ehhez elegendő lehet az is, ha egyetlen jogszabály szolgál jogalapul több olyan adatkezelési művelethez is, amely az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettségen alapul, illetve amelyre közérdekből végzett feladat ellátásához vagy közhatalmi jogosítvány gyakorlásához van szükség.

Az adatkezelés célját uniós vagy tagállami jogban kell meghatározni, de uniós vagy tagállami jog határozza meg azt is, hogy a közérdekű vagy közhatalmi feladatot teljesítő adatkezelőnek közhatalmi szervnek vagy egyéb, a közjog hatálya alá tartozó természetes vagy jogi személynek, vagy ha ezt a közérdek egészségügyi célok, mint például a népegészségügyi, illetve szociális védelmi és az egészségügyi szolgálatok irányítása miatt indokolttá teszi, a magánjog hatálya alá tartozó szervnek – például szakmai egyesületnek – kell-e lennie.

A személyes adatok különleges kategóriáira vonatkozó **adatkezelési tilalomtól való eltérés** szintén megengedhető, ha erről az uniós vagy tagállami jog rendelkezik, és ha arra megfelelő garanciák mellett kerül sor a személyes adatok és más alapvető jogok védelme érdekében. Az eltérés közérdeken is alapulhat, így különösen a foglalkoztatási jog és a szociális védelmi jog területén (a nyugdíjakat is beleértve), a népegészségvédelem, a nyomon követési és riasztási célok, a fertőző betegségek és más súlyos egészségügyi veszélyek megelőzése, valamint az ellenük való védekezés érdekében végzett személyesadat-kezelés terén.

Az eltérésekre különösen annak biztosítása érdekében kerülhet sor, hogy az egészségbiztosítási rendszer szolgáltatásaival és juttatásaival kapcsolatos igények rendezésére szolgáló eljárások magas szintűek és költséghatékonyak legyenek, továbbá a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból.

A rendelet preambulumának 54. bekezdése szerint a népegészség területén közérdekből szükséges lehet a személyes adatok különleges kategóriáinak az érintett hozzájárulása nélkül történő kezelése azzal, hogy ez nem eredményezheti a személyes

adatok más célokból harmadik személyek, így munkáltatók, vagy biztosítók és bankok általi kezelését. A rendelet meghatározása szerint népegészség fogalmát az [1338/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) szerint kell értelmezni:

3. cikk E rendelet alkalmazásában:

c) „népegészség”: valamennyi, az egészséggel kapcsolatos elem, nevezetesen az egészségi állapot – beleértve a morbiditást és a fogyatékoságot –, az egészségi állapotot meghatározó tényezők, az egészségügyi ellátással kapcsolatos igények, az egészségügyi ellátásra biztosított források, az egészségügyi ellátás nyújtása és az ahhoz való általános hozzáférés, valamint az egészségügyi ellátással kapcsolatos kiadások és finanszírozás, továbbá a halálokok.

A [2016/679/EU rendelet](#) preambuluma 112. bekezdése ugyanakkor meghatározza, hogy a rendeletben megfogalmazott eltéréseket különösen a fontos közérdekből szükséges adattovábbításokra (pl. határokon át terjedő súlyos egészségügyi veszélyekkel szembeni védelem esetén) kell alkalmazni, akár a népegészségügyért felelős hivatalok közötti nemzetközi adatcsere útján is.

A rendelet szerint **a személyes adatok továbbítása jogszerűnek tekintendő**, ha olyan érdek védelméhez szükséges, amely az érintett vagy valamely más személy létfontosságú érdekeinek – köztük testi épségének vagy életének – védelme szempontjából bír alapvető fontossággal, és az érintettnek nem áll módjában hozzájárulását megadni.

Az adattovábbítás tekintetében ki kell térni **az M-egészségügy** kérdésére is (m-Health, vagyis az egészségi állapot figyelemmel kísérése, javítása mobileszközök – mobiltelefonok, egyéb mobil betegfigyelő eszközök és más vezeték nélküli készülékek – útján), amelyre vonatkozóan több uniós dokumentum is napvilágot látott.

A Bizottság 2012-ben tette közzé a [2012–2020 közötti időszakra szóló e-egészségügyi cselekvési tervét](#) (*eHealth Action Plan 2012-2020: Innovative healthcare for the 21st century*), amely már hangsúlyozta a mobil egészségügyi applikációk jelenlegi és potenciális előnyeit, jelezve ugyanakkor az ezzel járó esetleges kockázatokat is.

A 2014-ben a Régiók Bizottsága által kiadott *„Vélemény - M-egészségügy”* című dokumentum ([109. plenáris ülés, 2014. december 3-4., NAT-V-040](#)) politikai ajánlásokat fogalmaz meg, továbbá ugyancsak kiemeli, hogy az m-egészségügy terén figyelemmel kell lenni a személyes adatok védelmére, hiszen ezeknek mobileszközös megoldások útján való kezelése személyiségi jogokat érintő kockázattal járhat. Mivel a polgároknak bízniuk kell az egészségügyi ellátásban és az azzal összefüggő adatkezelésben, ezért a

hatályos jogszabályok mellett további felügyeletre, iránymutatásokra, illetve a kínált m-egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozó tanúsítványok kidolgozására van szükség.

A tartalmi, technológiai és kommunikációs hálózatokkal kapcsolatos konzultációkat követően az Európai Bizottság megjelentette a „[Zöld könyv az m-egészségügyről](#)” című dokumentumát (*Green Paper on mobile health*, Brüsszel, 10/04/2014), amelynek készítésekor már a legfontosabb kérdések között szerepelt az m-egészségügyi alkalmazások adatbiztonsága, valamint az életmód- és egészségtámogató alkalmazásokra vonatkozó jogi követelményekről való tájékoztatás szükségessége.

A zöld könyvet *szolgálati munkadokumentum* (*Commission Staff Working Document on the existing EU legal framework applicable to lifestyle and wellbeing apps*, 10/04/2014) kísérte, amelynek célja, hogy az alkalmazások fejlesztői megismerjék az adatvédelemre és az orvostechikai eszközökre vonatkozó uniós szabályokat, fogyasztóvédelmi irányelveket és eldönthessék, ezek vajon vonatkoznak-e az általuk fejlesztett applikációra.

Az uniós szabályozások egyértelműen arra utalnak, hogy egyfajta egyensúly megtalálására törekszenek a személyes adatok védelméhez fűződő jog, valamint a hatékony és költségtakarékos egészségügy kialakítása tekintetében, mind a tagállami, mind a határon átnyúló egészségügyi ellátás fenntarthatósága tekintetében.

Magyar vonatkozásban meg kell említeni *az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvényt*. A törvény meghatározza az egészségi állapotra vonatkozó különleges személyes adatok és az azokhoz kapcsolódó személyes adatok kezelésének feltételeit és céljait. Kiemeli, hogy személyes adatot csak törvényes cél eléréséhez szükséges esetekben és mértékben lehet kezelni.

A törvény 5. §-a határozza meg az egészségügyi adatok kezelésére jogosultak körét:

5. § (1) Az egészségügyi ellátó hálózaton belül az egészségügyi és személyazonosító adat kezelésére – amennyiben e törvény másként nem rendelkezik – jogosult

- a) a betegellátó,*
- b) az intézményvezető, valamint*
- c) az adatvédelmi felelős, [...]*

Az egészségügyi és személyazonosító adat kezelésének céljait a 4. § tartalmazza:

- a) az egészség megőrzésének, javításának, fenntartásának előmozdítása,*

- b) a betegellátó eredményes gyógykezelési tevékenységének elősegítése, ideértve a szakfelügyeleti tevékenységet is,*
- c) az érintett egészségi állapotának nyomon követése, [...]*

További célok lehetnek a 4. § (2) bekezdése szerint, többek között az egészségügyi szolgáltatások minőségének értékelése és fejlesztése, az egészségügyi szolgáltatások értékelési szempontjainak rendszeres felülvizsgálata és fejlesztése, az egészségügyi rendszer teljesítményének ellenőrzése, mérése és értékelése, az egészségügyi ellátásokra jogosult részére a hatásos és biztonságos gyógyszerelés elősegítése az Európai Unión belüli határon átnyúló egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó jogok érvényesítése érdekében.

A törvény 19/A. és a 19/B. paragrafusa rendelkezik a **határon átnyúló egészségügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos adatkezelésről**. E szerint a kijelölt nemzeti kapcsolattartó szerv, aki a határon átnyúló egészségügyi ellátáshoz való jogok érvényesüléséért is felel, kezelheti az érintett nevét, nemét, születési idejét, lakóhelyét, tartózkodási helyét, TAJ-számát, valamint azon egészségügyi adatait, amelyek az érintett határon átnyúló egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó jogainak érvényesítéséhez szükségesek. Ezen adatokat a kijelölt nemzeti kapcsolattartó szerv – az egészségügyi ellátás igénybevételének elősegítése céljából – továbbíthatja egészségügyi államigazgatási szerv, illetve az egészségbiztosítási szerv részére. Ezen szervek az egészségügyi ellátás megszervezéséig kezelhetik az érintett fentiekben megjelölt adatait.

A19/B. §-a szerint, azon egészségügyi szolgáltató, amely nem rendelkezik finanszírozási szerződéssel:

[...] a határon átnyúló egészségügyi ellátás keretében ellátott, a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény szerinti uniós beteg [...] részére nyújtott ellátásról – havonta, a tárgyhót követő 15. napig, személyazonosításra alkalmatlan módon – a következő adatokat szolgáltatja az egészségügyi államigazgatási szerv részére:

- a) az ellátott uniós betegek száma, állampolgárság szerinti bontásban,*
- b) az uniós betegek által igénybevett egészségügyi szolgáltatások esetszáma az egészségügyi szolgáltatók és működési engedélyük nyilvántartásáról, valamint az egészségügyi szakmai jegyzékről szóló miniszteri rendelet szerinti ellátási forma szerinti bontásban,*

c) az egészségügyi szolgáltató működési engedélye szerinti szakmák, valamint az elvégzett egészségügyi beavatkozások szerinti ellátási esetszám.

Az adattovábbítás és -tárolás fejlesztése céljából jelenleg folyik a teljes hazai egészségügy egységes alapokon történő elektronizálása az ún. **Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT)** útján. Ez a központi rendszer fogja biztosítani az egészségügyi ellátó hálózat informatikai rendszereinek együttműködését, valamint az elektronikus szolgáltatásokat megvalósító egészségügyi ágazati informatikai rendszer működtetésével kapcsolatos feladatokat.

Az EESZT-hez csatlakozott adatkezelők a működtető rendelkezésére bocsátják az általuk kezelt érintettel kapcsolatos alábbi adatokat (35/F. § (1)):

- a) az érintett TAJ száma, családi és utóneve, születési ideje, neme, az EESZT útján továbbított vény és beutaló esetében a vényben és beutalóban foglalt egyéb személyazonosító adatok, az érintett EESZT-ben képzett azonosítója,*
- b) az ellátási esemény megjelölése, típusa, időpontja és időtartama, valamint miniszteri rendeletben meghatározott egyéb adatai és dokumentumai, valamint*
- c) az ellátási eseményt nyújtó egészségügyi szolgáltató megjelölése, EESZT-ben képzett azonosítója, valamint az ellátást végző vagy abban közreműködő személy EESZT azonosítója.*

A törvény 35/F. § (2) bekezdése szerint a működtető az EESZT útján nyújtott szolgáltatásokon keresztül, az adatok kezelésére jogosult EESZT felhasználók számára – ellenkező tartalmú nyilatkozat hiányában – hozzáférést biztosít a fent meghatározott adatokhoz és azokat az érintett halálát követő 5 évig, az egészségügyi dokumentációra vonatkozó jogszabályok szerint őrzi meg.

Jogosultsággal nem rendelkező felhasználók – egyes eseteket kivéve - az elektronikus betegségregiszterek adatait csak személyazonosításra alkalmatlan módon ismerhetik meg.

Az ellátott személy adatainak védelme tekintetében, szubszidiárius jelleggel az alábbi jogforrások veendő figyelembe:

- *a 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény;*
- *TAJ szám kezelésére vonatkozóan a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és azonosítási kódokról szóló 1996. évi XX. törvény.*

Az egészségügyi adatok védelmét elsősorban az *Európai Parlament és Tanács (EU) 2016/679 rendelete* szabályozza, mely alapvetően korlátozza az egészségügyi adatokhoz történő hozzáférést, bizonyos létfontosságú egészségügyi vagy közérdekű esetektől eltekintve. Az uniós szabályozás egyfajta egyensúly megtalálására törekszik a személyes adatok védelméhez fűződő jog és a hatékony egészségügyi ellátás között. Magyarország esetében a témakört az *1997. évi XLVII. törvény* szabályozza, a közösségi szabályozáshoz hasonló módon és szemlélettel.

A26. A határon átnyúló betegmozgás nem lehetséges, az országonként eltérő egészségügyi biztosítási rendszer miatt. Sürgősségi esetben működik a biztosítók közötti elszámolási rendszer. A Via Carpatia ETT egyik munkatársánál viszont volt már példa az ellenkezőjére. [Győr, Miskolc]

Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/EK rendelete a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról határozza meg a tagállamok nemzeti szociális biztonsági rendszereinek koordinálására vonatkozó szabályokat, valamint megállapítja a végrehajtáshoz szükséges intézkedéseket és eljárásokat. A Rendelet preambuluma (1) bekezdése szerint *„a nemzeti szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó szabályok a személyek szabad mozgásának keretében tartoznak, és hozzá kell járulniuk az életszínvonal és az alkalmazási feltételek javításához.”*

A rendelet 17-20. cikkei rendelkeznek a betegségi ellátás igénybevételének különleges eseteiről, így:

- 17. cikk: **Az illetékes⁴¹ tagállamtól eltérő tagállamban fennálló lakóhely:** *„Az a biztosított személy vagy családtagjai, aki az illetékes tagállamon kívüli tagállamban rendelkezik lakóhellyel, a lakóhely szerinti tagállamban részesülnek természetbeni ellátásban, amelyet az illetékes intézmény nevében a lakóhely szerinti tagállam intézménye nyújt az általa alkalmazott jogszabályoknak megfelelően, mintha a személy ott lenne biztosított.”*
- 18. cikk: **Tartózkodás az illetékes tagállamban, ha a lakóhely egy másik tagállamban található** (A határ menti munkavállalók családtagjaira vonatkozó különleges szabályok): *„[...] a 17. cikkben említett biztosított személy és családtagjai a természetbeni ellátásokra az illetékes tagállamban való tartózkodásuk alatt is jogosultak. A természetbeni ellátásokat az illetékes intézmény nyújtja saját költségén, az általa alkalmazott jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően, mintha az érintett személyek annak a tagállamnak a területén rendelkeznének lakóhellyel.”*
- 19. cikk: **Tartózkodás az illetékes tagállam területén kívül:** *„(1) [...] az illetékes tagállamtól eltérő tagállamban tartózkodó biztosított személy és családtagjai jogosultak a tartózkodásuk alatt orvosi okokból szükségessé váló természetbeni ellátásokra, figyelembe véve az ellátások jellegét és a tartózkodás várható időtartamát. Ezeket az ellátásokat az illetékes intézmény nevében a tartózkodási hely szerinti intézmény nyújtja, az általa alkalmazott jogszabályok rendelkezései szerint, mintha az érintett személyek az említett jogszabályok szerint lennének*

⁴¹ A rendelet szerint a munkavállaló biztosítási, járulékfizetési kötelezettsége ott áll fenn, ahol az adott személy keresőtevékenységet folytat. (13. cikk)

biztosítva.

(2) Az igazgatási bizottság meghatározza azon természetbeni ellátások jegyzékét, amelyekhez gyakorlati okokból az érintett személy és az ellátást nyújtó intézmény előzetes megállapodása szükséges, azért, hogy egy másik tagállamban való tartózkodás során azokat biztosítani lehessen.”

- 20. cikk: **Utazás természetbeni ellátás igénybevétele céljából** (Engedély megfelelő kezelés igénybevételére a lakóhely szerinti tagállamon kívül): „[...] annak a biztosított személynek, aki egy másik tagállamba utazik azzal a céllal, hogy a tartózkodás időtartama alatt természetbeni ellátást vegyen igénybe, engedélyt kell kérnie az illetékes intézménytől.”

A *szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról* szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK rendelet szerint a szociális biztonsági intézmények közötti eredményesebb és szorosabb együttműködés kulcsfontosságú tényező abból a szempontból, hogy a 883/2004/EK rendelet hatálya alá tartozó személyek a **lehető legrövidebb idő alatt és optimális feltételek mellett élhessenek jogaikkal.**

A *határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről* szól az *Európai Parlament és a Tanács 2011/24/EU számú irányelve*. Az irányelv preambuluma (31) bekezdése szerint minden betegnek, aki más tagállamban kíván ellátásban részesülni – „ha az ellátás a lakhelye szerinti tagállamban szerepel az előírt ellátások között, valamint ha orvosilag indokolt határidőn belül nem biztosítható ilyen ellátás, figyelembe véve a beteg pillanatnyi egészségi állapotát és a betegség valószínű lefolyását” – meg kell kapnia az engedélyt a rendeletekben előírt feltételek mellett. Abban az esetben, ha a beteg az irányelv feltételeinek megfelelően kíván ellátást igénybe venni, akkor azok az ellátások kerülnek visszatérítésre, amelyek ezen irányelv hatálya alá tartoznak.

Amennyiben a beteg mind az irányelv, mind a 883/2004/EK rendelet szerint jogosult határon átnyúló egészségügyi ellátásra, és a rendelet alkalmazása előnyösebb a beteg számára, erre a hatóságoknak fel kell hívnia a beteg figyelmét.

Az irányelv preambuluma (35) bekezdése szerint „a más tagállamban igénybe vett egészségügyi ellátás előzetes engedélyezésére és költségeinek visszatérítésére vonatkozó rendelkezések egyetlen célkitűzése, hogy lehetővé tegye az egészségügyi ellátás betegek részére történő szabad nyújtását, és hogy az említett alapvető szabadság útjában álló indokolatlan akadályok megszűnjenek a beteg biztosításának helye szerinti tagállamban.” Az irányelv egyúttal hangsúlyozza, hogy a nemzeti egészségügyi rendszerek közötti különbségeket, valamint a tagállamok hatáskörét az egészségügyi

szolgáltatások és orvosi ellátás szervezése és végrehajtása terén tiszteletben kell tartani.

Az irányelv III. fejezete foglalkozik a **határon átnyúló egészségügyi ellátás költségeinek visszatérítéseivel**. Ezen fejezeten belül a 7. cikk általános elvként fogalmazza meg, hogy a biztosítás helye szerinti tagállam gondoskodik az igénybe vett ellátások költségeinek visszatérítéséről, ha az igénybe venni kívánt ellátásra az adott személy abban a tagállamban is jogosult, ahol biztosítási jogviszonyban áll.

Az irányelv 8. cikke útmutatást ad az **előzetes engedélyhez köthető egészségügyi ellátások** területéről. Ha a nyújtott egészségügyi ellátás igénybevételéhez nem szükséges előzetes engedély, ebben az esetben vissza kell térítenie a költségeket, és a vonatkozó költségeket a másik tagállamnak kell átvállalnia – de akkor teheti ezt az általa megállapított feltételekkel, ha azok összeegyeztethetőek az EUMSZ-szel (7. cikk (2) b)).

A határon átnyúló egészségügyi ellátás költségeit az a tagállam viseli, ahol a beteg biztosított. A költségek azon mértékig térítendőek vissza vagy fizetendőek ki közvetlenül, amekkora költséggel a tagállam területén az adott ellátás igénybevétele és nyújtása járt volna, de ez nem haladhatja meg a tényleges kiadásokat.

A tagállamok további olyan rendelkezéseket hozhatnak, amelyek célja, hogy a határon átnyúló egészségügyi ellátást igénybe vevő betegek ugyanolyan jogokkal rendelkezzenek, amelyekkel akkor rendelkeztek volna, ha abban a tagállamban veszik igénybe az ellátást, ahol biztosítva vannak.

Magyarország a fentiek figyelembe vételével (és más tagállamokhoz hasonlóan) vezette be az előzetes engedélyezési eljárást a tervezett ellátások vonatkozásában, mivel ellenkező esetben a visszatérítések finanszírozása és követése jelentős terhet jelentett volna az államháztartás számára. Az előzetes engedélyezési eljárás szabályait *a külföldön történő gyógykezelések részletes szabályairól szóló 340/2013. (IX. 25.) Korm. rendelet* tartalmazza, amelynek 7-8. paragrafusa szól a határon átnyúló egészségügyi ellátásról.

Határon átnyúló egészségügyi ellátás valósul meg, ha

- a külföldi gyógykezelésre jogosult személy a külföldi gyógykezelést az uniós rendeletek hatálya alá nem tartozó szolgáltatónál, illetve bármilyen más okból nem az uniós rendeletek szabályai szerint kívánja igénybe venni, vagy olyan engedélyt kér, amely kizárólag az ellátás igénybevételére jogosít az egészségügyi szolgáltató megjelölése nélkül; minderről kérelmében nyilatkozik, mely kérelmet az OEP elutasítja, ha az ellátás orvosilag indokolt időn belül hazai

közfinanszírozott egészségügyi szolgáltatónál biztosítható, ellenkező esetben a külföldi gyógykezelést engedélyezi, és kiadja a jogszabály 4. melléklete szerinti bírálati lapot;

- a külföldi gyógykezelésre jogosult személy által választott szolgáltatót az OEP költséghatékonyági okból nem tartja elfogadhatónak, és más szolgáltatóra tesz javaslatot, a beteg azonban a külföldi gyógykezelést nem az engedélyben szereplő, hanem az Európai Unió más tagállamában letelepedett egészségügyi szolgáltatónál veszi igénybe.

A külföldi gyógykezelésre jogosult személy az ellátás hitelt érdemlően igazolt **tényleges költségeinek utólagos megtérítésére** jogosult, legfeljebb az igénybevétel idején az ellátásra vonatkozó magyarországi közfinanszírozott ellátás belföldi költségeinek mértékéig. Ugyanez vonatkozik az engedélyhez nem kötött, illetve a nem tervezett, orvosilag szükséges ellátás uniós rendeletek hatálya alá nem tartozó, az Európai Unióban letelepedett egészségügyi szolgáltatónál történő igénybevétele esetén felmerült költségek megtérítésére is.

A **megtérítési kérelem** részei, többek között:

- a szabályos módon kiállított beutaló vagy annak másolata;
- a külföldi számla vagy annak másolata, továbbá a számla fordítására és annak kiegyenlítésére vonatkozó igazolás;
- kétség esetén az ellátott betegsége, az elvégzett szolgáltatásokra, az ellátás időtartamára vonatkozó zárójelentés és annak fordítása;
- gyógyszer és gyógyászati segédeszköz esetében a vonatkozó orvosi rendelvény vagy annak másolata, egészségügyi dokumentáció és annak fordítása (erre az esetre támogatási kalkuláció is kérhető!).

Megjelenési esetenként **2 000 Ft finanszírozási, illetve támogatási értéket nem meghaladó megtérítés iránti kérelem nem teljesíthető** (megjelenési eset: fogorvosi ellátás, gondozóintézeti ellátás, járóbeteg-szakellátás esetén – ideértve a CT, MRI vizsgálatokat, az orvosi klinikai laboratóriumi, mikrobiológiai, a molekuláris biológiai vizsgálatokat –az egy napon, egy szolgáltatónál, egy szakmában elvégzett ellátás).

Az egészségügyi ellátások más tagállamban történő igénybeviteléhez szükség lehet a megfelelő nyomtatványok⁴² kitöltésére és az illetékes szervekhez való benyújtására.

⁴² Az egészségügyi ellátások igénybevétele a szociális jogok gyakorlásához kapcsolódnak. Az ebben a témakörben hasznos nyomtatványok típusairól tájékoztatást ad az Európai Unió „Európa Önökért” megnevezésű internetes oldala. URL: http://europa.eu/youreurope/citizens/work/social-security-forms/index_hu.htm (Utolsó letöltés: szeptember 22.)

A határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítését az *Európai Parlament és a Tanács 2011/24/EU számú irányelve* szabályozza. E rendelet minden beteg számára lehetővé teszi, hogy megfelelő feltételek mellett más tagállamban részesülhessen egészségügyi ellátásban. Az irányelv rendelkezik a határon átnyúló ellátás költségeinek visszatérítéseiről, és útmutatást ad az előzetes engedélyhez köthető egészségügyi ellátások területéről is. A betegmozgás tehát összességében lehetséges, a legtöbb nemzeti szintű adaptáció azonban jelentős korlátozásokat ír elő – főként az állami megbiztosítási kasszák egyensúlya érdekében.

A27. + A28. + A29. Ellátási jogosultság igazolása

A27. Elviekben nem lehet egyszerre több országban társadalombiztosítási járulékot fizetni, ugyanakkor (leginkább információhiány miatt) mégis sokan ezt teszik, ami problémát okoz, hiszen a két ország társadalombiztosítási adatbázisa nincs összehangolva [Szeged RS]

A28. A határon túl tartózkodó, munkaviszonnyal rendelkezők esetében problémás a különböző ellátásokra való jogosultság igazolása (igazolni kell az életvitelszerű ott-tartózkodást). [Győr AT].

A29. Külföldön a vállalkozó ugyan befizeti a járulékot, de itthon nem mindig ismerhető el (a jogviszonyt nem automatikusan ismerik el). [Esztergom]

Az Európai Unióban a szociális ellátások területét *a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet* szabályozza. Ennek végrehajtási rendelete *a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK rendelet*. A rendeletek több szociális biztonsági ágat is szabályoznak.

A 883/2004/EK rendelet alkalmazási köre a következő (3. cikk):

(1) Ezt a rendeletet a következő szociális biztonsági ágakra vonatkozó valamennyi jogszabályra kell alkalmazni:

- a) betegségi ellátások;*
- b) anyasági és azzal egyenértékű apasági ellátások;*
- c) rokkantsági ellátások;*
- d) öregségi ellátások;*
- e) túlélő hozzátartozói ellátások;*
- f) munkahelyi balesetekkel és foglalkoztatási megbetegedésekkel kapcsolatos ellátások;*
- g) haláleseti juttatások;*
- h) munkanélküli-ellátások;*
- i) előnyugdíjak;*
- j) családi ellátások.*

(2) A XI. melléklet eltérő rendelkezései hiányában, ezt a rendeletet az általános és különleges, járulékalapú vagy nem járulékalapú szociális

biztonsági rendszerekre, valamint a munkáltató [...] kötelezettségeihez kapcsolódó rendszerekre kell alkalmazni.

A rendelet több alapelvet is kimond, többek között, hogy **kettős biztosítás**ban nem állhat senki. A biztosítási, járulékfizetési kötelezettség ott áll fenn, ahol az adott személy keresőtevékenységet folytat.

13. cikk Tevékenység végzése két vagy több tagállamban

(3) Az a személy, aki különböző tagállamokban szokásosan munkavállalóként és önálló vállalkozóként végez tevékenységet, azon tagállam jogszabályainak a hatálya alá tartozik, amelyben a tevékenységet munkavállalóként végzi, illetve ha az ilyen tevékenységet két vagy több tagállamban végzi, akkor az (1) bekezdésnek megfelelően meghatározott jogszabályok hatálya alá tartozik.

Ugyanakkor a rendelet a kettős biztosítás tilalma mellett az ellátások halmozódásának elvét is kimondja. Ez az elv azt hivatott megelőzni, hogy a szabad mozgáshoz való jog révén bárki jogosulatlan előnyökhöz juthasson. Az, hogy a munkavállaló ugyanabban a biztosítási időszakban két vagy több tagállam kötelező szociális biztonsági rendszerébe fizet járulékot, nem jogosítja fel arra, hogy ugyanazt az ellátástípust többszörösen vegye igénybe.⁴³

10. cikk Az ellátások halmozódásának megakadályozása

E rendelet nem adhat, és nem tarthat fenn ugyanazon kötelező biztosítási idő tekintetében több, azonos jellegű ellátáshoz való jogosultságot.

Annak érdekében, hogy az EGT valamely tagállamában dolgozó személy a közösségi jogszabályban foglaltaknak eleget tegyen, illetve, hogy Magyarországon a járulékfizetési kötelezettség alól mentesüljön, illetve annak érdekében, hogy elkerülje a kettős járulékfizetést, bejelentést kell tennie a lakóhelye szerint illetékes fővárosi/megyei kormányhivatalnál a „Bejelentkező lap külföldön biztosítással rendelkezők részére” elnevezésű, a www.oep.hu weboldáról letölthető nyomtatványon. A bejelentést a külföldi biztosítási jogviszony létrejöttét, illetve megszűnését követő 15 napon belül kell megtenni. A bejelentés elmulasztása mulasztási bírság kiszabását vonhatja maga után.⁴⁴

⁴³ Társadalombiztosítási jogosultság az Unió más tagállamaiban.

URL: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_5.10.4.pdf. Utolsó letöltés: 2016. szeptember 28.

⁴⁴ http://www.oep.hu/akadalymentes/felso_menu/lakossagnak/ellatas_kulfoldon/gyik

A rendelet alapján az ellátásokra való jogosultsághoz **a különböző országokban eltöltött időszakokat össze kell számítani.**

6. cikk Időszakok összesítése

E rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában egy tagállam illetékes intézménye, amely tagállam jogszabályai:

- az ellátásokra való jogosultság megszerzését, fenntartását, időtartamát vagy feléledését,*
- a jogszabályok alkalmazását, vagy*
- a kötelező, szabadon választható folytatólagos vagy önkéntes biztosításhoz való hozzáférést vagy azok alóli mentességet*

a biztosítási, szolgálati, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi vagy tartózkodási idő megszerzésétől teszik függővé, a szükséges mértékben oly módon veszi figyelembe a más tagállam jogszabályai szerint szerzett biztosítási, szolgálati, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi vagy tartózkodási időket, mintha azokat az általa alkalmazott jogszabályok szerint szerezték volna meg.

A rendelet továbbá kimondja az **ellátások exportjának elvét**. Ez azt jelenti, hogy nem kényszeríthetnek senkit arra, hogy Magyarországon lakjon, mert csak itt fizetnek neki ellátást.

7. cikk Mentesség a lakóhelyre vonatkozó szabályok alól

E rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában az egy vagy több tagállam jogszabályai vagy e rendelet értelmében fizetendő pénzbeli ellátások nem csökkenthetők, nem módosíthatók, nem függeszthetők fel, nem vonhatók vissza vagy foglalhatók le azzal az indoklással, hogy a jogosult vagy családtagjai nem az ellátások nyújtásáért felelős intézmény helye szerinti tagállamban rendelkeznek lakóhellyel.

A rendeletek továbbá szigorúan szabályozzák az igénybenyújtás és az intézmények közötti kapcsolattartás szabályait. **A rendelet előírásai minden tagállamban alkalmazandóak.**

8. cikk Kapcsolat e rendelet és egyéb koordinációs jogi eszközök között

(1) E rendelet az alkalmazási körébe tartozó, a tagállamok között alkalmazandó valamennyi szociális biztonsági egyezmény helyébe lép. A tagállamok által e rendelet alkalmazását megelőzően megkötött szociális biztonsági egyezmények egyes rendelkezéseit azonban továbbra is

alkalmazni kell, ha azok a kedvezményezettek számára kedvezőbbek, vagy ha azok meghatározott történelmi körülményekből következnek, és hatályuk időben korlátozott. [...] Meg kell határozni, ha objektív okokból e rendelkezések némelyikét nem lehet kiterjeszteni az e rendelet hatálya alá tartozó személyekre.

(2) Két vagy több tagállam szükség esetén e rendelet elvei alapján és annak szellemében egyezményeket köthet egymással.

Az **EU-s tagállamokkal szemben** tehát a felvetett akadályok tekintetében jogi hiányosságok nem tapasztalhatók, az esetek 80%-ban nagyobb nehézségek nélkül alkalmazható a bevett, hivatalos eljárásrend. A maradék 20% esetében a legnagyobb problémát a nem bejelentett munkaviszony és az információhiány jelenti.

Szerbia tekintetében a közelmúltig a jugoszláv egyezmény volt hatályos, melyet 2014. december 1-én újítottak meg ([2013. évi CCXXXIV. törvény a Magyarország és a Szerb Köztársaság között a szociális biztonságról szóló egyezmény kihirdetéséről](#)). Tartalma és az általa meghatározott eljárásrend szinte teljesen megegyezik az EU-s rendeletben megfogalmazottakkal. A különböző ellátásokra vonatkozó jogosultság tekintetében is a megállapodás az irányadó. A biztosítási idők igazolására a HUN/SRB 104 nyomtatvány szolgál, amelyet az érintett személy a lakóhelye, illetve a tartózkodási helye szerint illetékes megyei, illetve fővárosi kormányhivataltól igényelhet. Szükség esetén a Szerb Köztársaság területén bekövetkezett keresőképtelenség alapján is megállapítható magyar táppénz, ennek feltétele a keresőképtelenség igazolása, a tartózkodás helye szerint illetékes helyi egészségbiztosítási szervnek eljuttatott megfelelő nyomtatványon (SRB/HUN 115).

Az Európai Unióban a szociális ellátások összehangolását a [883/2004/EK rendelet](#) szabályozza. A rendelet egyaránt kimondja a kettős biztosítás és az ellátások halmozódásának tilalmát is, valamint szabályozza a külföldi biztosítási jogviszony elismerését, és az ellátások exportjának elvét. A [2013. évi CCXXXIV. törvény](#) által kihirdetett magyar–szerb szociális biztonsági egyezmény értelmében a két ország viszonylatában az eljárásrend szinte teljesen megegyezik az EU-s rendeletben megfogalmazottakkal. A terület így szabályozottnak tekinthető, a probléma forrását itt az információhiány jelenti.

3.5 Közlekedés

A30. Nemzetközi járatnak számítanak a határon átmenő buszjáratok. Ez több határszakaszon probléma, mert nehezíti az ingázást, és problémát okoz a díjszabásnál. A nemzetközi járatot belföldi utazásra nem lehet használni, csak az induló és a célállomáson állhat meg. Az is előfordul, hogy eltérőek a feltételek a határ két oldalán. Szlovákiában például ezekkel a járatokkal szemben nem olyan szigorúak az előírások, mint a magyar oldalon, ennek következtében jellemzően versenyhátrányban vannak a magyar közlekedési vállalatok. [Esztergom, Győr, Miskolc, Szeged RS]

Az autóbusszal végzett személyszállítás nemzetközi piacához való hozzáférés közös szabályairól szóló 1073/2009/EK rendelet szerint a **nemzetközi személyszállítás** közösségi engedélyhez is kötött, amit a székhely szerinti tagállam illetékes hatóságai állítanak ki. A rendelet 4. cikke jeleníti meg a közösségi engedéllyel kapcsolatos rendelkezéseket.

(1) Az autóbusszal végzett nemzetközi személyszállítás a székhely szerinti tagállam illetékes hatóságai által kiállított közösségi engedélyhez kötött.

Emellett a rendelet 7. cikke meghatározza, hogy a kérelmet a nemzeti engedélyező hatóságokhoz kell benyújtani, és a benyújtandó iratok között különösen kiemeli a vezetési és pihenőidőről szóló közösségi jogszabályoknak való megfelelés ellenőrzését biztosító vezetési tervet és a közösségi engedély másolatát.

A **kabotázs** fogalmát a 2. cikk alatti fogalom meghatározások között is megtaláljuk:

7. kabotázs:

- *nem honos fuvarozó által ellenszolgáltatás fejében egy fogadó tagállamban ideiglenesen nyújtott belföldi közúti személyszállítási szolgáltatás, vagy*
- *e rendelet rendelkezéseivel összhangban menetrend szerinti nemzetközi járaton utasok felvétele és célba juttatása ugyanazon tagállamban, feltéve, hogy nem ez a szóban forgó járat fő rendeltetése.*

A rendelet 14. cikke szerint általános alapelv, hogy:

Az a fuvarozó, aki ellenszolgáltatás fejében közúti személyszállítást végez és rendelkezik közösségi engedéllyel, az e fejezetben megállapított feltételekkel és a fuvarozó állampolgárságán vagy székhelyén alapuló megkülönböztetés nélkül végezhet a 15. cikkben meghatározott kabotázst.

A rendelet 15. cikke foglalkozik az engedélyezett kabotázssal.

Kabotázs a következő járatok esetén megengedett:

- a) menetrend szerinti különcélú járat, amennyiben a szervező és a fuvarozó egymással szerződést kötött;*
- b) különjárat;*
- c) menetrend szerinti járat, amelyet a fogadó államban nem honos fuvarozó e rendelettel összhangban üzemeltetett nemzetközi menetrend szerinti járat keretében bonyolít le, kivéve egy városközpont vagy agglomeráció szállítási igényeinek és egy ilyen központ és a vonzáskörzete között felmerülő szállítási igényeknek a kielégítését szolgáló járatokat. Ilyen nemzetközi szolgáltatástól függetlenül kabotázs nem végezhető.*

Az utolsó bekezdés értelmezését segíthetik elő a preambulum vonatkozó részei:

(9) [...] A releváns piachoz kapcsolódó elutasítás alapjául az az indok szolgálhat, hogy a kérelmezett szolgáltatás súlyosan veszélyeztetné az érintett közvetlen szakaszokon egy vagy több közszolgáltatási szerződés keretében működtetett hasonló szolgáltatás fennmaradását, vagy hogy a szolgáltatás fő célja nem az, hogy különböző tagállamok területén található megállóhelyek között utasokat fuvarozzon.

(12) A menetrend szerinti járatok esetén a nem honos fuvarozók szolgáltatása bizonyos feltételekkel, különösen a fogadó tagállamban hatályos jogszabályok betartása mellett – a városi és az elővárosi járatok kizárásával – nemzetközi menetrend szerinti járat keretében engedhető meg.

A **magyar szabályozás** az európai uniós rendelkezéseket az alábbiak szerint építette be jogrendjébe. A [személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény](#) rendelkezése, az 1073/2009/EK rendeletnek megfelelően kimondja, hogy a nemzetközi forgalomban a menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatás működtetéséhez a székhely szerint illetékes közlekedési hatóság engedélye valamint közösségi engedély szükséges.

10. § (1) Autóbusszal végzett menetrend szerinti, szerződéses és különjáratú személyszállítási szolgáltatás a gazdálkodó szervezet székhelye szerint illetékes közlekedési hatóság által, a szolgáltató kérelmére az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállítási és saját számlás személyszállítási tevékenységről szóló jogszabályban és az abban foglalt eljárási rend szerint kiadott, az e tevékenység végzésére feljogosító autóbusszos személyszállító

*engedély, valamint **nemzetközi forgalomban – ideértve a kabotázst is – közösségi engedély birtokában végezhető.** [Kiemelés a szerkesztőtől.]*

A törvény 41. paragrafusa alapján a nem az Európai Unió tagállamába irányuló menetrend szerinti közforgalmú nemzetközi személyszállítási szolgáltatás esetén a járáti engedélyt a közlekedési hatóság a nemzetközi szerződésekben foglaltaknak megfelelően adja ki.

A különcélú menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatásról⁴⁵ a törvény 42. paragrafusa rendelkezik:

42. § (2) A Magyarország és az Európai Unió valamely tagállama közötti különcélú menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatásra jogosító járáti engedély kiadására a 10. §-ban foglaltak vonatkoznak. Amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, nem az Európai Unió tagállamába irányuló különcélú menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatás nem végezhető.

A kabotázsról szóló fejezetben olyan rendelkezés is olvasható, ami egyéb jogforrások hatáskörébe rendeli a kabotázs lehetőségének szabályozását:

44. § (1) Az Európai Unió tagállamában bejegyzett közlekedési szolgáltató belföldön az 1073/2009/EK rendeletben meghatározott személyszállítási szolgáltatást az 1073/2009/EK rendeletben foglalt feltétekkel végezhet.

(2) Nem az Európai Unió tagállamában bejegyzett szolgáltató – amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik – belföldi menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatást a miniszter által kiadott járáti engedéllyel végezhet.

A törvény értelmező rendelkezései között a határon átmenő személyszállítási szolgáltatás fogalma mellett meghatározza az 1073/2009/EK rendeletben, a kabotázssal kapcsolatban nevesített városi (helyi) és elővárosi járatok értelmezését:

2. § E törvény alkalmazásában:

6. elővárosi személyszállítási szolgáltatás: a főváros vagy megyei jogú város és annak legfeljebb 70 km-es vonzáskörzete között végzett személyszállítási szolgáltatás;

⁴⁵ 2.§ E törvény alkalmazásában: különcélú menetrend szerinti személyszállítási szolgáltatás: az utazás célja alapján meghatározott utaskör menetrend alapján végzett szállítása más utasok kizárásával, az utazást szervező személyétől függetlenül.

7. határon átmenő személyszállítási szolgáltatás: az a személyszállítási szolgáltatás, amelyben az utazás megkezdésének a helye és a célállomás helye vagy legalább azok egyike Magyarország területén kívül van, de az útvonal részben Magyarország területén halad;

8. helyi személyszállítási szolgáltatás: a település közigazgatási határán belül – helyi díjszabás alapján – végzett személyszállítási szolgáltatás, a közúti járművel végzett személyszállítási közszolgáltatások esetében ideértve a település közigazgatási határon kívül eső vasútállomására (vasúti megállóhelyére), komp- vagy révátkelőhelyére közbeeső megállóhely érintése nélkül történő személyszállítási szolgáltatást is.

A vonatkozó EU-s, valamint magyarországi szabályozás alapján a határtérségekben igényként felmerült határon átmenő buszjáratok elővárosi járatoknak számítanak, amelyekre vonatkozóan **a kabotázs nem megengedett.**

Magyarországnak a szomszédos országokkal kötött kétoldalú megállapodásairól általánosságban elmondható, hogy az autóbusszal végzett személyszállítás jellemzően a másik állam által kiadott engedély alapján történik. Az autóbusszal végzett menetrend szerinti személyszállításhoz az európai szabályozásnak megfelelően engedély szükséges, amelyet kölcsönös megegyezéssel állítanak ki az útvonalnak arra a szakaszára, amely területükön áthalad. Az engedélyezés feltételeit kölcsönös megegyezéssel állapítják meg, különösen az engedélyek érvényességének időtartamát, a menetrendet, és az alkalmazandó díjszabást. A kabotázs a legtöbb nemzetközi egyezmény rendelkezése szerint kölcsönösségi alapon nem engedélyezett, azonban néhány egyezmény lehetőséget ad az illetékes hatóságoknak külön engedély kiadására.

Egyezményt kihirdető jogszabály	A kabotázsra vonatkozó rendelkezés
<p>154/1992. (XI. 25.) Korm. rendelet a magyar-szlovén nemzetközi közúti személy- és áruszállítások szabályozásáról szóló Egyezmény kihirdetéséről</p>	<p>8. Cikk Cabotage A cabotage fuvarozás kölcsönösségi alapon nem engedélyezett, hacsak a Szerződő Felek erről külön megállapodásban másképp nem rendelkeznek.</p>

Egyezményt kihirdető jogszabály	A kabotázsra vonatkozó rendelkezés
<p>130/1999. (VIII. 26.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és az Osztrák Köztársaság Kormánya között a nem menetrend szerinti forgalomban bonyolódó nemzetközi közúti személyszállítási, Koppenhágában, 1998. május 26-án aláírt Megállapodás kihirdetéséről</p>	<p>9. Cikk A kabotázs tilalma A másik Szerződő Fél államának területén személyek felvétele az adott állam területén belül történő szállítás céljából nem engedélyezett.</p>
<p>78/2000. (VI. 2.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között, a nemzetközi közúti személyszállításról és áru fuvarozásról szóló, Budapesten, 1999. július 6-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről</p>	<p>14. Cikk A kabotázs Az egyik Szerződő Fél fuvarozói személyszállítást és áru fuvarozást a másik Szerződő Fél területén lévő két helység között csak az adott Szerződő Fél illetékes hatóságának külön engedélyével végezhetnek.</p>
<p>6/1973. (II. 7.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Román Szocialista Köztársaság Kormánya között a nemzetközi közúti személy- és áru fuvarozás tárgyában Temesvárott, az 1972. évi február hó 9. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről</p>	<p>6. cikk A jelen Egyezmény alapján fenntartott autóbuszjáratokkal – a tranzitutasokon kívül – csak olyan személy fuvarozható, akinek a kiindulási helye a Szerződő Felek egyikének a területén, rendeltetési helye pedig a másik fél területén van.</p>
<p>89/1993. (VI. 8.) Korm. rendelet a magyar–horvát nemzetközi közúti személyszállításról és áru fuvarozásról szóló Megállapodás kihirdetéséről</p>	<p>9. Cikk Cabotage A cabotage általában nem engedélyezett, kivéve, ha a másik Szerződő Fél illetékes hatósága a cabotage végzésére jogosító különleges engedélyt bocsát ki.</p>
<p>2014. évi LVIII. törvény a Magyarország Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között a nemzetközi közúti személyszállításról és áru fuvarozásról szóló Egyezmény kihirdetéséről</p>	<p>13. Cikk A kabotázs tilos, kivéve, ha rendkívüli esetben az érintett Szerződő Fél államának illetékes hatósága a kabotázs végzésére jogosító külön engedélyt ad ki.</p>
<p>65/1996. (V. 15.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között Budapesten, 1994. március 22-én aláírt, a nemzetközi közúti közlekedésről szóló Egyezmény kihirdetéséről</p>	<p>9. Cikk Tilos a kabotázs és a harmadik országba történő fuvarozás. A Szerződő Felek illetékes hatóságai azonban egyes esetekben engedélyt adhatnak ilyen fuvarozásra.</p>

A határtérségek interakcióinak mennyiségét és minőségét erősen befolyásolja, hogy a vonatkozó uniós szabályozás (*1073/2009/EK rendelet*) alapján a határon átmenő, menetrendszerinti járatok esetében, a városi (helyi) és az elővárosi viszonylatok tekintetében nem megengedett az ún. kobotázs (menetrend szerinti nemzetközi járaton utasok felvétele és célba juttatása ugyanazon tagállamban). Magyarországnak a szomszédos országokkal kötött kétoldalú megállapodásai jellemzően kölcsönösségi alapon nem engedik a kobotázst, azonban néhány egyezmény lehetőséget ad az illetékes hatóságoknak ilyen tekintetben külön engedély kiadására.

A32. A kiskorú iskolások nem mehetnek át kísérő hiányában a határon.[Pécs]

A kérdés tekintetében nem létezik egységes uniós szabályozás, ám a szomszédos (köztük nem EU-tag) országok többségében fokozott figyelemmel járnak el a kiskorúak külföldre utazása kapcsán, és ugyanez a szigorúság tapasztalható a magyar hatóságok részéről is.

A jelenlegi hazai ellenőrzési gyakorlat jogszabályi hátterét *a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény*, valamint annak végrehajtására kiadott, *a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvény végrehajtásáról szóló 101/1998. (V. 22.) Korm. rendelet*, továbbá *a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény* (2:10. § a kiskorú fogalma) adja.

A szabályozás állampolgárok felé történő értelmezése tekintetében a www.police.hu (a kiskorúak kiutazásáról), valamint (horvát és szerb viszonylatban) a www.konzuliszolgalat.kormany.hu tájékoztatása tekinthető hitelesnek.

Ennek megfelelően a gyakorlat a következő:

Az **EU és a schengeni övezet irányában** mindazon gyermekek esetében:

- akik egyedül utaznak, vagy
- akiket olyan felnőtt kísér, aki nem a törvényes gyámjuk, vagy
- akik csak egyik szülőjük társaságában utaznak,

saját érvényes útlevelük vagy személyi igazolványuk elég bármely EU-tagállam tekintetében a ki- és beutazáshoz. Előfordulhat, hogy további (hivatalos) dokumentumot is be kell szerezni a számukra, melyben mindkét szülőjük, törvényes gyámjuk vagy másik szülőjük jóváhagyja utazásukat, de nincsenek erre vonatkozó uniós szabályok, tehát mindegyik EU-tagország saját hatáskörében dönt arról, hogy megköveteli-e vagy sem ezeket a dokumentumokat.

Kiskorúak és fiatalok **horvátországi** beutazásához nem szükséges a törvényes képviselő beleegyező nyilatkozata, de a horvát határrendészeti szervek vizsgálják, hogy a kiskorú nem utazik-e a törvényes képviselő akarata ellenére (pl. egyedül a vonaton stb.) Szükség esetén konzultálnak szomszédos országbeli kollégáikkal.

Amennyiben a kiskorú **nem EU-tag állam, vagy schengeni térségen kívüli ország területére** kíván belépni és csak egyik szülőjével utazik, vagy szülei nem utaznak vele, hanem más személy kíséri őket, az együtt utazóknak ajánlott egy nyilatkozatot is magukkal vinniük, amelyet a nem utazó szülő, vagy mindkét szülő aláírt. Ezt a nyilatkozatot az úticél szerinti ország hatóságai kérhetik annak érdekében, hogy megbizonyosodjanak az aláírással hitelesített irat alapján az utazási szándék jogtisztaságáról.

A nyilatkozatnak jelenleg nincs egységes formanyomtatványa. A magyar hatóságok által javasolt adatok a hozzájáruló nyilatkozatban:

- a kiskorú(ak), a kísérő(k) és a szülő(k) neve, születéskori adatai;
- a kiskorú úti okmányának száma;
- a külföldi tartózkodás célja és helye, elérhetőségi adatok (pl. ország, helység, cím, telefonszám) és
- a külföldi tartózkodásra vonatkozó közvetlen elérhetőségek (pl. hotel, rokonok vagy iskola közvetlen elérhetőségei).

Csoportos nyilatkozat is tehető a kiutazó vagy Magyarországra beutazó csoportot kísérő(k) részére.

Az illetékes szervek hangsúlyozzák, hogy az ilyen nyilatkozattétel hozzájárul az emberkereskedelem, gyermekkereskedelem elleni küzdelemhez, és a családjogi visszaélések, bonyolult nemzetközi jogi viták megelőzéséhez, visszaszorításához.

Bár a **szerb** jogszabályok nem tartalmazzák külön rendelkezéseket arra az esetre, ha valamely kiskorú felnőtt kíséretében, de szülei vagy valamely szülője nélkül utazik, javasolt ilyenkor is szülői hozzájáruló nyilatkozat (vagy gyámhatósági hozzájárulás) beszerzése. A nyilatkozatot célszerű angol nyelvre lefordítani vagy eleve angolul elkészíteni és két tanú, vagy közjegyző előtt megtenni.

A felvetett akadály jogi korlátozás formájában explicit módon a releváns jogszabályokban nem jelenik meg. Implicit módon ugyanakkor a határellenőrzés gyakorlata azt mutatja, hogy szükséges az utazás során a szülői beleegyezés írásos igazolása. Az éves szinten eltűntnek nyilvánított kiskorúak számának ismeretében a rendelkezések megváltoztatása nem javasolt.

A33. Magyar állampolgárnak Magyarországon külföldi rendszámú autót nem lehet vezetni. [Esztergom]

A felvetett akadály annyiban igaz, hogy a vonatkozó hazai szabályozás alapvetően magyar hatósági engedélyt és jelzést ír elő a gépjárművekre, de több kivétel is akad e szabály alól.

A külföldi hatósági engedéllyel és jelzéssel ellátott járművek belföldi üzemeltetésére vonatkozó rendelkezéseket *a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény* (Kkt.) tartalmazza.

A törvény meghatározza a **belföldi üzembentartó** fogalmát.

47. § 18. belföldi üzembentartó: a jármű tulajdonosa, vagy a tulajdonos által meghatározott, a jármű üzemben tartásának jogát és kötelezettségét gyakorló személy vagy szervezet, akinek/amelynek

18.1. természetes személy üzemben tartó esetében - állampolgárságára tekintet nélkül - a lakcíme és szokásos tartózkodási helye is, vagy

18.2. nem természetes személy esetében székhelye vagy telephelye

Magyarország területén van.

A törvénynek önálló része foglalkozik a **külföldi rendszámmal ellátott járművek belföldi üzemeltetésére, használatára vonatkozó sajátos szabályokkal**. A törvény szerint a közúti forgalomban a belföldi üzembentartónak magyar hatósági engedéllyel és jelzéssel kell ellátnia a gépjárművét. A jogszabály kitér azokra az esetekre is, amikor nem kell alkalmazni ezt a szabályt.

*25/B. § (1) A közúti forgalomban a 25/A. § a) és b) pontjában meghatározott gépjármű (értsd: gépkocsi, motorkerékpár, ideértve a négykerekű motorkerékpárt is) a közlekedési igazgatási hatóság által kiadott **magyar hatósági engedéllyel és jelzéssel** vehet részt, amennyiben:*

a) az üzemben tartója e törvény rendelkezései szerint belföldi üzembentartónak minősül vagy

b) vezetője Magyarország területén lakóhellyel rendelkezik.

*(2) Az (1) bekezdés a) pontjában foglaltakat **nem kell alkalmazni, ha***

a) az üzemben tartó olyan nem természetes személy, amely rendszeres tevékenységét a külföldön bejegyzett telephely (fióktelep) szerinti országban végzi,

b) a jármű tulajdonosa a jármű forgalomba helyezését a közlekedési igazgatási hatóságnál már kezdeményezte.

(3) A (2) bekezdés b) pontja alkalmazása során forgalomba helyezés kezdeményezésének minősül a jármű származás ellenőrzési nyilvántartásba vétele is.

(4) Az (1) bekezdés b) pontjában foglaltakat nem kell alkalmazni, ha a járművezető

a) szokásos tartózkodási helye nem Magyarország területén van,

b) a járművet - hat hónapon belül összességében - 30 nap időtartamot meg nem haladóan használja Magyarország területén és a használathoz az üzemben tartó a jármű birtokba adása időpontjának, továbbá a használati jogosultság időtartamának megjelölését is tartalmazó okiratba foglalt nyilatkozatával hozzájárult, vagy

c) a belföldön használt járművet a külföldi üzemben tartójától rendszeres munkavégzéséhez kapta használatra,

d) a regisztrációs adóról szóló törvényben meghatározott gépjárműflotta-üzemeltető külföldi rendszámú gépjárművét vezeti, amennyiben a regisztrációs adóról szóló törvény alapján a gépjárműre a regisztrációs adót megfizették. [Kiemelések a szerkesztőtől.]

A jogszabály külön rendezi a diplomáciai szolgálatban használt gépjárművek kérdését.

(4a) Az (1) bekezdésben foglaltakat nem kell alkalmazni a következő feltételek fennállásának ideje alatt és az azt követő 30 napig, ha a járművezető vagy az üzemben tartó

a) magyar költségvetési szerv hivatalos célú külföldi kiküldetésben lévő dolgozója vagy a vele közös háztartásban, a kiküldetés teljesítésének helyén élő közeli hozzátartozója, illetve

b) az Európai Unió intézményeinél - vagy olyan nemzetközi szervezetnél, amelynek Magyarország is tagja - tisztséget betöltő, vagy az e szervezetekkel munkaviszonyban, vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy vagy vele közös háztartásban - a tisztség betöltésének vagy munkavégzés helyén - élő közeli hozzátartozója.

(4b) A (4a) bekezdésben meghatározott feltételek fennállása a kiküldő szerv által kiállított, illetve az Európai Unió intézményével vagy a nemzetközi

szervezettel való kapcsolatot igazoló - eredeti nyelven kiállított - közokirattal igazolható.

(5) A (2) és (4) bekezdésben meghatározott feltételek fennállását az ellenőrzés során a jármű üzemben tartója, valamint a jármű vezetője magyar nyelvű, vagy magyar nyelvű hiteles fordítással vagy hiteles fordításnak nem minősülő egyszerű fordítással is ellátott **közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal köteles igazolni.**

(6) Az ellenőrző hatóság az (1) bekezdésben meghatározottak megsértéséről a jármű hatósági engedélyében feltüntetett, a jármű tulajdonosára és az üzemben tartójára vonatkozó adatok, valamint a jármű azonosító- és műszaki adatainak továbbításával értesíti az állami adóhatóságot is.

(7) Az ellenőrző hatóság a külföldi rendszámmal ellátott gépjármű közúti ellenőrzése során a közigazgatási bírságnyilvántartásban rögzíti a 21/D. § (1) bekezdés j) pontjában meghatározott adatokat, ha a jármű használata a (4) bekezdés b) pontjában meghatározottak alapján történik. [Kiemelés a szerkesztőtől.]

A vonatkozó magyar jogszabály (1988. évi I. törvény) számos lehetőséget hagy arra, hogy a magyar hatósági engedéllyel és jelzéssel nem rendelkező gépjárművek is részt vehessenek a közúti forgalomban; ehhez alapvetően az szükséges, hogy a jármű üzemben tartója már országban éljen, dolgozzon vagy működjön. A kérdés így igen körültekintően szabályozottnak tekinthető, valós akadályként nem lép fel, a problémát elsősorban az információhiány jelenti.

A34. A szerb jogosítványt Magyarországon nem ismerik el, ami egyes szakmákban akadályozza az elhelyezkedést. [Szeged RS]

A vonatkozó szabályozás alapján a szerb vezetői engedély Magyarország területén a magyarországi tartózkodás kezdetétől számított egy évig jogosít járművezetésre, ezt követően (vagy akár az egyéves időtartam leteltét megelőzően is bármikor) vizsgakötelezettség és hiteles magyar nyelvű fordítás csatolása nélkül honosítható.

A felvetett probléma három kérdést érint:

1. a szerb vezetői engedély használata Magyarország területén,
2. a szerb vezetői engedély honosítása,
3. a vezetői engedély honosítására irányuló eljárás menete.

Az alábbiakban ezen alpontok kifejtésére kerül sor.⁴⁶

1. A szerb vezetői engedély használata Magyarország területén

A magyar vezetői engedély kiállításának, valamint külföldi vezetői engedélyek Magyarországon történő használatának és honosításának feltételeit *a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet* (KR.) határozza meg.

A KR. 17. § (1) és (2) bekezdése az alábbiak szerint határozza meg azokat az általános feltételeket, amelyek alapján egy külföldi vezetői engedély Magyarországon járművezetésre jogosít.

17. § (1) A külföldi hatóság által kiállított és érvényes vezetői engedély – kivéve az ideiglenes jelleggel vagy a járművezetés tanulására kiadott okmányokat – Magyarország területén akkor jogosít vezetésre, ha tartalmazza:

- a) az engedély jogosítottjának azonosítására alkalmas adatokat,*
- b) a jogosított fényképét és aláírását,*
- c) az engedély kiadásának és érvényessége lejártának időpontját,*
- d) az engedély számát,*
- e) a kiadó hatóság nevét vagy pecsétjét, és*
- f) a "vezetői engedély" címfeliratot az engedélyt kibocsátó ország nemzeti nyelvén (nemzeti nyelvein), valamint az engedélyt kiadó ország nevét,*

⁴⁶ A műhelybeszélgetésen felvetett probléma jogi környezetének ismertetése a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának, Közlekedési Igazgatási és Nyilvántartási Főosztályának, Közlekedési Igazgatási Osztályának 75/5429-2/2016. iktatószámmal kelt levele alapján került összeállításra.

illetve megkülönböztető államjelzését, feltéve, hogy a rovatok és a bejegyzések latin betűkkel történtek vagy ebben a formában meg vannak ismételve.

(2) A külföldi hatóság által kiállított vezetői engedély - az (1) bekezdésben foglaltakon túl - akkor jogosít járművezetésre, ha

a) az az ország, amelyben a vezetői engedélyt kiadták, csatlakozott az 1968. évi Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményhez,

b) az engedélyt más EGT-államban adták ki,

c) azt nemzetközi szerződés vagy nemzetközi kötelezettségvállalás alapján az ország területén tartózkodó, átvonuló külföldi fegyveres erő vagy a Magyarországon felállított nemzetközi katonai parancsnokság állományának tagja részére a küldő államban adták ki, vagy

d) ahhoz hiteles magyar nyelvű fordítást csatoltak és annak segítségével a járművezetési jogosultság tartalma megállapítható.

Tekintettel arra, hogy Szerbia csatlakozott az [1968. évi Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményhez](#) (a továbbiakban: BKKE)⁴⁷, a KR. 17. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő szerb vezetői engedély – a KR. 17. § (2) bekezdésnek a) pontja értelmében – hiteles magyar nyelvű fordítás csatolása nélkül jogosít járművezetésre.

A KR. 17. § (4) bekezdése alapján, „*nemzetközi szerződés eltérő rendelkezése hiányában az (1) bekezdésben, valamint a (2) bekezdés a) és d) pontjában meghatározott külföldi vezetői engedély a Magyarország területén történő tartózkodás kezdetétől számított egy évig jogosít járművezetésre, ezt követően a külföldi vezetői engedélyt kérelemre magyar vezetői engedélyre kell honosítani.*”

2. A szerb vezetői engedély honosítása

A KR. a magyar vezetői engedély kiállítására vonatkozóan (ide értve a külföldi vezetői engedély cseréjét/honosítását is) az alábbi, alapvető feltételeket határozza meg.

A KR. 13. §-a szerint járművezetésre jogosító okmányt az kaphat, aki az egészségi, pályaalkalmassági képzési és vizsgáztatási előírásoknak, továbbá az e rendeletben meghatározott feltételeknek (így pl. az egyes kategóriákhoz tartozó életkori és jártassági feltételeknek, amelyeket a KR. 6. és 7. melléklete határoz meg) megfelel.

⁴⁷ Lásd: [1980. évi 3. törvényerejű rendeletet az 1968. évi november hó 8. napján Bécsben aláírásra megnyitott Közúti Közlekedési Egyezmény kihirdetéséről](#)

A KR. 15. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében, vezetői engedélyt csak olyan kérelmezőnek lehet kiadni, akinek a szokásos tartózkodási helye Magyarország területén van.

A szokásos tartózkodási hely fogalmát KR. 2. § (1) bekezdésének 8. pontja az alábbiak szerint határozza meg:

8. Szokásos tartózkodási hely:

8.1 az az ország, ahol az adott személy általában él, vagyis ahol egy naptári évben legalább 185 napot tölt személyes és foglalkozásával összefüggő kööttségei miatt, vagy foglalkozási kööttségekkel nem rendelkező személy esetében olyan személyes kööttségei miatt, amelyek szoros kapcsolatra utalnak az adott személy és azon ország között, ahol él,

valamint

8.2 azon személy esetében, akinek a foglalkozással kapcsolatos, illetve személyes kööttségei eltérő országokhoz kapcsolódnak, és ennek következtében felváltva két vagy több EGT-államban található különböző helyeken él, a szokásos tartózkodási helynek a személyes köötések szerinti tagállamot kell tekinteni, feltéve, hogy az ilyen személy rendszeresen visszatér oda, ez utóbbi feltételnek nem kell teljesülnie, ha a személy egy meghatározott időtartamra szóló feladat végrehajtása céljából él valamely tagállamban, az egyetemi, illetve iskolai tanulmányok nem jelentik a szokásos tartózkodási hely áthelyezését.

Mindemellett, a KR. 15. § (2) bekezdése előírja, hogy:

Az (1) bekezdésben meghatározott magyarországi tartózkodást igazoló adatokat a közlekedési igazgatási hatóság szerzi be a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából. A személyi adat- és lakcímnyilvántartás hatálya alá nem tartozó harmadik országbeli állampolgár esetében az ügyfélnek kell bemutatnia az idegenrendészeti hatóság által kiállított tartózkodási jogot igazoló okmányt.

A magyarországi szokásos tartózkodási hely, mint a magyar vezetői engedély kiállításának alapvető feltétele tehát akkor állapítható meg, ha a kérelmező rendelkezik bejelentett érvényes magyarországi lakcímmel (lakó-, tartózkodási-, vagy szálláshely), és nyilatkozik arról, hogy a szokásos tartózkodási helye Magyarország területén van.

A KR. 18. § (1) bekezdésében foglaltak szerint:

A közlekedési igazgatási eljárásban (a vezetői engedély honosításakor) a külföldi hatóság által kiállított, a 17. § (2) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározottaknak megfelelő vezetői engedély – kivéve az ideiglenes jelleggel vagy a járművezetés tanulására kiadott okmányokat – akkor tekinthető érvényesnek, ha:

a) a vezetői engedély jogosítottja nyilatkozik arról, hogy a külföldi vezetői engedély kiadásakor a kiállító országban rendelkezett szokásos tartózkodási hellyel vagy lakóhellyel;

b) a külföldi vezetői engedély jogosítottja a magyar vezetői engedély kiadására irányuló eljárás időpontjában megfelel az e rendeletben meghatározott életkori feltételeknek.

A KR. 18. § (2) bekezdése értelmében, a fenti feltételek fennállása esetén a BKKE-hez csatlakozott ország hatósága által kiállított vezetői engedély alapján - és így a szerb vezetői engedély alapján is - vizsgakötelezettség nélkül állítható ki magyar vezetői engedély.

3. A vezetői engedély honosítására irányuló eljárás menete

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban: KEKKH) *létrehozásáról, feladatairól és hatásköréről szóló 276/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet* 12/A. § (3) bekezdésének c) pontja alapján, a külföldi vezetői engedély honosításával kapcsolatos feladatok a KEKKH kizárólagos illetékességi körébe tartoznak, ami azt jelenti, hogy a szerb vezetői engedély honosítása iránti kérelmet kizárólag a KEKKH Személyes Ügyfélszolgálati Főosztályához (korábbi nevén: Központi Okmányiroda) lehet benyújtani.

Az ügyintézéshez az alábbi iratokra van szükség:

- személyazonosságot igazoló érvényes okmány,
- magyarországi lakcímet igazoló hatósági igazolvány,
- a szerb vezetői engedély eredetiben,
- Magyarországon működő orvos (házi orvos) által kiállított egészségi alkalmassági vélemény,
- készpénz (HUF) vagy bankkártya (a vezetői engedély honosításának díja 2016-ban 6.200,- Ft).

Az ügyfél a kérelmének benyújtását követően, az elkészült magyar vezetői engedély átvételéig a szerb vezetői engedélyét visszakaphatja, azonban azt legkésőbb a magyar vezetői engedély átvételével egyidejűleg le kell adnia.

A külföldi vezetői engedélyek magyarországi használatát a *326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet* szabályozza. A rendelet a *1968. évi Bécsi Közúti Közlekedési Egyezményre* hivatkozva a Magyarország területén történő tartózkodás kezdetétől számított egy évig teszi lehetővé a külföldön kiállított jogosítványok magyar nyelvű fordítás csatolása nélküli használatát, ezt követően a külföldi vezetői engedély honosítása szükséges. A problémakör tehát szabályozottnak tekinthető, akadályt elsősorban az információhiány, valamint az esetlegesen hosszúra nyúló ügyintézés jelenthet.

3.6 Foglalkoztatás, munkaügy

A35. Az egészségügyben különösen nehézkes egy külföldi állampolgár számára magyarországi kórházban közalkalmazotti státuszt szerezni, betölteni. A közalkalmazotti jogszabály a foglalkoztatás terén jelentős előírásokat támaszt a külföldi állampolgárokkal szemben. [Győr]

A szlovák vagy más uniós állampolgárok tekintetében a magyar egészségügyben, közalkalmazottként való foglalkoztatásának nehézségeit a szakági interjúk nem erősítették meg.

Az **uniós állampolgárok** tekintetében a szabad mozgás és tartózkodás kérdését *az Európai Parlament és a Tanács az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2004/38/EK irányelv, valamint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény* és egyéb kiegészítő jogszabályok rendezik.

Magyarországon *a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény* 20. § (2) bekezdése szerint:

20. § (2) Közalkalmazotti jogviszony

- a) büntetlen előéletű,
- b) tizennyolcadik életévét betöltött, továbbá
- c) magyar állampolgárságú, **vagy külön jogszabály szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező, illetve bevándorolt vagy letelepedett,**
- d) állam elleni bűncselekmény [*a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXIV. fejezet, illetve a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1978. évi IV. törvény) X. fejezet], igazságszolgáltatás elleni bűncselekmény (Btk. XXVI. fejezet, illetve az 1978. évi IV. törvény XV. fejezet VI. cím), korrupciós bűncselekmény (Btk. XXVII. fejezet) vagy közélet tisztasága, valamint a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmény (1978. évi IV. törvény XV. fejezet VII. és VIII. cím), hivatali bűncselekmény (Btk. XXVIII. fejezet, illetve az 1978. évi IV. törvény XV. fejezet IV. cím), illetve közbizalom elleni*

bűncselekmény (Btk. XXXIII. fejezet, illetve az 1978. évi IV. törvény XVI. fejezet III. cím) miatt indult büntetőeljárás hatálya alatt nem álló

személlyel létesíthető. [Kiemelés a szerkesztőtől.]

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló európai térség fokozatos létrehozásában történő közreműködés, valamint az Európai Unió és az azon kívüli országok társadalmi és gazdasági fejlődésének előmozdítása érdekében szabályozza Magyarország tekintetében a harmadik országbeli állampolgárok számára a be- és kiutazás, valamint a tartózkodás jogának gyakorlását, korlátozását.

A közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó hatályos szabályozás (1992. évi XXXIII. törvény) az állampolgárság tekintetében nem tesz olyan megkötést, amely a Magyarországon jogszerűen tartózkodó nem magyar állampolgárokat hátrányosan érintené a foglalkoztatás során. A külföldiek munkába állása esetében sokkal inkább a szakmai végzettség elismerése, illetve honosítása jelenthet akadályt, az egészségügyi képesítések tekintetében azonban megjegyezhető, hogy az Európai Unión belül viszonylag előremutatóak az egészségügyi képesítések megszerzését tanúsító okiratok kölcsönös elismerésére vonatkozó szabályok (2005/36/EK irányelv).

A36. Hosszadalmas a foglalkoztatás előtti bürokratikus akadályok leküzdése. A foglalkoztatáshoz szükség van többek között magyar TAJ kártyára, de ide tartozik a diploma honosítása is. [Győr]

A foglalkoztatást megelőző hivatalos ügyintézés alapvetően három fő tevékenységre osztható:

- nem EU-s állampolgárok számára munkavállalási engedély beszerzése,
- szabályozott szakmák esetén a képesítés elismerése,
- a foglalkoztatott biztosítási jogviszonyának bejelentése.

A **munkavállalási engedély** tekintetében a magyarországi szabályozás a külföldi munkavállalónak két csoportját különbözteti meg. Az egyik csoportba azok a külföldiek tartoznak, akik az Európai Unió valamely tagállamának állampolgárai, és rendelkeznek a szabad mozgás és tartózkodás jogával. Ebbe a csoportba tartoznak az európai gazdasági térségbeli állampolgárok, valamint a nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az EGT-állampolgárokkal azonos jogállású személyek. A foglalkoztatás e területét jogilag *a Magyar Köztársaság által a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek tekintetében alkalmazott, a munkaerő szabad áramlásával összefüggő átmeneti szabályokról' szóló 355/2007. (XII. 23.) Kormányrendelet* rendelkezik. A **szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy** foglalkoztatása esetében a kormányrendelet nem tartalmaz engedélyezési kötelezettségi előírást. Viszont a 6. § előírja, hogy a foglalkoztató köteles bejelenteni a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy foglalkoztatását Magyarországon.

6. § (1) A foglalkoztató köteles a foglalkoztatás helye szerint illetékes, állami foglalkoztatási szervként eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak (a továbbiakban: kormányhivatal) bejelenteni a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy foglalkoztatását.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott bejelentés személyazonosításra alkalmatlan módon tartalmazza a foglalkoztatottak számát, életkorát, iskolai végzettségét, állampolgárságát, munkakörének FEOR számát, a foglalkoztatási jogviszony formáját, hozzátartozó esetében a hozzátartozói jogállás megjelölését, a foglalkoztató statisztikai törzsszámát, továbbá arra vonatkozó adatot, hogy a foglalkoztatási jogviszony létrejött-e vagy megszűnt.

A külföldi munkavállalók másik csoportjába azok a munkavállalók tartoznak, akik **harmadik ország állampolgárai**, vagyis nem tagjai sem az EU-nak sem az Európai Gazdasági Térségnek. A foglalkoztatás ezen esetét *a harmadik országbeli*

állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről 445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet szabályozza.

Az 1. § (2) bekezdése kimondja, hogy a Rendelet nem terjed ki arra a harmadik országbeli állampolgárra, akit *a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény* és szabályai által tartalmazott jogokat és kötelezettségeket illetően a magyar állampolgárral azonos jogok és kötelezettségek illetnek meg [lásd a hivatkozott törvény, 2. § (2) és (3) bekezdéseit].

A harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatása engedélyezési kötelezettség alá esik, viszont a *445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet* 15. § (1) 1. - 26. felsorolja azokat a kivételeket mikor a harmadik országbeli állampolgár Magyarország területén történő foglalkoztatásához nincs szükség engedélyre.⁴⁸

A magyarországi munkavállaláshoz az ún. szabályozott szakmák esetében szükség lehet a **külföldön megszerzett oklevelek és bizonyítványok elismerésére**. A képesítések elismerésére vonatkozó jogszabályi környezetet részletesen ismerteti az A5. + A6. + A7. akadályokhoz tartozó leírás.

Állampolgárságtól függetlenül a munkáltatónak a foglalkoztatás megkezdése előtt, többek között a biztosítási jogviszony megkezdése érdekében, **be kell jelentenie a foglalkoztatottat**. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény határozza meg a bejelentés alapvető szabályait:

16. § (4) A munkáltató és a kifizető [...] adóazonosító számának, nevének, elnevezésének, székhelyének, telephelyének, lakóhelyének, továbbá jogelődje nevének és adószámának közlésével – az illetékes elsőfokú állami adó- és vámhatóságnak elektronikus úton vagy az erre a célra rendszeresített

⁴⁸ 2016. IX.30-tól a rendelet egyes rendelkezései módosulnak, így például kiegészül a 15. paragrafus:
15. § (1) A harmadik országbeli állampolgár Magyarország területén foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében történő foglalkoztatásához nincs szükség engedélyre:
26. olyan harmadik országbeli állampolgárnak a miniszter közleményében meghatározott foglalkozásokban történő magyarországi foglalkoztatásához, ideértve a munkaerő-kölcsönzés útján történő foglalkoztatást is, aki Magyarországgal szomszédos ország állampolgára,
27. ha a harmadik országbeli állampolgár az első tagállam illetékes hatósága által kiállított, vállalaton belül áthelyezett személy számára szóló, érvényes engedéllyel rendelkezik és a magyarországi foglalkoztatása olyan magyarországi fogadó szervezetnél valósul meg, amely az első tagállam illetékes hatósága által kiállított engedélyben meghatározott vállalkozáshoz vagy vállalkozáscsoporthoz tartozik és a magyarországi foglalkoztatás bármely 180 napos időtartamon belül nem haladja meg a 90 napot.

nyomtatványon bejelenti az általa foglalkoztatott biztosított családi és utónevét, adóazonosító jelét, születési idejét, biztosítási jogviszonyának kezdetét, kódját, megszűnését, a biztosítás szünetelésének időtartamát, a heti munkaidejét, a FEOR-számát, a végzettségét, szakképzettségét, szakképesítését, továbbá az ezt igazoló okiratot kibocsátó intézmény nevét és az okirat számát. Ha a biztosított nem rendelkezik adóazonosító jellel, a születési családi és utónevét, születési helyét, anyja születési családi és utónevét és a biztosított állampolgárságát is kötelező bejelenteni. A bejelentést

a) a biztosítás kezdetére vonatkozóan legkésőbb a biztosítási jogviszony első napján, a foglalkoztatás megkezdése előtt [...] kell teljesíteni.

A bejelentéshez a munkavállalónak Társadalombiztosítási Azonosító Jellel (TAJ-szám), ahhoz pedig adóazonosító jellel kell rendelkeznie. Az adókártya egy nyomtatvány kitöltésével (2016-ban a 16T34-es nyomtatvánnyal) igényelhető, ami a NAV honlapjáról letölthető. A kártya igénylése első alkalommal ingyenes. A foglalkoztató a munkavállalója részére az Országos Egészségbiztosítási Pénztárnál tud TAJ-számot megrendelni.

A [883/2004/EK rendelet](#) egyik alapelve, hogy kettős biztosításban nem állhat senki. A biztosítási, járulékfizetési kötelezettség ott áll fenn, ahol az adott személy keresőtevékenységet folytat. A magyarországi biztosítási jogviszony életbe lépése után a munkavállaló Magyarországon lesz jogosult az egészségügyi, szociális szolgáltatásokat igénybe venni. Amennyiben saját hazájában továbbra is jogosult kíván lenni az egészségügyi ellátásra, ki kell töltenie és az egészségbiztosítási hatósághoz be kell nyújtani a megfelelő nyomtatványt⁴⁹.

A magyarországi szabályozás értelmében ([355/2007. \(XII. 23.\) Kormányrendelet](#)) azok a külföldiek, akik az Európai Unió valamely tagállamának állampolgárai, és rendelkeznek a szabad mozgás és tartózkodás jogával, nem kötelesek munkavállalási engedéllyel rendelkezni, csak a foglalkoztató köteles bejelenteni a foglalkoztatásukat. Amennyiben a munkavállaló saját hazájában továbbra is jogosult kíván lenni az egészségügyi ellátásra, külön eljárásban jeleznie kell azt. A harmadik országbeli állampolgárok ezzel szemben munkavállalási engedéllyel kell, hogy rendelkezzenek, kivéve a [445/2013. \(XI. 28.\) Korm. rendelet](#) által felsorolt eseteket. A külföldiek munkába állása esetében sokkal inkább a szakmai végzettség elismerése, illetve honosítása jelenthet akadályt, melyet részletesen az A5. + A6. + A7. akadályokhoz kapcsolódóan ismertetünk.

⁴⁹ A szociális jogok gyakorlásához szükséges nyomtatványok típusairól tájékoztatást ad az Európai Unió „Európa Önökért” megnevezésű internetes oldala.

URL: http://europa.eu/youreurope/citizens/work/social-security-forms/index_hu.htm (Utolsó letöltés: szeptember 22.)

A38. Jelentős fogalomhasználati eltérések vannak az egyszerűsített foglalkoztatás jogi szabályozásában. Az egyszerűsített foglalkoztatásra vonatkozó ausztriai szabályokat nem tudják alkalmazni a magyar egészségügyi és szociális ellátórendszer szereplői, mert a vonatkozó magyar szabályozás nem egyezik meg az osztrákkal. Sok Ausztriában munkát vállaló magyar dolgozó nem tudja, hogy Magyarország más szabályozást alkalmaz, és a hazai rendszer máshogy fogja kezelni az egyszerűsített foglalkoztatás keretében, Ausztriában szerzett munkavállalói jogviszonyukat. [Győr]

Az **egyszerűsített foglalkoztatásról magyar vonatkozásban** az *egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény* (Efo. tv.) rendelkezik.

Az 1. § (1) bekezdése értelmében a törvény tárgyi hatálya kiterjed az egyszerűsített módon létesíthető munkaviszonyban (egyszerűsített foglalkoztatásban) végzett:

a) mezőgazdasági, továbbá turisztikai idénymunkára vagy

b) alkalmi munkára.

Továbbá e törvény szabályait kell alkalmazni:

(1a) [...] ha foglalkoztatási szövetkezet a tagjait munkaerő-kölcsönzés keretében [...] idénymunkára kölcsönzi ki azzal, hogy munkáltató alatt a foglalkoztatási szövetkezetet kell érteni.

Az egyszerűsített foglalkoztatás céljából létrejött munkaviszony a munkáltató bejelentési kötelezettségének teljesítésével keletkezik, vagy szerződés megkötésével, a bejelentési kötelezettség egyéb úton való teljesítése mellett. A munkaszerződést a munka megkezdéséig írásba kell foglalni azzal, hogy a munkavégzés napjának végéig elegendő kitölteni a munkáltató és a munkavállaló megnevezésén kívüli egyéb azonosító adatait.

Az egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott személy utáni **személyi jövedelemadó- és járulékfizetési kötelezettségek** az Efo. tv. 7-9. §-ai alapján napi limitekben kerültek meghatározásra (tevékenységtől függően 500.-Ft, 1 000.-Ft, 3 000.-Ft).

A 8. § (3) bekezdés szerint a **vonatkozó közteher megfizetésével nem terheli:**

a) a munkáltatót társadalombiztosítási járulék, szakképzési hozzájárulás, egészségügyi hozzájárulás és rehabilitációs hozzájárulás, valamint az Szja.tv.-ben a munkáltatóra előírt adóelőleg-levonási kötelezettség,

b) a munkavállalót nyugdíjárulék (tagdíj), egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékfizetési, egészségügyi hozzájárulás-fizetési és személyi jövedelemadóelőleg-fizetési kötelezettség.

Az idény- és alkalmi munkát vállaló **nem minősül a Tbj. szerinti biztosítottnak, de nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra, valamint álláskeresői ellátásra jogosultságot szerez** (10. § (1)).

Még speciálisabb helyzetben vannak a 8. § (5) bekezdése szerinti, **másik részes államban biztosított munkavállalók.**

8. § (5) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően, ha

a) a munkavállaló a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról és annak végrehajtásáról szóló uniós rendeletek, vagy a Magyarország által kötött kétoldalú szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény alapján másik tagállamban, illetve egyezményben részes másik államban biztosított és

[...]

a munkáltató közterhet nem fizet,

Az érintett személyek nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra és álláskeresői ellátásra értelemszerűen a törvény alapján szabályozott jogviszony alapján nem szereznek jogosultságot:

10. § (3) A 8. § (5) bekezdésében említett személy nyugellátásra, baleseti egészségügyi szolgáltatásra és álláskeresői ellátásra nem szerez jogosultságot.

Az **ausztriai** munkavállalói jogviszonyok közül az **ún. csekély mértékű foglalkoztatás (Geringfügige Beschäftigung)** feleltethető meg leginkább a magyarországi egyszerűsített foglalkoztatásnak. Ezen foglalkoztatási forma szociális ellátási vonatkozásait az osztrák jogrendben a *Bundesgesetz vom 9. September 1955 über die Allgemeine Sozialversicherung* (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz - ASVG.) szabályozza. A csekély mértékű foglalkoztatást a teljes körű biztosítás alóli kivételek közé sorolja a törvény 5. § (2) bekezdése. Ugyanez a bekezdés határozza meg azt is, hogy mit jelent a csekély mértékű foglalkoztatási forma. Az ilyen jellegű foglalkoztatás esetén a havi díjazás összege nem haladhatja meg a jogszabályban közzétett, évente frissített összeget (2016-ban ez az összeg havi szinten 415,72 €, napi szinten pedig 31,92 €).

Csekély mértékű foglalkoztatás esetén a munkáltató köteles bejelenteni a munkavállalót az osztrák egészségbiztosítási pénztárnál, **de munkáltatóként csak**

balesetbiztosítás fizetésére kötelezett, míg betegségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási járulékot (2016-ban ennek összege 58,68 €/hónap) a munkavállaló fizet(het) önkéntes alapon. Az önkéntes biztosítás már táppénzre és terhességi gyermekágyi segélyre is jogosít. A munkanélküliség esetére érvényes biztosítás önkéntes fizetése azonban nem lehetséges, ezt az osztrák tájékoztatók is hangsúlyozzák. Ha a munkavállaló jövedelme magasabb a jogszabályban előírtnál, akkor a teljes társadalombiztosítási járulékot fizeti (beteg-, nyugdíj-, baleseti és munkanélküli biztosítást).

Jelen jogi leltár A27-A29 akadályokra vonatkozó részében ismertetett módon *a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK-parlamenti és tanácsi rendelet* (a továbbiakban: Alaprendelet) és *a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet* (együtt: mint a szociális biztonsági rendszerek „korszerűsített koordinációjára” irányuló jogszabálycsomag) viszonylag részletes eligazítást ad a szociális biztonsági kérdések szabályozása tekintetében, azonban nem lépnek a nemzeti jogszabályok helyébe, hanem kizárólag **koordinálják a különböző nemzeti szociális védelmi rendszereket**⁵⁰. Az egyes foglalkoztatási formákhoz tartozó társadalombiztosítási jogokat és kötelezettségeket továbbra is a munkahely és/vagy a lakóhely szerinti ország nemzeti szociális védelmi rendszere határozza meg. Az uniós szabályok a szabad mozgáshoz való jogukkal élők szociális ellátási jogosultságait koordinálják.

Az **uniós szabályozás és a bilaterális egyezmények** viszonyát jelzi, hogy az Alaprendelet akár az alkalmazási körébe tartozó, tagállamok között alkalmazandó valamennyi szociális biztonsági egyezmény helyébe is léphet⁵¹, ám e mellett egyes egyezménybeli rendelkezései fenntarthatók, amennyiben azok a kedvezményezettek számára kedvezőbbek, vagy meghatározott történelmi körülményekből következnek, és hatályuk időben korlátozott.

Magyar-osztrák viszonylatban a hatályos bilaterális egyezmény *a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a szociális biztonságról szóló, 1999. március 31-én, Budapesten aláírt Egyezmény (kihirdette Magyarországon a 2000. évi CXXIII. törvény)* (a továbbiakban: Egyezmény), amelynek fenntartott rendelkezése a következő (Alaprendelet II. Melléklet):

HATÁLYBAN MARADÓ EGYEZMÉNYEK RENDELKEZÉSEI, AMELYEK ADOTT ESETBEN A HATÁLYUK ALÁ TARTOZÓ SZEMÉLYEKRE KORLÁTOZÓDNAK

⁵⁰ Tehát nem szabályozza a kiegészítő jellegű szociális biztonsági rendszereket (pl. magán-egészségbiztosítás, kiegészítő magánpénztári rokkantsági biztosítás).

⁵¹ 8. cikk (1) bekezdésének első mondata

MAGYARORSZÁG–AUSZTRIA

Az 1999. március 31-i szociális biztonsági egyezmény 36. cikk (3) bekezdése (az 1961. november 27-ét megelőzően szerzett biztosítási idők kiszámítása); e rendelkezés alkalmazása továbbra is az említett egyezmény hatálya alá tartozó személyekre korlátozódik.

A magyar jogrendben még hatályos Egyezmény 6. cikkelyében foglalt rendelkezés szerint valamely keresőtevékenységet folytató személy biztosítási kötelezettsége azon állam jogszabályaihoz igazodik, amelynek a területén a keresőtevékenységet végzi (lex loci laboris elve). Ez valamely nem önálló keresőtevékenység gyakorlása során akkor is érvényes, ha a munkavállaló lakóhelye vagy a munkaadó székhelye a másik szerződő állam területén található.

A 9. cikkely rendelkezik a „kivételekről”, mely szerint a munkavállaló és munkaadó közös kérelmére az egyezmény 6-8.cikkelye tekintetükben nem kerül alkalmazásra, ha az államok illetékes hatóságai a kivétel tárgyában egyetértenek, és az a foglalkoztatás jellegére és körülményeire tekintettel indokolt. Amennyiben ez által a munkavállaló a jogait a foglalkozása szerint eredeti államtól eltérő állam területén gyakorolja, úgy tekintendő, mintha foglalkozását az eredeti állam területén gyakorolná.

Az Egyezmény végrehajtását *a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a szociális biztonságról szóló, 1999. március 31-én, Budapesten aláírt Egyezmény végrehajtásáról szóló Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 243/2000. (XII. 24.) Kormányrendelet* (a továbbiakban: Kormányrendelet) segíti, amely az egyes, egyezménybeli rendelkezéseket végrehajtó összekötő szervek feladatairól, valamint az egyes ellátási területek tekintetében az illetékes teherviselő felé bemutatásra kerülő igazolások szabályairól szól.

A koordinációs szabályokat tartalmazó uniós szabályozás, valamint a bilaterális egyezmény ellenére **a nemzeti szabályozások eltérései** is jól láthatók. Az egyszerűsített munkavállalói jogviszonyhoz egyik országban sem jár automatikusan betegbiztosítás, csak önkéntes járulékfizetés alapján. Alapvető ellentétként határozható meg azonban a két ország szabályozása között, hogy a magyar egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó szociális ellátások köre bővebb, mint az osztrák csekély mértékű foglalkoztatottsághoz kapcsolódó. Ebből erednek tehát alapvetően azok a problémák, jogviszonybeli különbségek, amelyekkel a kérdést felvető személy Ausztriából hazatérve a hazai jogrendben találkozott.

3.7 Határon átnyúló együttműködések

A40. Nehézkes az EGTC működtetése a román határtérségben. Romániai bankszámla nyitásához számos adminisztratív kötelezettséget kell teljesíteni (pl. adószámot kell szerezni, de mivel az EGTC magyar székhellyel működik, a román fél nem adhat ki adószámot). [Szeged RO]

Az akadályfelvetés az EGTC-k működésével kapcsolatos konkrét problémát vet fel, azonban általánosságban megjegyyezhető, hogy a jelen projekt keretében nem tárgyalt további jogi akadályok is nehezíthetik az EGTC-k sikeres működését. A konkrét akadályfelvetéssel kapcsolatban az alábbiak állapíthatók meg.

Bankszámla nyitásához, különösen, ha külföldi jogi személyről van szó, a bank több feltételt is támaszt, amelyek az adott bank üzletszabályzatában, valamint egyedi számlákhoz kapcsolódó kondíciós listáiban találhatóak. Ezek jogi hátterét az adott ország hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló jogszabályaiban (Magyarországon ez a *2013. évi CCXXXVII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról*) meghatározott pénzforgalmi szolgáltatásokra, illetve azok keretébe tartozó fizetési műveletekre vonatkozó rendelkezések képezik.

Romániai pénzügyi intézet tájékoztatása szerint⁵² **devizakülföldi jogi személy** részére az adott ország hivatalos pénzneme szerinti számla, illetve devizaszámla nyitásához legalább az alábbi dokumentumok szükségesek:

- a jogi személy általában 30 napnál nem régebbi olyan okmánya, amellyel hitelt érdemlően igazolható, hogy a székhelye szerinti országban, az ott érvényes jogszabályok szerint bejegyezték;
- a vállalkozást képviselő személy(ek) aláírási címpéldánya(i).

Adószámot nem kell igényelni a bankszámla nyitásához, hiszen minden jogi személy rendelkezik a székhelye szerinti ország illetékes hatósága által kiadott adószámmal, illetve közösségi adószámmal, amelyet a banknak el kell fogadnia.

Devizakülföldi rezidens jogi személy esetén, azaz külföldi székhelyű szervezetnek az adott országban nyilvántartásba vett leányszervezete, kirendeltsége stb. tekintetében a bank által kért dokumentumok⁵³:

- társasági szerződés, alapító okirat, alapszabály;
- bejegyzett cégnél 30 napnál nem régebbi román cégkivonat;
- bejegyzés alatt álló cégnél a román cégbíróság által kiadott tanúsítvány;

⁵² Forrás: OTP Bank Románia Aradi Fiók

⁵³ Forrás: OTP Bank Románia Aradi Fiók

- a vállalkozást képviselő személy(ek) hitelesített aláírási címpéldánya(i), illetve aláírás mintái;
- adószám;
- statisztikai szám.

A számlanyitáshoz szükséges okmányokat eredeti példányban, közokirati, illetve külföldi közjegyző által hitelesített magánokirati formában szükséges benyújtani, és a nem rezidensek által benyújtott okmányokhoz hivatalos román fordítást kell csatolni.

A vállalkozás képviselőjének azonosításához személyi okmányokra (útlevélre) van szükség, továbbá előfordulhat, hogy a bank a külföldön készült okmányok felülhitelesítését az általa megnevezett külföldi banknál, külképviseleti hatóságnál, vagy az Apostille-egyezményhez⁵⁴ csatlakozott országok esetében az okmányok eredete szerinti ország külügy- vagy igazságügy-minisztériuma által kibocsátott záradék, illetve dokumentum révén kéri teljesíteni.

A tárgyalt esetben új adószám igénylése tehát csak akkor szükséges, ha az EGTC-hez szervezetileg hozzátartozó, de a román törvények szerint önálló jogi személynek vagy egyébként önálló adószámmal rendelkező szervezetnek minősülő kérelmező az igénylő. Elméletileg az is elképzelhető, hogy bizonyos tevékenységek végzése önálló adószámot igényel Romániában (és egyéb más országokban), ám ez annyira speciális jogi helyzet, amelyről a magyar székhelyű EGTC-nek már az adott bankhoz fordulása előtt tudomása kell, hogy legyen, jogi képviselője vagy az illetékes román (esetleg magyar) hatóság tájékoztatása révén.

⁵⁴ A külföldön felhasználásra kerülő közokiratok diplomáciai vagy konzuli hitelesítésének (felülhitelesítésének) mellőzéséről Hágában 1961. október 5-én aláírt Egyezmény. Fő célja, hogy a felülhitelesítés (apostille) segítségével lerövidítse azt a folyamatot, amelynek során egy adott ország a más országok által kiállított közokiratokat elismeri.

3.8 EU által támogatott projektek

A42. Jelentős nehézségeket okoz az országokénti közbeszerzés a határhidakra és a határon átnyúló közös projektekre. Lehetővé kellene tenni a határon átnyúló, közös közbeszerzéseket az érintett programoknál. [Esztergom]

Általános közös beszerzések

A *közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXVIII. törvény* lehetőséget ad közös közbeszerzésre az ajánlatkérők, valamint közös ajánlattételre az ajánlattevők részéről azzal, hogy a közbeszerzési eljárás(oka)t a partnerek saját országuk rendelkezései szerint kötelesek lebonyolítani. Minden partner a saját projektrészében szerepeltetett tételek szabályszerű beszerzéséért felel. Amennyiben egy közbeszerzésen beszerzendő eszköz vagy szolgáltatás költségei megosztottak több partner között, úgy az Európai Bizottság elvárása szerint a pályázók Vezető Partnert választanak maguk közül, aki a Támogatási Szerződés aláírását követően a fő kedvezményezett lesz.

Speciális közös beszerzések

A határ menti projektek közül az **infrastruktúrafejlesztéshez kapcsolódó projektek** kezelése a gyakorlat szerint külön kategóriát képez, megvalósításuk államközi megállapodást igényel. Magyar-szlovák viszonylatban e téren a 2012. február 27-én Pozsonyban aláírt, *a Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között, a közös államhatáron átvezető közutak forgalmi jellegéről szóló Megállapodás* rendezte keretjellegetően a közös államhatáron átvezető közúti kapcsolatok és közlekedés jellegének meghatározását⁵⁵. A szabályozási elvek a közutak közlekedési jelentőségéhez, a közös államhatár mentén fekvő városok, települések és régiók támogatásához, valamint társadalmi és gazdasági szükségleteik kielégítéséhez igazodtak.

A Megállapodás szerint a **kisebb léptékű építkezések** (pl. helyi közutak, kerékpárutak) esetén a jövőben elegendő lesz az utak tulajdonosainak vagy kezelőinek megegyezniük a beruházás előkészítéséről és kivitelezéséről. A továbbiakban csak az **autópályák, gyorsforgalmi utak**, a szlovák oldalon I. osztályba sorolt utak, valamint a 30 méternél hosszabb szerkezetű határhidak létesítésekor lesz szükség külön államközi megállapodásokra. A megállapodásban a két fél közösen határozta meg a határt átlépő közutak forgalmi jellegét, az engedélyezett teherbírást az utak egységes kezelése és a határ menti településeken áthaladó tehergépjármű-forgalom mértékének

⁵⁵ Lásd: *2012. évi XXIV. törvényt Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között, a közös államhatáron átvezető közutak forgalmi jellegéről szóló Megállapodás kihirdetéséről*

szabályozása érdekében. A Megállapodás egyik fontos eleme, hogy a mellékletét képező, létező és tervezett közúti kapcsolatok kilencven pontból álló jegyzékében szereplő utak, hidak, kerékpárutak építése és bővítése újabb nemzetközi szerződés megkötése nélkül is lehetséges.

A fenti keretmegállapodás alapján került sor Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a két ország közös államhatárán, *Abaújvár és Kechnec (Kenyhec) települések közötti közúti Hernád-híd és a csatlakozó utak megépítéséről szóló Megállapodás* aláírására⁵⁶. E szerint az engedélyezési és jóváhagyási eljárások a Szerződő Felek államainak vonatkozó, belső jogszabályaival összhangban valósulnak meg, ugyanakkor **a híd megépítésére vonatkozó közbeszerzési eljárást a Szerződő Felek nevében a magyar fél írja ki, a magyar közbeszerzési előírásoknak megfelelően**. Erre a jelenleg hatályos közbeszerzési törvény értelemszerűen lehetőséget biztosít (I. Kbt. 29-30. §).

A megállapodás alapján Abaújvár Község Önkormányzata, mint ajánlatkérő járt el az eljárást megindító felhívás magyarországi közzététele érdekében (I. *„Abaújvár és Kechnec között Hernád folyón átívelő határátkelő híd és összekötő utak építési beruházásához kapcsolódó kiviteli tervekészítés és kivitelezés”* tárgyban feladott hirdetményt, Közbeszerzési Értesítő 2014/128).

A jogi folyamatok teljessége érdekében jelezzük, hogy a híd forgalomba helyezését követően – az építetű vagyongazdálkodási jogának egyidejű megszűnése mellett – a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. Abaújvár Község Önkormányzatával vagyongazdálkodási szerződést kötött.

A *közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXVIII. törvény* tehát lehetőséget ad közös közbeszerzésre. Ahogy ez a fentiekben bemutatott szabályozás (*2012. évi XXIV. törvényt*), illetve példa fényében látható, az országokénti közbeszerzéstől történő eltérés előfeltétele, hogy a két résztvevő fél (tagállam) meg tud egyezni a közös lebonyolításról.

⁵⁶ Lásd: a 2014. évi XLVI. törvényt Magyarország Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a két ország közös államhatárán, Abaújvár és Kechnec (Kenyhec) települések közötti közúti Hernád-híd és a csatlakozó utak megépítéséről szóló Megállapodás kihirdetéséről

A44. Eddig a költségvetési szerveknek a teljes támogatási összeget megelőlegezte a kormány. Ezeket a szabályokat hatályon kívül helyezték. Az előfinanszírozás, az önerő előteremtése ma problémát okoz. [Győr]

A probléma felvetéshez kapcsolódóan a jogi helyzetleírásban előbb a támogatási összeg megelőlegezésére, majd az önerő támogatására vonatkozó szabályozást ismertetjük. A kidolgozás során külön kitérünk a határon átnyúló együttműködési programok keretében megvalósuló projektek támogatására.

A támogatási összeg megelőlegezése

A 2014-2020 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 272/2014. (XI. 5.) Korm. rendelet (továbbiakban Rendelet) alapján az uniós támogatási előleg maximális értéke (többek között) a költségvetési szervek számára 100%-os lehet, amely összeget a magyar költségvetés áll.

A jogszabály 1. §-a határozza meg a **Rendelet alkalmazási körét** ESB-alapok⁵⁷, ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés, Leginkább Rászoruló Személyeket Támogató Európai Segítségnyújtási Alap). A Rendelet **nem vonatkozik** az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (továbbiakban ERFA) származó, **az Európai Területi Együttműködés programjaiból nyújtandó támogatásokra**, továbbá az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből származó források tekintetében is csak annyiban kell alkalmazni, amennyiben *az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből származó források felhasználásáról szóló 75/2016. (IV. 5.) Korm. rendelet* így rendelkezik.

A Rendeletet 2016-ban módosították, a módosítás előzménye, hogy a támogatások uniós finanszírozásakor a 20-30%-os előlegnél nagyobb összegű kifizetést az Unió fedezet nélküli kifizetésnek tartja, ezért ezt a megoldást következetesen nem támogatja. Az uniós állásponttal szemben azonban a magyar kormány, saját költségvetése terhére, bizonyos feltételekkel **50% és 100% közötti támogatási összegek megelőlegezését** vállalta fel, az alábbiak szerint:

116. § (1) Támogatási előleg indokolt esetben, a támogatott tevékenység elindításához és likviditásának biztosításához szükséges legkisebb összegben a támogatási szerződésben meghatározott összegben és mértékben nyújtható a kedvezményezett részére, a (2) bekezdés c) pontja kivételével. Az előleget

⁵⁷ Az ESB a következő Alapok együttesét jelenti: Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Európai Szociális Alapból (ESZA), Kohéziós Alap (KA), Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA), Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA)

hazai és európai uniós forrásból, az ESB-alapokból támogatott adott intézkedés, illetve projekt szerinti finanszírozási arányban kell nyújtani.

(2) A támogatási előleg mértéke a megítélt támogatás összegének legfeljebb

a) 50%-a, de természetes személy, mikro-, kis- és középvállalkozás, civil szervezet, egyházi jogi személy, nonprofit gazdasági társaság kedvezményezett esetén legfeljebb egymilliárd forint,

b) 75%-a kutatás-fejlesztés esetén,

c) 100%-a központi, helyi önkormányzati vagy köztisztviselői költségvetési szerv, közvetlen vagy közvetett többségi állami tulajdonban álló gazdasági társaság, helyi önkormányzat, köztisztviselő kedvezményezett esetén, ha a kedvezményezett

ca) a fizetési számláit az Áht. alapján a kincstárban köteles vezetni, vagy az európai uniós forrásból nyújtott költségvetési támogatások kezelésére a kincstárnál külön fizetési számlával rendelkezik, vagy

cb) megítélt támogatásának összege nem éri el az ötszázmillió forintot.

A Rendelet által nem érintett, fentebb említett támogatások a kedvezményezett országok által biztosított, további pályáztatás nélküli automatikus hazai társfinanszírozással egészülnek ki. A **határon átnyúló együttműködési programok** tekintetében a [2014–2020 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz egyes, határon átnyúló együttműködési programjainak végrehajtásáról szóló 126/2016. \(VI. 7.\) Korm. rendelet](#) határozza meg többek között a társfinanszírozásra, valamint az előfinanszírozásra vonatkozó nemzeti szabályokat.

A jogszabály szerint:

4. § (2) A **hazai társfinanszírozás** mértéke:

a) központi költségvetési szerv hazai kedvezményezett esetén a projektrész összes elszámolható költségeinek legfeljebb 15%-a,

b) nem központi költségvetési szerv hazai kedvezményezett esetén a projektrész összes elszámolható költségeinek legfeljebb 10%-a,

c) hazai TA kedvezményezett, és információs pont feladatot ellátó külföldi TA kedvezményezett esetén a TA költségvetésben szereplő, teljes időszakra vonatkozó nemzeti támogatás összege. [Kiemelés a szerkesztőtől.]

A 8. § (1) bekezdés szerint a határon átnyúló együttműködési programok keretében uniós támogatásra jóváhagyott projektek hazai kedvezményezettjei számára a nemzeti hatóság – kérelemre, 50%-os vagy 100%-os mértékben – megelőlegezést biztosít. A jogszabály szerint:

8. § (3) megelőlegezés mértéke a hazai kedvezményezett projektrészére megítélt uniós támogatás összegének legfeljebb

a) 50%-a, de legfeljebb egymillió euró civil szervezet, egyházi jogi személy, nonprofit gazdasági társaság, mikro-, kis- és középvállalkozás kedvezményezett esetén,

b) 100%-os előfinanszírozásban részesülhet a központi, helyi önkormányzati vagy köztestületi költségvetési szerv, közvetlen vagy közvetett többségi állami tulajdonban álló gazdasági társaság, helyi önkormányzat, köztestület kedvezményezett, ha

ba) a fizetési számláit az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény alapján a kincstárban vezeti, vagy az európai uniós forrásból nyújtott költségvetési támogatások kezelésére a kincstárnál külön fizetési számlával rendelkezik, vagy

bb) megítélt uniós támogatásának összege nem éri el az egymillió-öttszázezer eurót.

A határon átnyúló fejlesztések szempontjából kedvezőtlen, hogy annak ellenére, hogy a programok jelentős többségében ETT-k kedvezményezettek lehetnek, addig az ismertetett jogszabály alapján az ilyen jellegű szervezetek nem kaphatnak állami előfinanszírozási támogatást. Mindeközben legfeljebb 50%-os támogatást akár civil szervezetek, egyházi jogi személyek, nonprofit gazdasági társaságok, mikro-, kis- és középvállalkozások is kaphatnak.

Önerő támogatása

A 2014-2020-as programozási ciklus eljárási rendszerének átszervezése nemcsak a pályázati folyamatok egyszerűsödését, elektronikussá válását, hanem az önerő és pályázati biztosítékkal kapcsolatos szabályváltozásokat is jelenti.

A korábbi, **2007-2013 programozási időszakban** – az Európai Területi Együttműködés programjaiból származó támogatások kivételével – az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és a Kohéziós Alapból támogatásban részesülő, önkormányzatokat és társulásaikat is magába foglaló közszféra szervezetek, mint kedvezményezettek, önerejéhez vissza nem térítendő forrást biztosított az ún. EU Önerő Alap. E mellett *az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló*

368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet korábban is lehetőséget adott halasztott önerő fizetésére költségvetési szervek számára, derogációs kötelezettségek teljesítéséhez kapcsolódó uniós projektek esetében (amikor is az adott projekt során az Önkormányzatnak a záró kifizetésig helyre kellett állítania a támogatási szerződésben meghatározott finanszírozási arányt). A jogszabály vonatkozó szakaszát (egyéb módosítások mellett) 2016. január 1-jével hatályon kívül helyezte *az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet és egyes kapcsolódó kormányrendeletek módosításáról szóló 465/2015 (XII. 29.) Kormányrendelet*.

Bár *az EU Önerő Alap felhasználásának részletes szabályairól szóló 285/2012. (X. 9.) Korm. rendelet* jelenleg is hatályban van még a vonatkozó korábbi eljárások lezárása okán, 2016-tól az önerő biztosítása az uniós támogatások pályázati kiírása szintjén differenciáltan – fejlesztési cél és az önkormányzat jövedelmi, társadalmi-gazdasági helyzete alapján – jelenik meg, e célra **külön jogcím nem szolgál. Jelenleg** az önkormányzatok és társulásaik európai uniós fejlesztési pályázatai saját forrás kiegészítésének támogatása előirányzatból a korábbi években megítélt és támogatási szerződésben rögzített központi költségvetési támogatásra az **önkormányzati elszámolások előirányzat** szolgál fedezetül, amely előirányzat a 2016. évre 13 682,9 millió forint⁵⁸.

Az akadályfelvetésben említett változások összhangban állnak azzal, hogy a 2014-2020-as új programozási időszakban a már korábban beharangozott visszatérítendő támogatások egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a vissza nem térítendő támogatásokkal szemben (bár arányuk a program végére fog csak érzékelhetően átfordulni). Az önkormányzatok pályázati önerőjének biztosítására külön jogcím nem szolgál, ugyanakkor a hatályos magyar szabályozás szerint a magyar költségvetés terhére a központi, helyi önkormányzati vagy köztisztviselői költségvetési szervek előfinanszírozási támogatást kaphatnak – akár a határon átnyúló együttműködési programok tekintetében is (ld. 126/2016.(VI.7.) Korm. rendelet). Az ETT-k ilyen jellegű támogatásban jelenleg nem részesülhetnek.

⁵⁸ Lásd: *Magyarország 2016. évi központi költségvetéséről szóló 2015. évi C. törvény* 3. Melléklete a helyi önkormányzatok kiegészítő támogatásairól, V. Önkormányzati elszámolások, 5. pont.

A47. Építésügyi hatósági eljárások közti eltérések, melyek nem teszik lehetővé, hogy egyenlő esélyekkel tudjanak pályázni a román és magyar pályázók

A magyar jogrendben a kérdés hátterében meghúzódó **elvi építési eljárás** 2012. december 31-ig volt hatályos, amit *az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény* szabályozott. A **törölt** rendelkezések a következők:

34. § (1) Építési tevékenység végzéséhez jogszabályban meghatározott esetekben építésügyi hatósági eljárás lefolytatása szükséges.

(2) Az építésügyi hatósági eljárásfajták:

- a) elvi építési,*
- b) telekalakítási,*
- c) építési,*
- d) bontási,*
- e) használatbavételi,*
- f) fennmaradási eljárás.*

[...]

35. § (1) Az építési engedély iránti kérelem benyújtása előtt elvi építési engedély kérhető az építés megvalósításához szükséges követelmények előzetes tisztázása céljából.

(2) A jogerős és végrehajtható elvi építési engedély egy évig hatályos. Érvényessége egy ízben legfeljebb egy évvel meghosszabbítható, ha a jogszabályok, valamint a kötelező hatósági előírások időközben nem változtak meg.

(3) Az elvi építési engedély hatályossága alatt kezdeményezett építésügyi hatósági engedélyezési eljárás során szakhatóság közreműködése esetén a szakhatóságot és az építésügyi hatóságot az elvi engedély azokban a kérdésekben, amelyekről kifejezetten rendelkezett, akkor is köti, ha időközben a jogszabályok, valamint a kötelező hatósági előírások megváltoztak. Az elvi építési engedély alapján építési munka nem végezhető.

(4)

(5) Az összevont eljárás elvi építési keretengedélyezési szakaszában az elvi építési keretengedély megtagadásáról szóló végzés ellen önálló fellebbezésnek van helye.

(6) Az építtető az összevont eljárásért, valamint az integrált eljárásért az építésügyi hatóságnak, szakhatóság közreműködése esetén a szakhatóságnak külön jogszabályban meghatározott mértékű igazgatási szolgáltatási díjat köteles fizetni.

Az elvi építési engedély hatályon kívül helyezését követően az építésügyi hatóságok kötelező tájékoztatásadási és konzultációs szolgáltatást nyújtanak⁵⁹, amely – az elvi engedélyhez hasonlóan – a tényleges engedélyezési eljárást megelőzően tisztázza, hogy bizonyos műszaki megoldások vagy feltételek mellett kapható-e az adott területre építési engedély. Ez azonban eltér a régi szabályozástól, hiszen az elvi engedély előnye volt, hogy az abban foglaltak – meghatározott időtartamon belül – kötelezőek voltak a közreműködő építésügyi hatóság és a szakhatóságok számára.⁶⁰

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (továbbiakban Törvény) 83. szakasza tartalmazza a **hatósági bizonyítványra** vonatkozó szabályokat. Amennyiben az építtető számára szükséges, az építésügyi hatóság hatósági bizonyítványt állít ki a telken meglévő építmény vagy önálló rendeltetési egység jogszerűségének igazolására.

83. § (1) A hatóság a jogszabályban meghatározott esetekben, valamint az egyébként hatáskörébe tartozó eljáráshoz kapcsolódóan az ügyfél kérelmére tény, állapot vagy egyéb adat igazolására hatósági bizonyítványt ad ki. E törvény hatósági bizonyítványra vonatkozó szabályait kell alkalmazni a hatóság által kiadott minden olyan okiratra, amelyet jogszabály nem hatósági bizonyítványként nevesít, de a hatósági bizonyítvány e törvényben meghatározott feltételeinek megfelel.

(2) A hatósági bizonyítvány kiadására a 21. §-ban meghatározott hatóságok, továbbá az a hatóság is illetékes, amelynek

a) területén a bizonyítandó tény bekövetkezett, illetve az állapot tartott vagy megszűnt,

⁵⁹ Lásd: 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról 3. §

⁶⁰ Az elvi engedélyezési eljárás. URL: <https://epitesijog.hu/fogalmak/o/150-az-elvi-engedelyezesi-eljaras>. (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 21.)

b) területén a bizonyítással kapcsolatos dolog van, vagy a bizonyítani kívánt időszakban volt,

c) nyilvántartása az adatot tartalmazza.

Az építésügyi hatóság által a használatba vétel tudomásulvételéről kiállított hatósági bizonyítvány illetékmentes, minden egyéb építésügyi hatósági bizonyítvány kiállításának illetéke 20 000 Ft⁶¹.

A Törvény továbbá rendelkezik a hatósági nyilvántartásról is, amit szintén alkalmazni lehetne az építésügyi kérdések tisztázására is:

86. § (1) A hatóság a törvényben meghatározott adatokról közhiteles hatósági nyilvántartást vezet. E törvény hatósági nyilvántartásra vonatkozó rendelkezései tekintetében hatósági nyilvántartás alatt közhiteles hatósági nyilvántartást kell érteni.

(1a) A hatósági nyilvántartás közhitelessége alapján az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a hatósági nyilvántartásban szereplő adatokban bízva szerez jogot. Az ellenkező bizonyításáig a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatról vélelmezni kell, hogy az fennáll, a hatósági nyilvántartásból törölt adatról vélelmezni kell, hogy nem áll fenn. Senki sem hivatkozhat arra, hogy a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adatot nem ismeri, kivéve, ha a hatósági nyilvántartásba bejegyzett adat személyes adatnak vagy törvény által védett titoknak minősül, és megismerhetőségének törvényi feltételei nem állnak fenn.

A határ menti projektek esetében a fentiekre tekintettel komoly problémát jelent, hogy a magyar oldalon az *épített környezet alakításáról és védelméről szóló (1997. évi LXXVIII.) törvényből* 2012. december 31-ével kikerült az elvi építési engedély. Így a pályázatok benyújtásához a magyar oldalon részletesebb (költségesebb) dokumentációt kell benyújtani, mint a román oldalon, ez pedig versenyhátrányt jelent ugyanazon pályázat esetében a magyar indulók számára.

⁶¹ Lásd: *az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény* 33. § (2) 43. pontja és a XV. Melléklet I. 11. pontja

A50. A projektek megvalósítását, a kedvezményezettek pénzügyi stabilitását hátrányosan érinti, hogy nincsen átjárhatóság, információmegosztás a programok között. Nem lehet tudni, hány programból mekkora összeget nyert egy-egy pályázó, ezért kapacitásait meghaladó mértékű támogatást nyerhet el, elvéve más pályázók elől a lehetőséget.

A felvetés alapvetően nem jogi természetű, ezért a jogi leltár erre vonatkozóan nem tartalmaz megállapításokat. A releváns információkat a jelen projekt keretében elkészült „Összegző jelentés az ágazati interjúzásról” c. dokumentum tartalmazza.

3.9 Katasztrófa-védelem

A51. + A52. + A57. Katasztrófa-védelmi együttműködések

A51. A magyar és az ukrán oldalon is felső szintű engedélyek szükségesek a katasztrófavédelmi szervek együttműködéséhez. [Nyíregyháza UA]

A52. Az osztrák határtérség viszonylatában nem tisztázódott a műhelybeszélgetésen, hogy van-e együttműködés, bilaterális egyezmény a katasztrófavédelem területén a két ország között. [Szentgotthárd]

A57. Nagy havazás esetén egyelőre nem jöhetnek át a határon segítségként a túloldali speciális járművek, annak ellenére, hogy szervezeti oldalról nyitottság mutatkozik az ilyen jellegű együttműködésekre. [Szentgotthárd]

A közösségi szintű együttműködés a polgári védelem területén 1985 májusára nyúlik vissza, ekkor tartották az első miniszteri tanácskozást e témakörben Rómában. Az elkövetkező kilenc évben hat közösségi határozat is született a kérdésben, melyek megalapozták az EU Polgári Védelmi Mechanizmus (Civil Protection Mechanism) kialakítását (2001).⁶² A Mechanizmus elsősorban sürgős beavatkozásokra fókuszál Európa és a világ bármely részén, emellett közös katasztrófavédelmi gyakorlatok és képzések, valamint monitoringtevékenységek szervezésével segíti a tagjait (EU-tagállamok, valamint Izland, Montenegró, Norvégia, Szerbia, Macedónia és Törökország)⁶³. S bár e közös platform megvalósulása nyomán a *Lisszaboni Szerződés* uniós alapjogi szintre emelte a katasztrófák megelőzését és az azokkal szembeni védekezést, a tagállamok nem adták át hatásköröket az EU-nak, így a területhez tartozó szabályozási, döntési és beavatkozási kompetenciák továbbra is kizárólagos tagállami hatáskörben maradtak (196. cikk).

A haváriahelyzetek kezelése jelenleg szinte kizárólag bilaterális, esetenként multilaterális alapokon nyugszik, az egyes országok viszonzási alapon segítik egymást a szükséghelyzetek idején. 2010-ben az EU 27 tagállamából 23 vett részt legalább egy bilaterális vagy multilaterális egyezményben a polgári védelem vonatkozásában (Ciprus, Málta, Írország és az Egyesült Királyság jelentett kivételt).⁶⁴

⁶² British Institute of International and Comparative law (2010): Analysis of Law in the European Union pertaining to Cross-Border Disaster Relief. URL: http://www.biicl.org/documents/15_cross-border_disaster_relief_eu_report.pdf?showdocument=1 (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 11.)

⁶³ EU Civil Protection Mechanism. URL: http://ec.europa.eu/echo/what/civil-protection/mechanism_en (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 11.)

⁶⁴ British Institute of International and Comparative law (2010): Analysis of Law in the European Union pertaining to Cross-Border Disaster Relief. URL: http://www.biicl.org/documents/15_cross-border_disaster_relief_eu_report.pdf?showdocument=1 (Utolsó letöltés: 2016. szeptember 11.)

A katasztrófavédelem területére vonatkozóan Magyarországnak minden egyes szomszédos országával van olyan kölcsönös segítségnyújtási egyezménye, ami lehetővé teszi a vészhelyzetek esetén az együttműködést:

- *1999. évi CXII. törvény a Magyar Köztársaság és az Osztrák Köztársaság között a katasztrófák vagy súlyos szerencsétlenségek esetén történő kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *212/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *2000. évi IX. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között a katasztrófák és súlyos balesetek megelőzése és azok következményeinek felszámolása érdekében történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló, Budapesten, 1998. október 27. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről;*
- *2004. évi LXXXI. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló, Budapesten, 2003. április 9. napján aláírt Egyezmény kihirdetéséről;*
- *2013. évi CXCVII. törvény a Magyarország Kormánya és a Szerb Köztársaság Kormánya között a katasztrófák esetén történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *114/1998. (VI. 11.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelemről szóló, Budapesten, 1997. július 9-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről;*
- *150/1995. (XII. 12.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovén Köztársaság Kormánya között a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védelem terén létrehozott Egyezmény kihirdetéséről.*

A nevezett jogszabályok bizonyos részleteket leszámítva közel azonos tartalommal kerültek kialakításra, és alapvetően az alábbiakat határozzák meg:

- az illetékes hatóságokat;
- a határátlépésre és tartózkodásra vonatkozó szabályokat (pl.: a segélycsapat tagjainak útlevélre, vízumra nincs szüksége; rendkívül sürgős esetben a határátkelőhelyeken kívül is át lehet lépni a határt; azonban az egyezmények szerint lőfegyver, lőszer nem vihető be a másik szerződő fél területére);
- a segítségnyújtás és az egyeztetés módját;
- a költségek elszámolásának szabályait;

- az együttműködés további formáit (pl.: közös gyakorlat; tudományos és műszaki információcsere);
- lakosság kimentése és visszafogadásának körülményeit.

Alapszabály ugyanakkor, hogy az egyes bilaterális egyezményben foglaltaknak tiszteletben kell tartaniuk a releváns közösségi jogszabályokat, abban az esetben is, ha az egyezmény tagállam és harmadik ország között jött létre.⁶⁵

A katasztrófák megelőzése és az azokkal szembeni védekezés továbbra is kizárólagos tagállami hatáskörben van, az együttműködés alapvetően országok közötti bilaterális egyezményeken keresztül szabályozható. Magyarország esetében minden szomszédos országgal van érvényben kölcsönös segítségnyújtási egyezmény, melyek széles körben szabályozzák az együttműködést veszélyhelyzet esetére.

⁶⁵ http://www.biicl.org/documents/15_cross-border_disaster_relief_eu_report.pdf?showdocument=1

3.10 Közigazgatási adminisztráció

A53. A szlovák oldalon elfogadják hivatalosként az egyházi esküvőt (akár a polgári esküvő helyett), a magyar oldalon nem. [Esztergom]

A házasságkötés jogi szabályozásában jelentős eltérések tapasztalhatóak az egyes tagállamok között. Mivel teljes jogharmonizáció nem létezik a Közösségen belül, minden tagállam saját szuverenitásába tartozik, hogy jogilag hogyan rendelkezik a házasság kérdéséről, a házasságkötés mely formáit fogadja el hivatalosnak.

Uniós szinten láthatóak törekvések a tagállami közokiratok kölcsönös elfogadásának biztosítására, de a vonatkozó nemzeti jogszabályok közötti szabályozási ellentétek feloldását elkerülik. Az egyik legújabb uniós szabályozás e tekintetben az *egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírások egyszerűsítése révén a polgárok szabad mozgásának előmozdításáról és az 1024/2012/EU rendelet módosításáról szóló 2016/1191/EU rendelet*, amely többek között a házasság tényét igazoló okiratok kérdésével is foglalkozik.

A rendelet fő célja, hogy egyszerűsödjenek a valamely tagállam hatóságai által kiállított egyes közokiratok másik tagállamban való bemutatására vonatkozó adminisztratív követelmények. A szabályozás az „Apostille-egyezmény”-hez⁶⁶ képest tovább kívánja egyszerűsíteni az egyes közokiratok és azok hiteles másolatainak forgalmára vonatkozó adminisztratív alakosságokat.

A rendelet hatálya a valamely tagállam hatóságai által, az adott állam nemzeti jogának megfelelően kiállított, elsősorban tényt megállapító közokiratokra terjed ki, többek között a házasságkötés (beleértve a házasságkötési képességet és a családi állapotot), a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése terén. Hangsúlyos eleme a szabályozásnak, hogy **rendelkezéseinek nem célja a tagállami vonatkozó anyagi jogi jogszabályok módosítása.**

Az uniós polgárok szabad mozgásának előmozdítása érdekében a rendelet hatálya alá tartozó közokiratokat és azok hiteles másolatait **mentesíteni kell a felülhitelesítés, illetve a hasonló alakosságok valamennyi formája alól.** Amennyiben valamely ügyben a rendelet szerint készült, hatóság által kiállított többnyelvű formanyomtatványt csatolnak a vonatkozó tény igazolására, ahhoz kapcsolódóan már nem követelhető nyelvi fordítás a másik tagállamban.

⁶⁶ Lásd ennek hátterét az A40 akadály lábjegyzetében

A nyomtatványok tagállami elérését az európai e-igazságügyi portálon kell biztosítani azzal, hogy a nyelvi változatokat minden tagállam a saját hivatalos nyelvén, nyelvein 2017. február 16-ig köteles közölni a Bizottsággal.

A házasságkötésről **Magyarországon** törvényi szinten *az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény* rendelkezik. E törvény 4. § (6) bekezdése meghatározza, hogy a fővárosi és megyei kormányhivatal dönt a házasságkötéshez, bejegyzett élettársi kapcsolat létesítéséhez szükséges külföldi okirat elfogadhatóságáról. A törvény 10. § a) pontja kimondja, hogy a hazai anyakönyvezetést végző hatóság **anyakönyvezi** a magyar állampolgár külföldön történt születését, házasságkötését, bejegyzett élettársi kapcsolatának létesítését avagy halálesetét. E változások törvényes feltételeit a 14. § (1) bekezdés alapján közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kell bizonyítani, viszont a (3) bekezdés szerint bizonyító erővel az okirat csak akkor rendelkezik, ha azt a hivatásos konzuli tisztviselő diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. Ez alól kivételt képez, ha az okirat kiállításának helye szerinti államban nem működik magyar külképviselet [lásd 14. § (3a)], vagy a külföldi állam Magyarországon működő külképviselete által kiállított anyakönyvi okirat elfogadható felülhitelesítés nélkül is [lásd 14. § (3b)]. Abban az esetben, ha nem állapítható meg, hogy a külföldön megkötött házasság létrejött-e érvényes-e vagy sem, az anyakönyvezető hatóság az igazságügyért felelős miniszter véleményét kéri ki. A konkrét problémafelvetés szempontjából megemlítendő, hogy ha **az adott országban államilag elfogadott az egyházi esküvő, akkor az a honosítás során egyenértékű lesz a polgári esküvővel, amennyiben azt hiteles anyakönyvi kivonat igazolja.**

A házasságban **névváltozás és névviselési formák** is módosíthatók, melyekről a 48. § rendelkezik. A házassági névviselési forma módosítása iránti kérelem bármely anyakönyvezetőnél vagy konzuli tisztviselőnél személyesen előterjeszhető. A 48. § (3) bekezdése kimondja, hogy ha a kérelmező a házassági névviselési forma módosításával érintett házasságát külföldön kötötte, a kérelem elbírálásának feltétele a házasság hazai anyakönyvezése.

A törvény 65. §-a szerint **az a magyar állampolgár, aki külföldön kötött házasságot, köteles kezdeményezni az ilyen házasság** (vagy akár bejegyzett élettársi kapcsolat, gyermek születése, avagy haláleset) **bejegyzését** a hazai anyakönyvezetői rendszerben. A 67. § szerint a hazai anyakönyvezés kérelme bármely képviselő-testület anyakönyvezetőjénél vagy bármely konzuli tisztviselőnél előterjeszhető, továbbá, ha a konzuli tisztviselő tudomást szerez az ily esemény megtörténtéről, akkor a hazai anyakönyvezést hivatalból elindítja.

Az ügyintézés általános időtartama 40 nap, de ha a szükséges okiratok hiánytalanul rendelkezésre állnak (további feltételek teljesítése mellett), az ügyintézés határideje 8 napra csökkenthető. Előfordulhat, hogy az okirat külföldről nem szerezhető be, vagy az anyakönyvezés külföldön nem történt meg, ilyen esetben a (4) bekezdés szerint a külföldi esemény hazai anyakönyvezéséhez egyéb alkalmas tanúsító okirat is szükséges. Kétség esetén az eljáró hatóság állásfoglalást kér a külpolitikáért felelős minisztertől vagy az adott állam Magyarországra akkreditált külképviseletétől.

A törvényhez kapcsolódó végrehajtási *szabályokat az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 32/2014. (V. 19.) KIM rendelet* tartalmazza. **A külföldi események anyakönyveztetése** tekintetében a 40. § (1) bekezdése rendelkezik a külföldön történt házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetéséről. Az ilyen kérelmet bármelyik anyakönyvvezetőnél vagy konzuli tisztviselőnél elő lehet terjeszteni. Ha a külföldön kötött házasság vagy létesített bejegyzett élettársi kapcsolat hazai anyakönyvezése még nem történt meg, a házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat külföldön történt megszüntetésének anyakönyvezése iránti kérelemmel együtt a házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat hazai anyakönyvezésére irányuló kérelmet is elő kell terjeszteni. A (2) bekezdés kimondja, hogy ha a hazai anyakönyvezés során nem állapítható meg a külföldön megkötött házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létrejötte vagy érvényessége, a hazai anyakönyvezést végző hatóság az igazságügyért felelős miniszter nyilatkozatát kéri.

További magyar jogszabályok a házasságkötéshez kapcsolódóan:

- *1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról*: a családjoggal foglalkozó része rendelkezik a házastársak személyi és vagyoni viszonyairól, a házasság érvényességéről, a házasság felbontásáról, valamint a bejegyzett élettársi kapcsolatról, és az örökbefogadásról (37-40. §);
- *Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény*: a jogszabály 33. § (2) 4-5/A. pontja foglalkozik a házassággal és a házasságkötéshez szükséges iratokkal;
- *A magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény*: a jogszabály rendelkezik a magyar állampolgárságról, meghatározva a nem magyar állampolgár honosítási lehetőségét házasságon keresztül (4. § (2) a) pont, (3a) a) pont);
- *125/1993. (IX. 22.) Korm. rendelet a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény végrehajtásáról*: a jogszabály rendelkezik az állampolgárságról, az állampolgársági kérelemről, a honosításról és visszahonosításról, valamint megemlíti a házasságot a honosítás kérdéskörében (3. § (5a) bekezdés, 4/A. § (1) bekezdés, 1. számú Melléklet);

- *2009. évi XXIX. törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról*: a jogszabály rendelkezik a bejegyzett élettársi kapcsolatról és az ezzel összefüggő élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról (3. § (1) a) pontja, (3)-(6) bekezdése, 4. § (2));
- *1973. évi 11. törvényerejű rendelet a külföldön felhasználásra kerülő közokiratok diplomáciai vagy konzuli hitelesítésének (felülhitelesítésének) mellőzéséről Hágában, az 1961. október 5. napján kelt egyezmény kihirdetéséről*: az egyezmény célja, hogy a külföldi közokiratokat mentesítsék a diplomáciai vagy konzuli felülhitelesítés alól egy egyszerűsített alakúságú igazolással (Apostille-sablon), amely csak az aláírás valódiságát, az aláíró személy eljárásbeli minőségét, a pecsét vagy bélyegzőlenyomat valódiságát igazolja. Az igazolások a következő okiratokra adhatók ki: igazságügyi okirat, államigazgatási okirat, közjegyzői okirat, magánokirat.

A **szlovák** jogszabályozás a külföldön kötött házasság és a külföldivel kötött házasság kérdéskörét három törvényben szabályozza.

Az anyakönyvekről szóló 154/1994 törvény (Z.z. o matrikách v znení neskorších predpisov) 1-2. §-a határozza meg az anyakönyvvezetői teendőket és regisztrációs eljárásokat, amelyekbe beletartozik mind a belföldön, mint pedig a külföldön kötött házasságkötések anyakönyvezése is.

A 36/2005 családról szóló törvény (Zákon č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov) többek között meghatározza, hogy mikor érvényes a külföldi esküvő és mikor nem, továbbá rendelkezik az úgynevezett konzuláris (Szlovákia területén kívül kötött) esküvő szabályairól. A törvény kimondja, hogy szlovák állampolgár köthet konzuláris házasságot, melynek olyan szlovák hatóság (például szlovák képvisleti iroda) előtt kell történnie, melynek felhatalmazása van a házasság lebonyolítására. A törvény rendelkezik arról is, hogy a szlovákiai jog mikor nem ismeri el a külföldön kötött házasságot. Az el nem ismerésről szóló 17. § szerint egy házasság akkor nem ismertethető el, ha olyan szerv előtt kötött, amelynek nincs hitelesítési joga. Az elfogadással kapcsolatban a 36/2005-ös törvény hivatkozik egy korábbi szlovák törvényre, a *97/1963 törvényre (Zákon č. 97/1963 Zb. Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom)*, melynek 20. §-a rendelkezik az olyan külföldi házasságról, mely nem szlovák hatóságon keresztül, hanem a házasságra felhatalmazott más idegen szerv, hatóság előtt kötött. A vonatkozó paragrafus szerint, **ha az idegen szerv, hatóság előtt kötött házasság az adott országban érvényes, akkor a házasság érvényes Szlovákiában is.**

A szlovák egyházi esküvők adminisztratív eljárása a gyakorlatban a következőképpen történik:

1. Az esküvő előtt, az állami esküvői eljárásrendhez hasonlóan a házasulandók kitöltenek egy ún. adatbekérőt. Ez mind az állami, mind az egyházi esküvő esetében ugyanolyan dokumentum.
2. Az egyházi esküvő után az egyház által aláírt, bélyegzett, 1. pontbeli dokumentum megküldésre kerül az illetékes települési hivatal anyakönyvi részlegéhez.
3. Az anyakönyvi hivatal az állami, illetve egyházi esküvői szertartáson részt vett házastársaknak ugyanolyan házassági anyakönyvi kivonatot ad ki, a két dokumentum között formailag, tartalmilag nincsen különbség. Ettől kezdve az állami, illetve egyházi esküvő hivatalos okirata egységesen államilag elismert dokumentum, amely Magyarországon is elfogadott okiratnak minősül.

Léteznek közösségi szintű kezdeményezések a tagállami közokiratok kölcsönös elfogadásának biztosítására ([2016/1191/EU rendelet](#)), de a kérdésben továbbra is a vonatkozó nemzeti jogszabályok a mérvadók. A házasságkötésről Magyarországon törvényi szinten [a 2010. évi I. törvény](#) rendelkezik, melynek értelmében magyar állampolgár külföldön kötött házasságkötését honosítani kell. A más országban kötött házasságok esetében, amennyiben az adott országban államilag elfogadott az egyházi esküvő, akkor az a honosítás során egyenértékű lesz a polgári esküvővel, feltéve, hogy azt hiteles anyakönyvi kivonat igazolja. Szlovákia esetében a [97/1963 törvény \(Zákon č. 97/1963 Zb. Zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom\)](#) úgy rendelkezik, hogy ha az idegen szerv, hatóság előtt kötött házasság az adott országban érvényes, akkor a házasság érvényes Szlovákiában is. A házasságkötések elfogadtatása tehát alapvetően szabályozottnak tekinthető, a hangsúly a megfelelő dokumentumokkal történő igazoláson van.

A55. Külföldiek számára kiállított okmányok esetében az illető nevét a magyar szabályok szerint átírják, ez viszont később problémát okozhat a születési hely szerinti országban (pl. örökléskor). [Szeged RS]

Az akadályban nevesített jogi problémára vonatkozó **magyar** szabályozás alapját *a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény* adja.

A törvény 4. §-a határozza meg a generális, valamint kivételes eseteket, amikor az adott személy honosítható, továbbá meghatározza a kedvezményesen **honosítható személyekre vonatkozó szabályokat**.

A törvény 20/A. §-a határozza meg a **névmódosítással kapcsolatos rendelkezéseket**. E szerint:

20/A. § (1) A honosítást kérő külföldi egyidejűleg kérheti

a) hogy saját vagy felmenője egykori magyar születési családi nevét viselhesse;

b) többtagú születési családi nevéből egy vagy több tag, valamint születési és házassági nevéből a nemre utaló végződés vagy névelem elhagyását;

c) utónevének magyar megfelelőjét;

d) házastársa vagy annak felmenője, illetve - özvegy, elvált családi állapot esetén - volt házastársa vagy annak felmenője egykori magyar születési családi nevének viselését.

Azonban az utóbbi esetben a honosítás csak akkor engedélyezhető:

20/A. § (2) [...] ha a honosítást kérő házassági nevet visel, és

a) – házas családi állapot esetén – házastársa az (1) bekezdés a) pontja szerinti nevet viseli vagy a honosítási eljárásban az (1) bekezdés a) pontja szerinti név viselését kéri,

b) – elvált családi állapot esetén – volt házastársa az (1) bekezdés a) pontja szerinti nevet viselte,

c) – özvegy családi állapot esetén – volt házastársa az (1) bekezdés a) pontja szerinti nevet viselte vagy kérhette volna az (1) bekezdés a) pontja szerinti név viselését.

A honosítást kérő külföldi a névmódosítás során kérheti továbbá elhalt anyja nevének magyar nyelven való feltüntetését, ha az anya nevét hivatalos okiratban magyar nyelven korábban feltüntették.

A **névmódosítási kérelmet** – ha kormányrendelet eltérően nem rendelkezik – okirattal vagy szakvéleménnyel kell alátámasztani. A névmódosítást a miniszter vagy az állampolgársági ügyekben eljáró szerv engedélyezi. Ha a miniszter vagy az állampolgársági ügyekben eljáró szerv a névmódosítást engedélyezi, akkor döntése a 7. §-ban szabályozott eskü- vagy fogadalomtétel napján lép hatályba. A törvény továbbá kimondja, hogy a névmódosítást anyakönyvezni kell.

A névmódosítás nem egy kötelező aktus, hiszen a törvény szövegében is a „kérheti” kifejezés szerepel, de névmódosítás esetén a módosított név kerül bele a kiállítandó iratokba, s nincs lehetőség a korábbi név párhuzamos megtartására. Amennyiben a korábbi hivatalos iratok megtartásra kerülnek – amelyet a magyar szabályozás nem tilt – a születési hely szerinti országban felmerülő/szükséges jogi eljárásokban felhasználhatóak maradnak a korábbi hivatalos iratok.

3.11 Infrastruktúra

A56. Nem tisztázott, hogy a határ menti térségeknek van-e lehetőségük közös ivóvízhálózat, és/vagy szennyvízhálózat kiépítésére. [Nyíregyháza UA]

Határon átnyúló vízi infrastruktúra létesítésére van lehetőség, de a hatályos szabályozások szerint ehhez államközi (vízgazdálkodási) megállapodások szükségesek. Konkrét hálózatépítések során az illetékes határbizottságok előzetes eljárása és jóváhagyása szükséges.

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény szerint:

3. § (1) A határvonaltól, valamint a határjeltől számított egy méter távolságon belül építmény nem létesíthető, kivéve

a) ha jogszabállyal kihirdetett nemzetközi szerződés ettől eltérően rendelkezik,

b) a közforgalom számára épülő utat, a határrendészeti és vízgazdálkodási célú építményt, valamint az energetikai és távközlési célú vezetéket.

[...]

(3) Minden olyan munkavégzéshez, amely a határjeleket vagy az államhatár vonalát érinti, az államhatár láthatóságának biztosítására, a határvonal megjelölésére és a határjelek karbantartására nemzetközi szerződésben létrehozott határbizottság előzetes jóváhagyása szükséges.

A vízgazdálkodás tekintetében jelenleg a szomszédos országokkal az alábbi kétoldalú egyezmények vannak hatályban:

- *1959. évi 32. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság és az Osztrák Köztársaság között a határvidék vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozása tárgyában Bécsben az 1956. évi április hó 9. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről;*
- *55/1978. (XII. 10.) MT rendelet a Magyar Népköztársaság Kormánya és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság Kormánya között a határvizek vízgazdálkodási kérdéseinek szabályozásáról Budapesten, 1976. évi május hó 31-én aláírt egyezmény kihirdetéséről⁶⁷;*

⁶⁷ A 56/2005. (III. 30.) Korm. rendelet alapján az 1978-ban megkötött egyezmény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a közös vízgyűjtőkön és a határvizeken történő együttműködésről szóló új egyezmény hatálybalépése napján hatályát veszti. Az új egyezmény létrehozására a 34/2015. (IV. 23.) ME határozat ad felhatalmazást az illetékes minisztériumoknak.

- *117/1999. (VIII. 6.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Ukrajna Kormánya között Budapesten, 1997. november 11-én aláírt, a határvizekkel kapcsolatos vízgazdálkodási kérdésekről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *196/2004. (VI. 21.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és Románia Kormánya között a határvizek védelme és fenntartható hasznosítása céljából folytatandó együttműködésről szóló Egyezmény kihirdetéséről;*
- *Egyezmény a Magyar Népköztársaság és a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság Kormánya között a vízgazdálkodási kérdések tárgyában (1955) (a közép-európai rendszerváltások után Szerbia lett a partnerország, a horvát és szlovén relációktól eltekintve a felek érvényesnek tekintik a 1955-ös egyezményt, szerb viszonylatban új egyezmény megkötése nem ismert);*
- *127/1996. (VII. 25.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Horvát Köztársaság Kormánya között Pécsen, 1994. július 10-én aláírt, a vízgazdálkodási együttműködés kérdéseiről szóló egyezmény kihirdetéséről;*
- *41/2001. (III. 14.) Korm. rendelet a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovén Köztársaság Kormánya között a vízgazdálkodási kérdések tárgyában aláírt Egyezmény kihirdetéséről.*

A határon átnyúló infrastruktúra létesítése alapvetően államok közötti bilaterális egyezmények útján szabályozható. Az államhatárt érintő munkavégzéshez nemzetközi szerződésben létrehozott határbizottság előzetes jóváhagyása szükséges.

3.12 Piaci szolgáltatások

A58. Lakcímkártya nélkül nem lehetséges banki társkártya igénylése (bizonyos bankoknál). [Esztergom]

A problémafelvetés kapcsán először *a devizakorlátozások megszüntetéséről, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2001. évi XCIII. törvény* vonatkozó szabályait kell áttekinteni. A törvény értelmező rendelkezései szerint:

- **devizakülföldinek** minősül, többek között a természetes személy, ha nincs az illetékes magyar hatóság által kiadott, érvényes hatósági igazolványa, és azzal nem is rendelkezhet;
- **devizabelföldinek** minősül az a természetes személy, akinek az illetékes magyar hatóság által kiadott érvényes személyazonosító igazolványa van, illetve azokkal rendelkezhet.

A törvény alapján:

1. § (3) Amennyiben törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik

a) devizabelföldiek belföldön és külföldön,

b) devizakülföldiek belföldön

devizával, valutával, belföldi fizetőeszközzel, illetve belföldi pénznemre szóló követeléssel végzett jogügyletei és cselekményei (melyek személyes adat felhasználását feltételezik) szabadon végezhetőek.

A **személyes adat** fogalma tekintetében *az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény* ad eligazítást:

3. § 2. személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.

A **bankok az ügyfelek személyes adatait** azok hozzájárulása és/vagy jogszabály rendelkezéseinek megfelelően kell, hogy kezeljék. Az érintettet az adatkezelés megkezdése előtt egyértelműen és részletesen kell tájékoztatni az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról. Az ügyfelek védelmét szolgálja, hogy mindezek az információk a banki szabályzatokban megjelenjenek, továbbá a személyes adatokra vonatkozó adatkezelésekről – mint például az adatkezelés célja, jogalapja, az érintettek

vonatkozó adatok leírása, az adatok kezelésének időtartama – a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság adatvédelmi nyilvántartást vezet.

Az adatok lekérdezésének szabályai tekintetében *a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény* irányadó, amely szabályozás fokozottabb ügyfél-átvilágítási kötelezettséget és ezzel együtt járó többlet-adminisztrációs kötelezettséget ró mind a pénzügyi szolgáltatók, mind az ügyfelek vállára. A szabályozás szerint, például egy üzleti kapcsolat létesítésekor a pénzintézet, mint szolgáltató **köteles** a vonatkozó törvény hatálya alatt álló ügyfél (jelen esetben társkártyát igénylő, természetes személy új ügyfél) **azonosítását és személyazonosságának igazoló ellenőrzését elvégezni**, legalább az alábbi tartalommal (7. § (2)):

- családi és utónév (születési név);
- **lakcím;**
- állampolgárság;
- azonosító okmányok típusa és száma;
- külföldi esetében a **magyarországi tartózkodási hely.**

A 7. § (4) bekezdése szerint a személyazonosság igazoló ellenőrzése érdekében a szolgáltató köteles megkövetelni:

- magyar állampolgár természetes személy esetén annak személyazonossága igazolására alkalmas hatósági igazolványát és lakcímet igazoló hatósági igazolványát;
- **külföldi természetes személy esetén** annak útlevelét vagy személyi azonosító igazolványát, feltéve hogy az magyarországi tartózkodásra jogosít vagy tartózkodási jogot igazoló okmányát vagy tartózkodásra jogosító okmányt.

A szolgáltató az okmányok ellenőrzése során azok érvényességét is köteles megvizsgálni.

A megfelelő feltételek teljesítése esetén a Társkártya igénylője, a Számlatulajdonos és a Bank között szerződés jön létre.

Amíg tehát egy új devizabelföldi ügyfél lakcímének igazolására való felszólítása a szabályoknak megfelelő eljárás, addig a külföldi természetes személy lakcímkártya bemutatására való kötelezése már helytelen, ráadásul nem minden ország bocsát ki állampolgárai számára lakcímkártyát, így például a kérdés tekintetében érintett szlovák állampolgár sem rendelkezett lakcímkártyával.

A hazai banki gyakorlat a fentiek tekintetében nem egységes. Van, ahol a lakcímkártya alapfeltétele a társkártya igénylésének, még egy devizakülföldi természetes személy

esetében is, legtöbbször ráadásul úgy, hogy ez a feltétel csak a bankfiókban derül ki. Mindez nehezen átláthatóvá teszi a rendszert az ügyfelek számára, akik a pontos, egyértelmű és összehasonlítható banki információkat igénylik akár egy, a pénzforgalmi szolgáltatóktól függetlenül működő, nyilvánosan hozzáférhető összehasonlító weboldal révén, ahol a keresési funkció egyetlen pénzforgalmi szolgáltatót sem hoz indokolatlanul kedvező helyzetbe.

Mind a társkártya igénylésében, mind pedig a fizetési számlák nyitásában változást hozhat az *Európai Parlament és a Tanács 2014/92/EU irányelve (2014. július 23.) a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetésiszámla-váltásról és az alapszintű fizetési számla nyitásáról, illetve használatáról*, amely irányelv:

- az Unióban vezetett fizetési számlák után felszámított díjak átláthatóságára és összehasonlíthatóságára,
- a tagállamon belüli fizetésiszámla-váltásra, valamint a
- más tagállamban való fizetési számlanyitás fogyasztók számára való egyszerűsítésére vonatkozó szabályokat rögzíti.

A szabályozás értelmében minden fogyasztó – összehasonlító weboldalon kiválasztható – ún. „alapszintű fizetési számlát” nyithat, melyhez a tagállamok által összeállított, legalább 10 és legfeljebb 20 tételből álló, leggyakrabban igénybe vett szolgáltatásokat lehet majd igényelni, meghatározott díjjegyzék alapján.

A szabályozás célja, hogy az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását biztosító belső piacon erősödjön a pénzforgalmi szolgáltatók határokon átnyúló tevékenysége, bővüljön a fogyasztók rendelkezésére álló minőségi és átlátható választék, melynek révén kialakul az integrált piac.

Az uniós rendelet végrehajtása tekintetében a hazai megfelelést szolgálja az *alapszámlához való hozzáférésről, az alapszámla jellemzőiről és díjazásáról 262/2016. (VIII. 31.) Korm. rendelet*, amely szerint:

6. § (1) EGT-államban tartózkodásra jogosult személy az alapszámla vezetésére vonatkozó keretszerződés megkötését – meghatározott eltéréssel – akkor kezdeményezheti, ha Magyarországon más pénzforgalmi szolgáltatónál nem rendelkezik forintban vezetett fizetési számlával, és nincs rendelkezési joga sem ilyen számla felett. Erről a fogyasztó a keretszerződés megkötésének kezdeményezésekor köteles írásban nyilatkozni.

A 3. § (2) bekezdése szerint az alapszámlához nem kapcsolódhat hitelkeret és az alapszámlának kizárólag egy számlatulajdonosa lehet. Ugyanakkor az uniós szintű kezdeményezés mindenképpen előremutató, és a jövőben lehetséges, hogy egyéb

pénzügyi szolgáltatások igénybevétele tekintetében gyakorlati szinten is nagyobb lesz a határok átjárhatósága.

A kötelezően megadandó adatok esetében a *2007. évi CXXXVI. törvény* az irányadó, bár e törvény nem ad választ arra, mi a teendő, ha a külföldi természetes személy nem rendelkezik lakcímkártyával. Az új közösségi szintű szabályozáshoz (*az Európai Parlament és a Tanács 2014/92/EU irányelve*) igazodó magyarországi szabályozás (*262/2016. Korm. rendelet*) immár nem zárja ki a magyarországi lakhellyel nem rendelkező személyek számlanyitását, ugyanakkor az egyes bankok belső protokolljai gátat szabhatnak a banki szolgáltatások teljesen szabad igénybevételének.

4. Összegzés

A Jogi Akadálymentesítés projekt jogszabályvizsgálati fázisában áttekintettük a műhelybeszélgetéseken azonosított akadályok jogi környezetét. A jogi keretek bemutatása során törekedtünk a magyarországi jogi keretek feltárására, és amikor arra szükség volt, kitértünk az Európai Unió által meghatározott jogforrásokra is.

A jogszabályok vizsgálatával kapcsolatban előzetesen meghatározott indikátort jelen jogi leltár elkészítésével teljesítettük:

Indikátor	Előírányzott	Teljesült	
Jogi leltár	1	1	db

A jogi leltár keretében, a részletesen tárgyalt 39 akadály, akadálycsoport tekintetében közel 250 jogszabályt tekintettünk át. Ezek között vegyesen voltak uniós, valamint magyarországi jogszabályok, néhány esetben pedig a szomszédos országok vonatkozó jogszabályait is megvizsgáltuk. Az irodai kutatómunka mellett bizonyos esetekben szükségessé vált az illetékes szervekkel történő egyeztetés a jogalkotói, illetve jogalkalmazói jogértelmezés tisztázása végett.

A jogszabályok vizsgálatának eredményeként vegyes képet mutatnak a műhelybeszélgetéseken azonosított akadályokhoz tartozó jogszabályi keretek.

Több nevesített akadály esetében nem lehet azt megállapítani, hogy egyértelműen és tisztán jogi akadállyal állunk szemben. A területük jogilag, a hosszú távú szakpolitikai elveknek és érdekeknek megfelelően szabályozott, amiben láthatóan nincsen olyan mozgástér, ami lehetővé tenné a vonatkozó szabályozás módosítását (pl. közbiztonsági, állat-egészségügyi kérdések).

Bizonyos akadályok tekintetében csak akkor képzelhető el valós előrelépés, ha az egyes államok szakpolitikai hozzáállása is az együttműködés felé mozdul el. Ilyen például a helyi termékek esete. A vonatkozó jogszabályok területi hatálya, valamint a hatóságok illetékességi területének korlátossága jelenleg megakadályozza azt, hogy a határ menti térségekben élő polgárok ugyanolyan széles körből juthassanak hozzá a kistermelői termékekhez, mint például az adott ország belsőbb területein élő társaik.

Néhány esetben a meglévő szabályozás érthető, szakpolitikai elvek mentén könnyen alátámasztható, azonban a határon átnyúló együttműködéseket nehezen elfogadható módon akadályozzák. Ilyen például a vámmentes áruk harmadik országba történő szállításának az esete, ahol annak ellenére, hogy nem kell az adott termékek, tárgyak után vámot fizetni, a vámeljárást elkerülhetetlen.

Jó pár akadály tekintetében a jogszabályi környezet vizsgálata során bebizonyosodott, hogy az akadályfelvetés mögött nem jogi akadály áll, hanem csak az érintettek rendelkeznek hiányos vagy pontatlan információkkal.

A jogszabályvizsgálat során több olyan eset is beazonosításra került, ahol a határon átnyúló interakciókat elősegítő szabályozás kialakítása megkezdődött, vagy már hosszabb ideje folyamatban van. Jó néhány ezek közül már kézzelfogható eredménnyel bír, és megkönnyíti a határon átnyúló kapcsolatokban érintettek mindennapjait. Ezen kezdeményezések azonban jellemzően még további javításra, kiegészítésre szorulnak.

Az alábbi táblázatban beazonosított akadályonként röviden összegezzük a jogszabályi vizsgálat eredményét. Sok esetben látható, hogy az interjúzás alapján megállapított konklúzió a jogszabályi vizsgálat után pontosításra került. Néhány esetben pedig a jogszabályi környezet áttekintése az ágazati interjúzással ellentétes megállapításra vezetett.

A táblázatban „akadály” megjelöléssel láttuk el azokat az eseteket, melyek valóban jogszabályi keretekre is visszavezethető problémákat okoznak a határtérsegek életében. Ahol arra szükség volt, ott külön jeleztük, ha valamilyen egyéb szakpolitikai elv, vagy érdek okozza az akadályként azonosított helyzet létét.

Nem akadály megjelöléssel láttuk el azokat az eseteket, ahol az akadályfelvetés megállapítása ugyan valós ténymegállapításon alapul, ugyanakkor egyéb okokból nem tekinthető valós akadálynak. Így például a kiskorú iskolások határátlépéséhez valóban szükséges a szülő beleegyezésnek igazolása, azonban ez a kiskorúak jogait védő előírás, ezért nem tekinthető akadálynak.

Ágazat	Akadály kódja, rövid megnevezése	Interjúzás alapján	Jogszabályi vizsgálat után
	A1 A határon túli diákokra nincs állami támogatás	akadály	jogi és szakpolitikai
	A3 Nehézkes a határon túl szerzett érettségi beszámítása	interjú nélkül	gyakorlati akadály
	A4 Érettségihez szükséges önkéntes-tevékenység	nem akadály	nem akadály
	A5 Eltérő a szakképzés szabályozása a határ két oldalán	akadály	jogi és szakpolitikai
	A6 A bizonyítványok és oklevelek elismerése problémás		
	A7 A pedagógusok diplomáját akkreditáltatni kell	akadály	nemzetközi harmonizációt igénylő akadály
	A8 Diákigazolványok elfogadottsága (SK)		
	A31 Diákigazolványok elfogadása eltérő		

Ágazat	Akadály kódja, rövid megnevezése	Interjúzás alapján	Jogszabályi vizsgálat után	
	A9	A megnövekedett idejű határátlépés	akadály	jogi és szakpolitikai
	A10	Záhonynál megszűnt a gyalogos határátlépés	akadály	alapvetően nem jogi akadály, inkább infrastrukturális
	A11	Ukrán vízumkényszer	akadály	inkább szakpolitikai akadály
	A12	A határon nem lehet (szolgálati) lőfegyvert átvinni	akadály	nem csak jogi akadály (hanem közbiztonsági kérdés is)
	A13	Az állatok határon történő átvitele korlátozott	akadály	nem csak jogi akadály (hanem állat-egészségügyi kérdés is)
	A14	Nem lehetséges az állatok átlegeltetése	akadály	nem csak jogi akadály (hanem állat-egészségügyi kérdés is)
	A15	Ingyenes kiadványok elvámoltatása	akadály	nemzetközi harmonizációt igénylő akadály
	A54	Okmányok érvényességének korlátozása		
A59	ATA-kártyák érvényessége			
	A16	Eltérő szabályozás a helyi termékek tekintetében	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A17	Magyar, 40 km-es helyitermék-szabályozás		
	A20	Határon átnyúló helyi termelői piac létesítése		
	A18	Az élelmiszer-biztonsági előírások eltérőek	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A19	Az árusnak be kell jelentkeznie áfa-alanynak	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A21	Szerb határ: speditőr szükséges	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A22	Helyi termékek a közétkeztetésben	nem akadály	nem akadály
	A23	Nincsen uniós szintű szabályozás a védjegyekre	nem akadály	nem akadály
	A24	Mentőautók határátlépése	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A25	Egészségügyi informatikai rendszerek integrációja	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A26	A határon átnyúló betegmozgás nem lehetséges	akadály	részben akadály
	A27	Társadalombiztosítási járulék fizetése több országban	nem akadály	nem akadály
	A28	Ellátásokra való jogosultság (ott-tartózkodás)		
	A29	A külföldi jogviszonyt nem automatikusan ismerik el		

Ágazat	Akadály kódja, rövid megnevezése	Interjúzás alapján	Jogszabályi vizsgálat után
	A30 Határon átmenő buszjáratok	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A32 A kiskorú iskolások határátlépése	nem akadály	nem akadály
	A33 Külföldi rendszámú autó vezetése Magyarországon	interjú nélkül	nem akadály
	A34 A szerb jogosítványt Magyarországon nem ismerik el	nem akadály	nem akadály
	A35 Külföldi alkalmazása a magyar egészségügyben	nem akadály	nem akadály
	A36 Bürokrácia a magyarországi foglalkoztatásban	nem akadály	nem akadály
	A38 Fogalomhasználati eltérések a foglalkoztatás területén	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A40 Nehézkes az EGTC működtetése	akadály	alapvetően nem jogi akadály
	A42 Országokénti közbeszerzés	akadály	nem akadály
	A44 Költségvetési szervek előfinanszírozási támogatása	interjú nélkül	nem akadály
	A47 Építésügyi hatósági eljárások közti eltérések	akadály	jogi és szakpolitikai akadály
	A50 Nincs információmegosztás az uniós programok között	akadály	alapvetően nem jogi akadály
	A51 Katasztrófavédelmi szervek együttműködése	nem akadály	nem akadály
	A52 Katasztrófavédelmi együttműködés (HU-AT)		
	A57 Együttműködés nagy havazás esetén		
	A53 Egyházi esküvő elfogadása (SK-HU)	akadály	nem akadály
	A55 Honosításkori névmódosítás	akadály	kezelhető akadály
	A56 Közös ivóvízhálózat, és/vagy szennyvízhálózat	akadály	nem akadály
	A58 Banki társkártya lakcímkártya nélkül	alapvetően nem jogi akadály	alapvetően nem jogi akadály

5. Függelék

5.1 A leltárban használt mozaikszavak jegyzéke:

Mozaik-szavak	A rövidítés magyar megfelelője	A rövidítés nemzetközi megfelelője (szükség esetén)
ÁFA	Általános forgalmi adó	
ASVG	Általános társadalombiztosítási törvény	Allgemeines Sozialversicherungsgesetz
AT	Ausztria	
ATA	Ideiglenes behozatal	Admission Temporaire/Temporary Admission
BKKE	Bécsi Közúti Közlekedési Egyezmény	
BKV	Budapesti Közlekedési Vállalat	
CESCO	Határon Átnyúló Kezdeményezések Közép-európai Segítő Szolgálat	Central European Service for Cross-border Initiatives
CT	Komputertomográfia	Computed tomography
DINPI	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság	
EESZT	Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér	
EGK	Európai Gazdasági Közösség	
EGT	Európai Gazdasági Térség	
EGTC	Európai Területi Társulás	European Grouping of Territorial Cooperation
EK	Európai Közösség	
EMVA	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap	
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete	
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap	
ESB	Európai strukturális és beruházási alapok	
ESZA	Európai Szociális Alap	
ETHA	Európai Tengerügyi és Halászati Alap	
ETT	Európai Területi Társulás	
EU	Európai Unió	
EUMSZ	Európai Unió működéséről szóló szerződés	
EUR	Euró	Euro
EYCA	Európai Ifjúsági Kártya Szövetség	European Youth Card Association
FEOR	Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere	
FVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	
GATT	Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény	General Agreement on Tariffs and Trade
GYEMSZI	Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség- és Szervezetfejlesztési Intézet	
HACCP	Veszélyelemzés és kritikus ellenőrzőpontok	Hazard Analysis and Critical Control Points
HÍR	Hagyományok – Ízek – Régiók	

Mozaik-szavak	A rövidítés magyar megfelelője	A rövidítés nemzetközi megfelelője (szükség esetén)
HKT	Hagyományos Különleges Termék	
HR	Horvátország	
HU	Magyarország	
HUF	Magyar forint	Hungarian Forint
IMI	Belső Piaci Információs Rendszer	Internal Market Information System
ISIC	Nemzetközi Diákigazolvány	International Student Identity Card
KA	Kohéziós Alap	
KEKKH	Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala	
KIM	Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium	
KMÉ	Kiváló Magyar Élelmiszer	
KMS	Kiváló Minőségű Sertéshús	
KPM-BM	Közlekedési és Postaügyi Minisztérium – Belügyi Minisztérium	
KR	Kormányrendelet	
KRESZ	Közúti Rendelkezések Egységes Szabályozása	
MÁV	Magyar Államvasutak	
MRI	Mágnesesrezonancia-képalkotás	Magnetic resonance imaging
MT	Minisztertanács	
NAV	Nemzeti Adó- és Vámhivatal	
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium	
NM	Népjóléti Minisztérium	
NPT	Nemzeti Parki Termék	
OEM	Oltalom alatt álló Eredetmegjelölés	
OEP	Országos Egészségbiztosítási Pénztár	
OFJ	Oltalom alatt álló Földrajzi jelzés	
OKJ	Országos Képzési Jegyzék	
ÖM	Önkormányzati Minisztérium	
RO	Románia	
RS	Szerbia	
SI	Szlovénia	
SIS	Schengeni Információs Rendszer	Schengen Information System
SK	Szlovákia	
TA	Technikai segítségnyújtás	Technical assistance
TAJ	Társadalombiztosítási Azonosító Jel	
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program	
TRACES	Kereskedelmi Ellenőrző és Szakértői Rendszer	Trade Control and Expert System
UA	Ukrajna	
UVK	Uniós Vámkódex	
VM	Vidékfejlesztési Minisztérium	
WTO	Kereskedelmi Világszervezet	World Trade Organization